

Ett Finland för barnen

**Finlands nationella handlingsplan som
förutsätts av FN:s generalförsamlings
specialsession om barn**

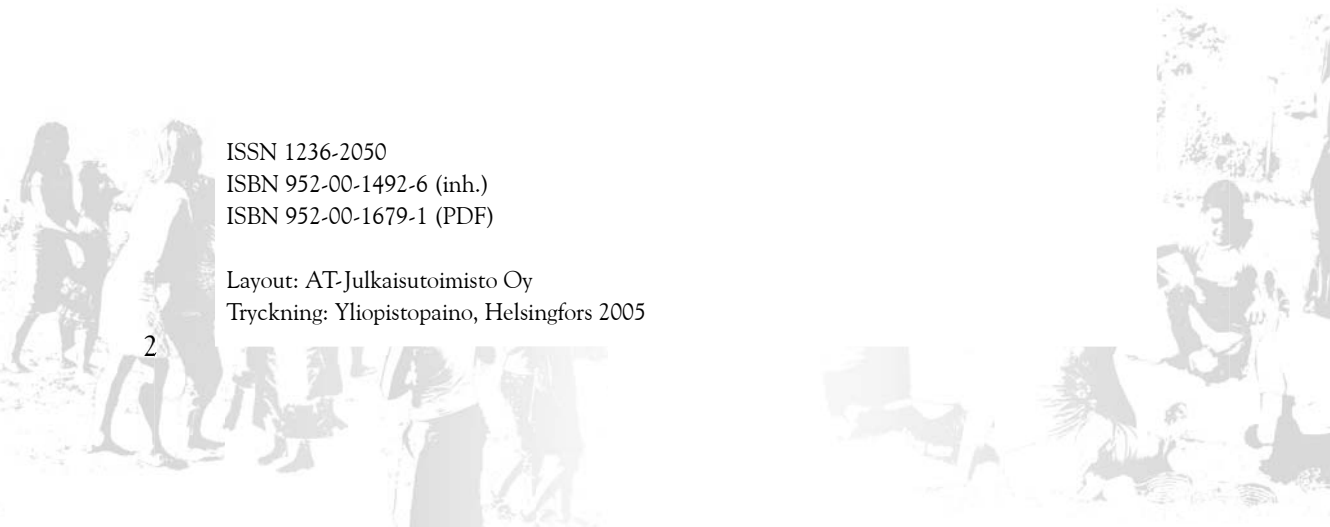
ISSN 1236-2050

ISBN 952-00-1492-6 (inh.)

ISBN 952-00-1679-1 (PDF)

Layout: AT-Julkaisutoimisto Oy

Tryckning: Yliopistopaino, Helsingfors 2005

Sammandrag

Ett Finland för barnen. Finlands nationella handlingsplan som förutsätts av FN:s generalförsamlings specialsession om barn. Helsingfors, 2005. 72 s. (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer, ISSN 1236-2050; 2005:6) ISBN 952-00-1492-6 (inh.), ISBN 952-1679-1 (PDF)

Ett Finland för barnen är en nationell handlingsplan av kommissionen för barnfrågor i Finland tillsatt av social- och hälsovårdsministeriet våren 2003. Planen baseras på slutdokumentet A World Fit for Children som FN:s generalförsamling antog vid specialsessionen om barn i maj år 2002. I handlingsplanen lyfter kommissionen fram frågor som den anser vara aktuella när det gäller barnens och barnfamiljernas levnadsförhållanden i Finland.

Enligt kommissionen behövs det i Finland en bred och gemensamt antagen riksfattande barn- och familjepolitisk strategi för utveckling och uppföljning av barnens och barnfamiljernas välbefinnande. I strategin bör man både beakta barnets bästa och behov och säkerställa service och ekonomiska resurser för familjer.

Kommissionen betonar att man vid alla åtgärder och beslut i samhället som gäller barn måste beakta barnets bästa. Därför bör samhällets åtgärder och beslut utvärderas utifrån barnets intressen. Kommissionen för barnfrågor har utarbetat en modell för analys av barnkonsekvenser och rekommenderar att den provas och vidareutvecklas.

Kommissionen betonar att föräldrarnas viktigaste uppgift är att ansvara för barnens uppfostran och välbefinnande. Samhället bör genom sina egna beslut och åtgärder ge en klar signal om att det stöder familjerna i denna uppgift. Föräldrarna behöver det stöd för föräldraskap och parförhållande som basservicen ger och särskilt den gemenskap som grupper av likställda erbjuder. Att kunna förena familj och arbetsliv bättre än idag är också mycket viktigt för barnfamiljer.

I sina rekommendationer lägger kommissionen även fram ett förslag om förbättrat genomförande av barnens rätt att delta, ökat ansvar för barnens säkerhet inom media, mer effektiv uppföljning av barnens välbefinnande, förbättrad kännedom om barnens rättigheter samt att man beaktar barnens synvinkel även i utvecklingssamarbete.

Handlingsplanen Ett Finland för barnen kompletterar med sina rekommendationer innehållet i och verkställandet av existerande nationella verksamhetsprogram och -planer såsom grunderna för förskoleundervisningens läroplan, grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, handboken och kvalitetsrekommendationerna för skolhälsovården samt handboken för arbetstagarna vid rådgivningsbyråer för barnavård.

Nyckelord: barn, barnets rättigheter, barnpolitik, familjepolitik, FN, internationellt samarbete, utvärdering, verksamhetsplaner

Tiivistelmä

Lapsille sopiva Suomi. YK:n yleiskokouksen lasten erityisistunnon edellyttämä Suomen kansallinen toimintasuunnitelma. Helsinki. 2005. 72 s. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisuja, ISSN 1236-2050; 2005:6) ISBN 952-00-1492-6 (nid.), ISBN 952-1679-1 (PDF)

Lapsille sopiva Suomi on sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön keuhällä 2003 asettaman Suomen lapsiasiain toimikunnan laatima kansallinen toimintasuunnitelma, joka pohjaa YK:n yleiskokouksen lasten erityisistunnossa toukokuussa vuonna 2002 hyväksyttyyn loppuasiakirjaan, A World Fit for Children. Toimintasuunnitelmassa toimikunta nostaa esiin lasten ja lapsiperheiden elinoloissa ajankohtaisiksi katsomiaan kysymyksiä Suomessa.

Toimikunnan mielestä Suomeen tarvitaan laaja ja yhteisesti hyväksytty valtakunnallinen lapsi- ja perhepoliittinen strategia lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin kehittämiseksi ja seuraamiseksi. Siinä tulee ottaa huomioon sekä lapsen edun ja tarpeiden toteutuminen että perheiden palveluiden ja taloudellisten voimavarojen turvaaminen.

Toimikunta korostaa, että kaikissa yhteiskunnan toimenpiteissä ja päätöksissä, jotka koskevat lapsia, on otettava huomioon lapsen etu. Siksi yhteiskunnan toimia ja päätöksiä tulee arvioida lapsen edun kannalta. Lapsiasiain toimikunta on laatinut lapsivaikutusten arviointia varten mallin, jota se suosittelee kokeiltavaksi ja edelleen kehitettäväksi.

Toimikunta painottaa, että lasten kasvatuksesta ja hyvinvoinnista huolehtiminen on vanhempien tärkein tehtävä. Yhteiskunnan tulee omilla päätöksillään ja toimillaan antaa selkeä viesti siitä, että se tukee perheitä tässä tehtävässä. Vanhemmat tarvitsevat peruspalveluiden antamaa tukea vanhemmuuteen ja parisuhteeseen ja erityisesti vanhempien vertaisryhmien tarjoamaa yhteisöllisyyttä. Mahdollisuus perheen ja työelämän nykyistä parempaan yhteensovittamiseen on myös lapsiperheille erittäin tärkeää.

Toimikunta esittää suosituksissaan myös lasten osallistumisoikeuksien toteutumisen parantamista, median vastuun lisäämistä lasten turvallisuudesta, lasten hyvinvoinnin nykyistä tehokkaampaa seurantaa, lapsen oikeuksien tunnettuuden parantamista sekä lapsen näkökulman huomioon ottamista myös kehitysyhteistyössä.

Lapsille sopiva Suomi -toimintasuunnitelma täydentää suosituksillaan olemassa olevien kansallisten toimintaohjelmien ja -suunnitelmien kuten varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteiden, peruskoulun opetussuunnitelman perusteiden, kouluterveydenhuollon oppaan ja laatusuosituksen sekä lastenneuvolan työntekijöille suunnatun oppaan sisältöä ja toimeenpanoa.

Asiasanat: arviointi, kansainvälinen yhteistyö, lapsen oikeudet, lapset, lapsipolitiikka, perhepolitiikka, toimintasuunnitelmat, YK

Summary

A Finland Fit for Children. The National Finnish Plan of Action called for by the Special Session on Children of the UN General Assembly. Helsinki 2005, 72 pp. (Publications of the Ministry of Social Affairs and Health, Finland, ISSN 1236-2050; 2005:6) ISBN 952-00-1492-6 (print), ISBN 952-1679-1 (PDF)

A Finland Fit for Children is the National Plan of Action that is based on the final document, A World Fit for Children, adopted at the Special Session on Children of the UN General Assembly in May 2002. The Plan of Action was prepared by the Finnish National Committee on the Rights of the Child set up by the Ministry of Social Affairs and Health in spring 2003. In it the National Committee highlights issues of topical interest regarding the living conditions of children and families with children in Finland.

The National Committee is of the opinion that Finland needs a comprehensive and jointly agreed national child and family policy strategy for developing and monitoring the wellbeing of children and families with children. Issues that should be taken up in it are meeting the best interests and needs of the children, and securing adequate services and economic resources for families.

The National Committee stresses that the child's best interests shall be taken into account in society's all measures and decisions affecting children. Therefore they should be assessed from the point of view of the child's best interests. The Committee has drawn up a model for the assessment of child-related consequences of society's actions and decisions, and recommends that it should be tried out and further developed.

The Committee underlines that child upbringing and providing for children's wellbeing are the foremost responsibilities of the parents. Society must with its decisions and actions clearly signal that it supports families in this task. Parents need the support of the primary services for parenting and for their mutual relationship, and in particular the communality provided by parents' peer groups. It is also important to provide families with better opportunities for reconciling family and work.

In its recommendations the Committee further suggests that children's opportunities for participation should be improved, the responsibility of the media regarding children's safety should be increased, children's wellbeing should be monitored more effectively, the awareness of the rights of the child should be promoted, and the children's point of view should be taken into account in development co-operation as well.

The Plan of Action A Finland Fit for Children supplements with its recommendations the content and implementation of the existing national plans and programmes of action, such as the plan for early childhood education and care, the curriculum for the comprehensive school, the guide and quality recommendations for school health care, and the guide meant for staff working at the municipal child health clinics.

Key words: assessments, child policy, children, family policy, international co-operation, rights of the child, UN

Innehåll

Till läsaren	7
1. Bakgrund	10
2. Kommissionen för barnfrågor i Finland	12
3. FN:s konvention om barnets rättigheter	14
4. Ett Finland för barnen - handlingsplan	17
4.1 Handlingsplanens vision	17
4.2 Målen i handlingsplanen	20
Mål 1. Barnet får kärlek och omsorg hemma.	20
Mål 2. Barnet har trygga och varaktiga mänskliga relationer och en uppväxtmiljö som förstärker känslan av trygghet	26
Mål 3. Barnet har nödvändig bas- och specialservice och en tryggad ekonomisk försörjning	33
Mål 4. Barnet deltar alltmer i vardagssituationer	42
Mål 5. Barnets rättigheter är välkända	46
4.3 Utvärdering av barnkonsekvenser	50
5. Åtgärdsrekommendationer och utvecklingsidéer	56
Källförteckning	64
Bilagor	
Bilaga 1. FN:s konvention om barnets rättigheter	67
Bilaga 2. Barnens Parlament och Ungdomsforum i Tammerfors	69
Bilaga 3. Checklista för utvärderingen av det nationella genomförandet av artikel 42 i konventionen om barnets rättigheter	71

Till läsaren

Ett Finland för barnen är en nationell handlingsplan som utarbetats av kommissionen för barnfrågor i Finland, som tillsattes av social- och hälsovårdsministeriet våren 2003. Handlingsplanen baserar sig på det slutdokument som antogs vid FN:s generalförsamlings specialsession om barn i maj 2002, A World Fit for Children. I handlingsplanen lyfter kommissionen fram frågor som den uppfattar som aktuella i levnadsförhållandena för barn och barnfamiljer i Finland. Valet av prioriteter baserar sig förutom på det slutdokument som antogs vid generalförsamlingen även på kommentarer som FN:s kommitté för barnets rättigheter gett om Finlands andra rapport 2000 om hur barnets rättigheter fullgjorts, Finlands tredje rapport 2003 samt frågeställningar som kommissionen för barnfrågor upplevt som viktiga och tagit upp. Barnets perspektiv har varit den referensram som styr planerna.

Enligt kommissionen för barnfrågor i Finland behövs en omfattande och gemensamt antagen barn- och familjepolitisk strategi på riksnivå i Finland för utveckling och uppföljning av barns och barnfamiljers välbefinnande. I strategin bör beaktas både att barnets bästa och behov tillgodoses och att servicen och de ekonomiska resurserna för familjer tryggas. Den nationella strategin bör innehålla en barnpolitisk del som bygger på FN:s konvention om barnets rättigheter, en familjepolitisk del som bygger på tryggandet av familjernas försörjning samt en del som gäller barnets och familjens välbefinnande och service. Regeringens familjepolitiska strategi måste utarbetas som ett omfattande barn- och familjepolitiskt program. En bra och effektiv barn- och familjepolitik förutsätter också att aktuell information om barns och familjers välbefinnande och service finns tillgänglig.

Det hör till alla förvaltningsområden att sörja för barnens välbefinnande. Därför anser kommissionen att även koordineringen av barn- och familjefrågor inom statsförvaltningen bör stärkas. Kommissionen gjorde 2004 en särskild framställning om en barnombudsman och koordinering av barn- och familjefrågor¹. Riksdagen antog lagen om barnombudsmannen i december 2004. Finlands första nationella barnombudsman inleder sitt arbete 1.9.2005. Kommissionen hoppas att barnombudsmannen i sitt uppdrag kan påverka utvecklandet av den nationella barn- och familjepolitiken och föra fram barnets rättigheter

¹ Kommissionen för barnfrågor i Finland. Framställning om en barnombudsman och koordinering av barn- och familjefrågor. SHM. Arbetsgruppspromemorior 2004:7

och bästa i det samhälleliga beslutsfattandet. Ombudsmannen har också en viktig roll när det gäller att göra FN:s konvention om barnets rättigheter mera känd. För detta måste en nationell kommunikationsstrategi utarbetas.

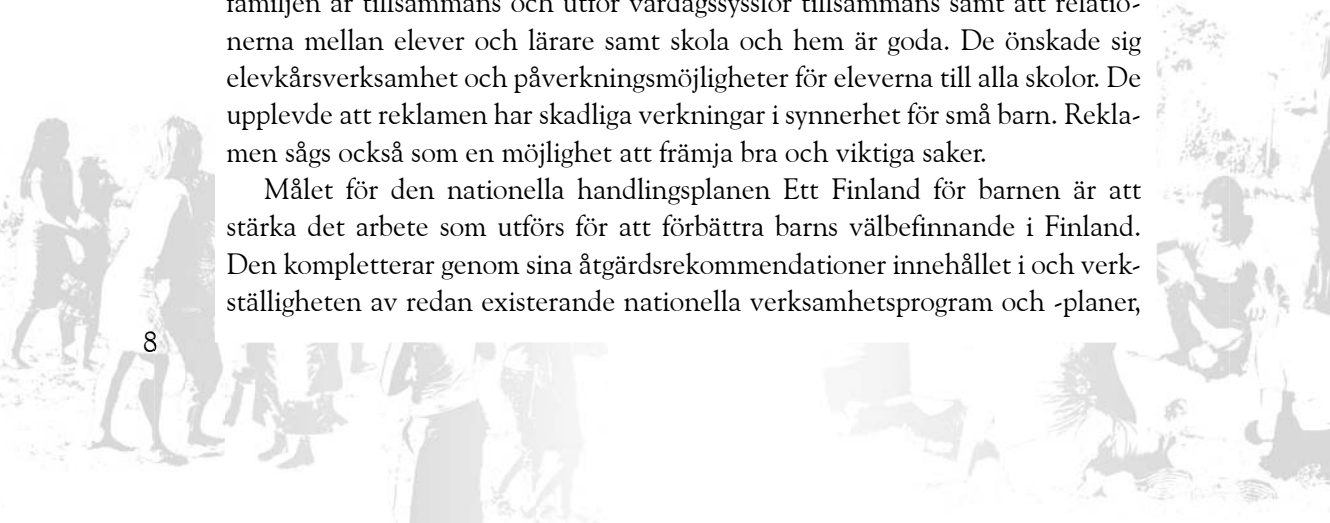
I alla samhälleliga åtgärder och beslut som berör barn skall tas hänsyn till barnets bästa. Kommissionen vill inte begränsa sina synpunkter till enbart social- och hälsovårdsministeriets eller rent allmänt enbart myndigheternas verksamhet. För att barnets perspektiv skall bli beaktat i samhället och ett barnvänligare Finland byggas upp förutsätts att alla aktörer tar hänsyn till barnets bästa. Avgörande för om barnets bästa förverkligas är de praktiska insatserna. Enligt kommissionen kommer barnets bästa t.ex. i praktiken inte alltid i främsta rummet när beslut fattas om vård och omhändertagande av barn trots förpliktelserna i lagstiftningen. Dessutom skall samhällets åtgärder och beslut bedömas utifrån barnets bästa. Kommissionen för barnfrågor i Finland har gjort upp en modell för bedömning av barnkonsekvenser som den rekommenderar andra att pröva och vidareutveckla.

Att sörja för barnens uppfostran och välbefinnande är föräldraskapets och båda föräldrarnas viktigaste uppgift. Samhället skall klart signalera att det stöder familjerna i denna uppgift. För basservicen för barn och barnfamiljer behövs handlingsmodeller som bygger på ett fostringspartnerskap och olika kanaler för tidigt stöd och hjälp. Dagens barnfamiljer saknar i synnerhet lokala stödnätverk som kan ge hjälp. Också barnet behöver vuxna omkring sig som bryr sig om och inger en känsla av trygghet. Samhällets kollektiva ansvar för barnen skall förbättras.

Familjelivets status bör utökas i samhället. Att förbättra verksamhetsbetingelserna för föräldraskapet ställer även krav på arbetslivet för att det skall gå att kombinera familj och arbete. Barn och unga behöver mer tid till samvaro med sina föräldrar. Medier i olika former är kraftigt närvarande i den vardag nutidens barn lever i. Ansvar för att skydda och fostra barnet till en skicklig och kritisk medieanvändare skall tas på allvar.

Barns och ungas rätt att delta är fortfarande dåligt förverkligad. Ofta lägger de vuxnas attityder hinder i vägen för deltagande. Kommissionen har i sitt arbete hört barn och unga från Tammerfors. De ansåg att det var viktigt att familjen är tillsammans och utför vardagssysslor tillsammans samt att relationerna mellan elever och lärare samt skola och hem är goda. De önskade sig elevkårsverksamhet och påverkningsmöjligheter för eleverna till alla skolor. De upplevde att reklamen har skadliga verkningar i synnerhet för små barn. Reklamen sågs också som en möjlighet att främja bra och viktiga saker.

Målet för den nationella handlingsplanen Ett Finland för barnen är att stärka det arbete som utförs för att förbättra barns välbefinnande i Finland. Den kompletterar genom sina åtgärdsrekommendationer innehållet i och verkställigheten av redan existerande nationella verksamhetsprogram och -planer,

t.ex. grunderna för förskoleundervisningens läroplan, grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, handboken och kvalitetsrekommendationerna för skolhälsovården samt handboken för arbetstagare vid barnrådgivningsbyråer.

Kommissionen för barnfrågor i Finland föreslår att social- och hälsovårdsministeriet tar med förslagen i handlingsplanen Ett Finland för barnen i de nationella utvecklingsprojekt för tryggheten av framtiden för social- och hälsovården som pågår vid ministeriet samt i synnerhet i det barnskyddsprogram som är under beredning och i det familjepolitiska programmet. Kommissionen för barnfrågor föreslår också att den nationella handlingsplanen, Ett Finland för barnen, tas med i den periodiska rapporten till FN:s kommitté för barnets rättigheter. Dessutom önskar vi att handlingsplanen skall bli ett verktyg för Finlands första barnombudsman, som väljs till sitt ämbete 2005. Kommissionen för barnfrågor i Finland understryker ytterligare att Finland också genom internationellt samarbete skall främja fullgörandet av barnets rättigheter och välbefinnande överallt i världen.

Kommissionen föreslår ytterligare att social- och hälsovårdsministeriet sörjer för att planen förs vidare och rapporteras till UNICEF. Kommissionen anser också att det är särskilt viktigt att alla förvaltningsområden och aktörer inom staten och kommunerna, den offentliga sektorn, organisationer, frivilligaktörer och församlingar beaktar rekommendationerna i handlingsplanen i sitt eget arbete och främjar iakttagandet av dem i Finland.

Helsingfors 31.3.2005

Eva Biaudet

Riitta Viitala

Tarja Reponen

Markku Helin

Kimmo Aaltonen

Matti Salmenperä

Jyri Juslén

Toivo Haataja

Marja Kuhmonen

Eino Siuruainen

Hannele Pokka

Sirpa Taskinen

Ritva Larjomaa

Mauri Upanne

Eeva Kuuskoski

Marita Ruohonen

Hanna Markkula-Kivisilta

Jukka Tahvanainen

Helena Hiila

Marianne Österberg

Elisabeth Tigerstedt-Tähtelä

Sami Lahdensuo

Inka Hetemäki

Martti Esko

Arkkipiispa Leo

Auli Paavola

1. Bakgrund

Vid FN:s generalförsamlings specialsession om barn i maj 2002 antogs slutdokumentet *A World Fit for Children*. Slutdokumentet innehåller en deklARATION (Declaration) och en handlingsplan (Plan of Action), vars centrala mål är att främja barnens hälsa, ordna utbildning och skydda barn mot utnyttjande, våld och frihetsberövande samt att bekämpa hiv och aids. Specialsessionen var samtidigt en tioårsuppföljning av 1990 års barntoppmöte. FN:s medlemsstater förband sig att utarbeta en nationell handlingsplan, som bygger på målen i det slutdokument som antogs vid specialsessionen och i vilken de nationella målen och strategierna slås fast. Ansvarig för utarbetandet av Finlands nationella handlingsplan, Ett Finland för barnen, har varit kommissionen för barnfrågor i Finland, som tillsatts av social- och hälsovårdsministeriet.

Utgångspunkten i handlingsplanen Ett Finland för barnen har varit finländska barns behov av omsorg och fostran. Handlingsplanen täcker dock inte alla delområden av ett barns liv, utan lyfter fram aktuella problem och utvecklingsobjekt. Barnets perspektiv har varit den referensram som styr planens utformning.

Finlands nationella handlingsplan har utarbetats utgående från de slutsatser och anmärkningar FN:s kommitté för barnets rättigheter framfört om Finlands andra rapport. Som bakgrundsmaterial har dessutom använts Finlands tredje rapport (2003) om verkställigheten av konventionen om barnets rättigheter, statsrådets redogörelse om barns och ungas välfärd (2002) samt Stakes' rapport, *Mikä lapsiamme uhkaa?* (2001) som bakgrund till den. Dessutom baserar sig Finlands nationella handlingsplan på de centrala brister i barnens ställning som kartlagts av kommissionen för barnfrågor i Finland och de förslag till förbättringar som kommissionen rekommenderat. (Konventionen om barnets rättigheter, bilaga 1)

I handlingsplanen Ett Finland för barnen föreslås en modell för hur beslutens konsekvenser för barn bör bedömas. FN:s kommitté för barnets rättigheter rekommenderar att de länder som ratificerat konventionen skall göra en utvärdering av hur alla beslut som berör barn påverkar barnen. Kommittén har dock inte kommit med några anvisningar eller någon modell för hur barnkonsekvensbedömningen skall utföras i praktiken.

Barns och ungas deltagande i beredningen av handlingsplanen förverkligades tillsammans med Barnens Parlament (10.11.2004 med 90 representanter) och Ungdomsforum (11.11.2004 med 53 representanter) i Tammerfors stad. Den bidragande orsaken till att barn från Tammerfors valdes som samarbetspartners var att befattningen som Finlands första kommunala barnombudsman inrättades 2003 i Tammerfors. Barnens Parlament och Ungdomsforum har ta-

git upp frågor i anslutning till målen för handlingsplanen. Stadens barnombudsman Taru Kuosmanen har gjort ett sammandrag över de diskussioner som fördes. (Verksamhetsprinciperna för Barnens Parlament och Ungdomsforum, bilaga 2).

2. Kommissionen för barnfrågor i Finland

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte 21.3.2003 i enlighet med specialsessionens slutdokument en kommission för barnfrågor i Finland, vars sammansättning företräder en bred samhällelig sakkunskap samt ett arbetsutskott för mandatperioden 1.3.2003 - 31.3.2005. De har haft till uppgift att

1. sörja för informationen om FN:s konvention om barnets rättigheter,
2. verka som det nationella organ som förutsattes vid FN:s specialsession om barn,
3. bereda Finlands nationella handlingsplan, A World Fit for Children,
4. organisera och koordinera barns och ungas medverkan vid beredningen av handlingsplanen,
5. bereda åtgärder under jubileumsåret för FN:s familjeårtionde 2004 samt
6. lägga fram ett förslag till en permanent nationell struktur (eller strukturer) för koordinering av barn- och familje frågor.

Kommissionens ordförande har varit riksdagsledamot Eva *Biaudet* och vice ordförande biträdande avdelningschef, socialråd Riitta *Vuotala* från social- och hälsovårdsministeriet. Medlemmar i kommissionen är enhetschef Kirsti *Aarnio* (fram till 31.8.2004), enhetschef *Tarja Reponen* (från 1.9.2004) utrikesministeriet, lagstiftningsråd *Markku Helin* justitieministeriet, kulturombudsman *Kimmo Aaltonen* undervisningsministeriet, direktör *Matti Salmenperä* arbetsministeriet, överinspektör *Jyri Juslén* miljöministeriet, länsocialinspektör *Toivo Haataja* länsstyrelsen i södra Finlands län, överinspektör *Marja Kuhmonen* länsstyrelsen i Östra Finlands län, landshövding *Eino Siuruainen* länsstyrelsen i Uleåborgs län, landshövding *Hannele Pokka* länsstyrelsen i Lapplands län, resultatombudsman *Sirpa Taskinen* Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården *Stakes*, utvecklingschef *Ritva Larjomaa* Finlands Kommunförbund, verksamhetsledare *Mauri Upanne* Centralförbundet för Barnskydd, generalsekreterare *Eeva Kuuskoski* Mannerheims Barnskyddsförbund, verksamhetsledare *Marita Ruohonen* Förbundet för mödra- och skyddshem rf, generalsekreterare *Hanna Markkula-Kivisilta* Rädda Barnen rf, generalsekreterare *Jukka Tahvanainen* Finlands Ungdomssamarbete – Allians rf, verksamhetsledare *Helena Hiila* Finska Befolkningsförbundet rf, förvaltningsdirektör *Marianne Österberg* Samfundet Folkhälsan, vicehäradshövding *Elisabeth Tigerstedt-Tähtelä* Delegationen för internationella människorättsfrågor, rådgivare *Sami Lahdensuo* Finlands FN-förbund, organisationschef *Inka Hetemäki* Finlands UNICEF-förening rf, direktör *Martti Esko* Finlands evangelisk-lutherska

kyrkostyrelse och ärkebiskop *Leo* Finlands ortodoxa kyrkostyrelse. Kommissionens sekreterare har varit projektchef *Auli Paavola* från Centralförbundet för Barnskydd.

Ordförande för kommissionens arbetsutskott har varit biträdande avdelningschef *Riitta Viitala* från social- och hälsovårdsministeriet och vice ordförande överinspektör *Ritva Vuorento* från social- och hälsovårdsministeriet. Arbetsutskottets medlemmar är konsultativa tjänstemannen *Kari Ilmonen*, social- och hälsovårdsministeriet, medicinalråd *Merja Sarinen*, social- och hälsovårdsministeriet, utvecklingschef *Anna-Leena Välimäki*, Stakes, överinspektör *Pekka Elo*, Utbildningsstyrelsen, verkställande direktör *Mirjam Kalland* Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området och kommunikationschef *Annamaija Puonti*, Centralförbundet för Barnskydd. Sekreterare har varit projektchef *Auli Paavola*, Centralförbundet för Barnskydd.

Kommissionen har utarbetat en framställning om en barnombudsman och koordinering av barn- och familjefrågor (SHM. Arbetsgruppspromemorior 2004:7). Regeringens proposition med förslag till lag om barnombudsmannen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet till övervägande del i enlighet med kommissionens förslag. Riksdagen antog lagen i december 2004. Barnombudsmannen inleder sitt arbete 1.9.2005. Som åtgärd under tioårsjubileet av FN:s familjeår deltog kommissionen i social- och hälsovårdsministeriets familjeseminarium 27.11.2004. Vid seminariet behandlades familjernas välbefinnande och utvecklandet av familjeservicen.

3. FN:s konvention om barnets rättigheter

Utgångspunkter för konventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter är ett juridiskt bindande mänskligt rättsinstrument för Finland som trädde i kraft 1990. FN:s kommitté för barnets rättigheter övervakar hur skyldigheterna i konventionen förverkligas i olika länder (artikel 43). Barn är varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt lag (artikel 1).

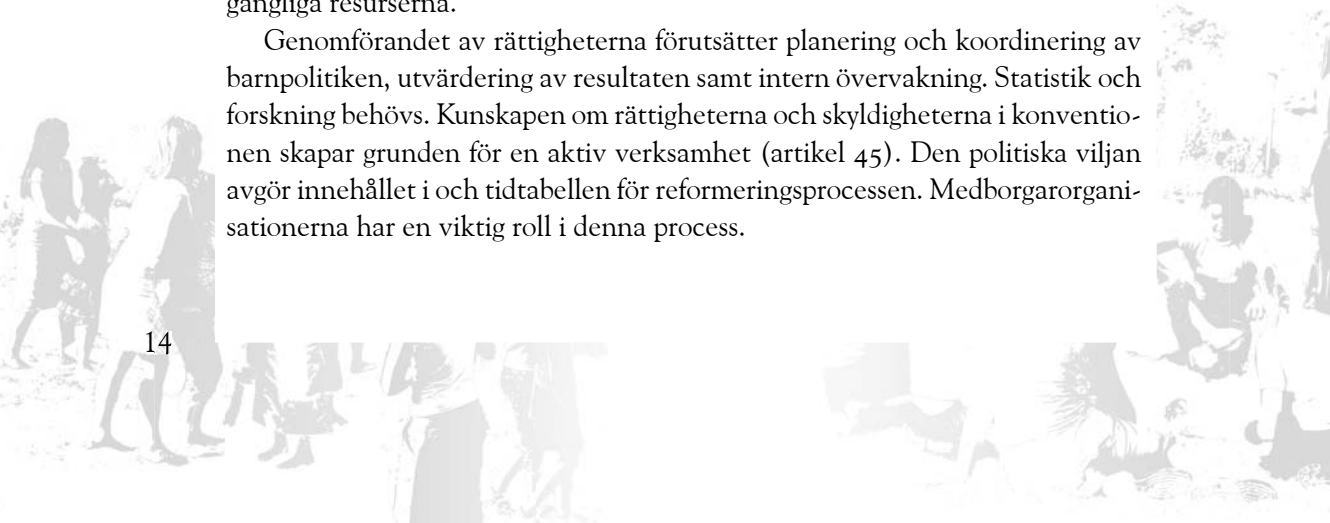
Konventionen fokuserar på barnet som mänsklig individ, barnets möjligheter att utvecklas och dess behov av att få stöd och skydd. Barnet betraktas som en självständig och kompetent individ som har rätt att framföra egna åsikter. Åsikterna skall beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad. I och med konventionen har man i stället för att fylla barnets behov övergått till att garantera och förverkliga barnets rättigheter. Barnet är ett rättssubjekt. Beträktningsättet i konventionen är alltså rättsbaserat.

Statsmakten ansvarar i första hand för att barnets mänskliga rättigheter tillgodoses utan åtskillnad av något slag inom sin jurisdiktion (artikel 2).

Barnet har medborgerliga (MP-rättigheter) och politiska rättigheter (t.ex. att delta, förenings- och religionsfrihet) samt ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-rättigheter, t.ex. rätt att leka, få undervisning och hälsovård) samt rättigheter i anslutning till skydd. I konventionen tas också upp specialrättigheterna för flyktingbarn, barn som hör till en nationell minoritet och handikappade barn.

I konventionen förutsätts lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra barnets rättigheter (artikel 4). Staten skall trygga barnets alla rättigheter samt skydda och främja dem. ESK-rättigheterna skall genomföras så fullständigt som möjligt inom ramen för resurserna och i enlighet med barnets bästa. Genomförandet av MP-rättigheterna kan inte göras beroende av de tillgängliga resurserna.

Genomförandet av rättigheterna förutsätter planering och koordinering av barnpolitiken, utvärdering av resultaten samt intern övervakning. Statistik och forskning behövs. Kunskapen om rättigheterna och skyldigheterna i konventionen skapar grunden för en aktiv verksamhet (artikel 45). Den politiska viljan avgör innehållet i och tidtabellen för reformeringsprocessen. Medborgarorganisationerna har en viktig roll i denna process.

Fyra allmänna principer

I konventionen om barnets rättigheter ingår fyra centrala allmänna principer som skall iakttas vid tillämpningen av alla rättigheter i konventionen: förbud mot diskriminering (artikel 2), barnets bästa i främsta rummet (artikel 3), rätt till livet, överlevnad och utveckling (artikel 6) samt skyldighet att ta hänsyn till barnets åsikter i förhållande till barnets ålder och mognad (artikel 12). Dessa fyra principer som är förpliktande för staten skapar rättigheter med motsvarande innehåll sett ur barnets perspektiv.

Förbud mot diskriminering (artikel 2)

Varje barn har rätt att inte bli diskriminerat. Barnet skall tillförsäkras rättigheterna i konventionen utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess förälders eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska åsikter eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.

Staten skall vidta åtgärder för att utrota diskriminering på alla konventionsområden. Föremål för diskriminering kan vara ett enskilt barn eller på samma grunder en hel grupp av barn. Lagstiftning om förbud mot diskriminering räcker inte alltid till för att utrota diskriminering. Staten skall då vidta åtgärder för att förbättra situationen.

Barnets bästa (artikel 3.1)

Enligt konventionen skall barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, t.ex. i offentlig och privat socialvård, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Begreppet barnets bästa definieras inte närmare i konventionen.

Begreppet ”åtgärder som rör barn” har förståtts så att det kan gälla en åtgärd som rör 1) ett visst barn, 2) en viss grupp av barn eller 3) hela barnbefolkningen i landet. En effektiv tillämpning av konventionen förutsätter att de instanser som nämns i artikel 3 i åtgärder som rör barn alltid måste överväga vad ett beslut i ett enskilt fall kan ha för konsekvenser för barnet, gruppen av barn eller hela barnbefolkningen. Samtidigt skall beslutets eventuella konsekvenser för andra mera allmänna samhällsliga intressen övervägas. Om något annat intresse väger tyngre i beslutet, skall skälen anges i motiveringen.

Rätt till livet, överlevnad och utveckling (artikel 6)

Dessa rättigheter har en nära anknytning till de övriga rättigheterna och principerna i konventionen. Avsikten är att skapa optimala yttre ramar för barnets överlevnad (t.ex. för hälsa och säkerhet) och så fullständiga förutsättningar för barnets harmoniska utveckling som möjligt (ESK-rättigheter och MP-rättigheter).

Viktiga mål är även att utveckla ett barnvänligt samhälle och barnets rätt till skydd mot våld och utnyttjande.

Att ta hänsyn till barnets åsikter (artikel 12)

Barnet har rätt till yttrandefrihet (artikel 13). Barnets åsikter skall beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad. Barnets rätt att påverka frågor som rör barnet gäller i synnerhet skyldigheten att höra barnet i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet i enlighet med de procedurregler som fastställts närmare i lag (artikel 12). Procedurreglerna om hörande och utbildning bör utvecklas.

Barn och unga har rätt att delta och påverka i alla frågor som gäller dem samt även i andra allmänna och offentliga frågor som intresserar dem.

Föräldrarnas roll

Mellan barnet, familjen och staten kan i stora drag sägas råda ett trepartsförhållande, där barnet har rättigheter, föräldrarna/vårdnadshavarna ansvar och staten/kommunen skyldigheter.

Barnets föräldrar har i praktiken det primära ansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Barnets bästa skall komma i främsta rummet för dem (artikel 18.1, 3.1). Staten skall ge lämpligt bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran och skall säkerställa utvecklingen av tjänster inom barnskyddet (artikel 18.2). Föräldrarna har rätt och skyldighet att ge lämplig ledning och råd då barnet utövar rättigheterna i konventionen, tills barnets förmåga att själv bestämma om sina angelägenheter utvecklas (artikel 3.2, 5, 12 och 14).

4. Ett Finland för barnen - handlingsplan

4.1 Handlingsplanens vision

Utformandet av en vision och valet av mål för handlingsplanen Ett Finland för barnen grundade sig främst på två saker. För det första har valet påverkats av de anmärkningar som FN:s kommitté för barnets rättigheter på basis av Finlands andra rapport framfört om verkställigheten av barnkonventionen. För det andra har hänsyn tagits till resultaten av en enkät som kommissionen för barnfrågor gjort bland medlemmarna hösten 2003 samt den diskussion som fördes om dem i kommissionen. Finlands tredje rapport (juli 2003) om verkställigheten av konventionen om barnets rättigheter har också varit ett viktigt bakgrundsmaterial.

Anmärkningar av FN:s kommitté för barnets rättigheter

I de slutsatser som FN:s kommitté för barnets rättigheter framfört om Finlands andra rapport i oktober 2000 ingick anmärkningar om åtgärderna för genomförandet av rättigheterna samt rekommendationer. Nedan återges kommitténs anmärkningar och rekommendationer i sammanfattning:

1. Avsaknaden av en instans som koncentrerar sig på barnfrågor inom regeringen.
2. Avsaknaden av sådana mekanismer inom både centralförvaltningen och på lokal nivå som skulle koordinera vittgående program som berör barn och övervaka konventionens ikraftträdande.
3. Kommunernas varierande socialpolitik och samhällseliga tjänster på olika nivåer i synnerhet för de mest utsatta grupperna, dvs. fattiga familjer, ensamförsörjarfamiljer, handikappade barn, flyktingbarn och barn som hör till minoriteter
4. Att den varierande nivån på kommunernas välfärdstjänster är beroende av kommunernas olika ekonomiska resurser, olikheten mellan beslutsfattarnas prioriteringar och olika system för beviljandet av bistånd
5. En regelbunden och omfattande insamling och analys av uppgifter och indikatorer som gäller barnfrågor kräver utveckling för att man bättre skall kunna utvärdera konventionens ikraftträdande på lokal nivå
6. Avsaknaden av slutliga beslut om att inrätta en tjänst som nationell barnombudsman.

Anmärkningarna 1, 2 och 6 har kommissionen bemött i sin framställning om en barnombudsman och koordinering av barn- och familjefrågor våren 2004.

Barnkommissionens synpunkter på centrala brister i barnens välbefinnande

Hösten 2003 gjordes en enkät bland kommissionens medlemmar om vilka frågor som enligt dem borde tas med i handlingsplanen. Nedanstående frågor blev de mest framträdande

1. att barnets bästa inte tillgodoses i vardagen och det samhälleliga beslutsfattandet
2. att resurserna för föräldraskapet inte räcker till
3. bristerna i verksamhetsstrukturerna i samhället, t.ex. svårigheten att kombinera familje- och arbetsliv samt att förskolverksamheten och skolväsendet samarbetar alltför litet med föräldrarna i uppfostringsfrågor,
4. otillräcklig service för specialgrupper och
5. få möjligheter för barn och unga att delta.

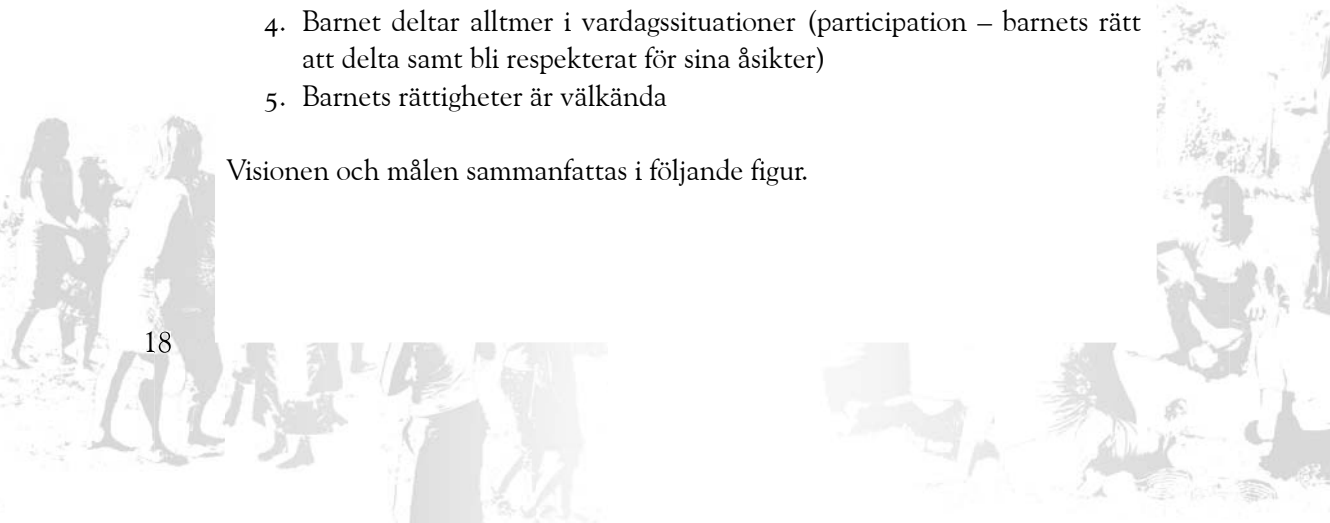
Vision: I ett Finland för barnen tillgodoses barnets bästa i varje barns vardag

Kommissionen sammanfattade sina synpunkter på den framtida idealsituationen för ett Finland för barnen som en sådan där barnets bästa tillgodoses i varje barns vardag. För att denna vision skall bli verklighet ställde kommissionen mål som har grupperats i enlighet med de tre p:na i barnkonventionen.

Målen täcker inte hela konventionen, men förhoppningen är att indelningen i grupper skall vara till hjälp vid uppföljningen av målen.

1. Barnet får kärlek och omsorg hemma (protection – barnets rätt till skydd)
2. Barnet har trygga och varaktiga mänskliga relationer och en uppväxtmiljö som förstärker känslan av trygghet (protection – barnets rätt till skydd)
3. Barnet har nödvändig bas- och specialservice och en tryggad försörjning (provision – barnets rätt till omsorg, t.ex. till mat och hälso- och sjukvård, vilket förutsätter tillräckliga resurser och tjänster av samhället)
4. Barnet deltar alltmer i vardagssituationer (participation – barnets rätt att delta samt bli respekterat för sina åsikter)
5. Barnets rättigheter är välkända

Visionen och målen sammanfattas i följande figur.

Vision: I ett Finland för barnen tillgodoses barnets bästa i varje barns vardag

SYNVINKEL	MÅL	ÅTGÄRDER, AKTÖRER
<p>Skydd Föräldraskap och samhällets stöd</p>	<p>1. Barnet får kärlek och omsorg hemma Detta mål inbegriper en samordning av föräldrars och vårdnadshavares ansvar, kunskaper och tidsanvändning samt utveckling av stöd för föräldrarna från andra i samma situation. Bakomliggande problem är bl.a. att barnen är ensamma och brister i omsorgen hemma, föräldrarnas och barnens upplevelse av att ha alltför lite tid tillsammans, föräldrarnas psykiska och missbrukarproblem, den otrygghet atypiska anställningsförhållanden orsakar, belastningen av vård av handikappade barn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Stöd för service för barnfamiljer (bl.a. familjecenter, förskoleverksamhet, skolor, barnskydd) till föräldrarna, fostringspartnerskap. Kommuner, organisationer, församlingar - Främjande av samordning mellan arbete och familj. - Arbetsmarknadsorganisationer, lösningar på olika arbetsplatser - Färre oregelbundna anställningar. Staten, kommunerna - Bättre ekonomisk ställning för barnfamiljer. Staten - Införande av metoder för tidigt ingripande. - Staten, kommuner, organisationer, församlingar
<p>Skydd Samhället som fostrare. Barncentrerad i barnens uppväxtsammanshang och miljöer.</p>	<p>2. Barnet har trygga och varaktiga mänskliga relationer och en uppväxtmiljö som förstärker känslan av trygghet Målet baserar sig på att det är väldigt många vuxna som ansvarar för vården och uppföstran under barnens utveckling. Dessutom är många vuxenrelationer kortvariga. Detta är inte önskvärt med tanke på utvecklingen av barnets känsloliv. Det behövs många åtgärder av olika instanser för att de mänskliga relationerna skall vara varaktiga och för att barnen skall få ett tryggare känsloliv.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Varaktiga barn-vuxenrelationer i daghem och skolor samt barnskyddsenheter - Skapande av känslomässiga relationer till barnen i visstidsanställningar i uppföstrings- och undervisningsarbete samt barnskyddet. Kommuner, organisationer, församlingar - En fungerande och trygg boende- och rörelsemiljö. - Staten, kommuner
<p>Resurser Barnets bästa tillgodoses i försörjnings- och servicesystemet</p>	<p>3. Barnet har nödvändig bas- och specialservice och en ekonomiskt tryggad försörjning Detta mål inbegriper bl.a. regional jämställdhet när det gäller tillgången på service samt att barn i olika minoritetsgrupper skall ha lika möjligheter till service. Bakomliggande problem är de stora regionala variationerna i utbudet och tillgången på hälso-, social- och fritidsservice för barn och barnfamiljer. Den ojämlika tillgången på specialservice som är nödvändig i synnerhet för det psykosociala välbefinnandet är ett stort problem. Barnfamiljernas försörjning har försämrats jämfört med övriga befolkningsgrupper</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tillräcklig service för barn som hör till minoritetsgrupper. Staten, kommuner, organisationer, församlingar - Kommunalt samarbete kring anordnandet av service (regionalitet) - Samarbete mellan olika kommunala förvaltningsområden, organisationer och församlingar vid produktionen av service (partnerskap) - Barnpolitiskt programarbete i kommunerna - Inkomstöverföringar, ekonomiska stödssystem. - Staten, kommuner
<p>Deltagande Barnen delaktiga i beslutsfattandet</p>	<p>4. Barnet deltar alltmer i vardagsituationer I målet ingår att höra på barnet, ökat deltagande och fler påverkningsmöjligheter i barnets uppväxtmiljöer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Utvecklade och ett omfattande ibruktage av metoder för barns deltagande. Förskoleverksamhet, skolor, kompetenscentren inom det sociala området, organisationer
<p>Konventionen om barnets rättigheter blir välkänd</p>	<p>5. Barnets rättigheter är välkända Målet bottenar i de anmärkningar FN:s kommitté för barnets rättigheter har framfört om hur dåligt känd konventionen är.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Att göra FN:s konvention om barnets rättigheter känd. Staten, kommuner, organisationer, församlingar

4.2 Målen i handlingsplanen

Varje mål presenteras särskilt och i anslutning till målet har fogats hänvisningar till de artiklar i konventionen som berör ämnet samt till punkterna i den internationella handlingsplanen A World Fit for Children. Dessutom har åsikterna vid Barnens Parlament och Ungdomsforum i Tammerfors stad noterats i de mål som kommissionen ställt upp. En sammanfattning av forsknings- och statistiska uppgifter i anslutning till ämnesområdet för målen har tagits med i slutet av varje mål. På basis av dem är det möjligt att senare följa och bedöma hur saken framskrider. Kommissionens åtgärdsrekommendationer ingår i slutet av rapporten.

MÅL I.

Barnet får kärlek och omsorg hemma.

I målet ingår att höja uppskattningen för föräldraskap och vårdnad, utveckla förmågan att utöva ett ansvarsfullt föräldraskap och vara förälder, att samordna familjens tidsanvändning samt utveckla stödet för föräldrarna från andra i samma situation.

Artiklarna 5, 9, 18 och 19 i konventionen

Punkterna 15, 17, 24, 32.2, 32.5 i den internationella handlingsplanen

Föräldraskap och samhällets stöd

Växelverkan med en nära vuxen är grunden för barnets mognad och utveckling. I växelverkan får barnet kärlek, omsorg och uppfostran från föräldrarna. Den trygga relationen mellan barnet och föräldern bör stå emot olika förändringar i familjelivet. Familjerna skall ha resurser och medel att klara av svårigheter som familjen och dess medlemmar möter. Föräldrarna behöver därför stöd i sin fostraruppgift och i problemsituationer i parförhållandet, och de borde kunna få hjälp i tid.

Barnets välbefinnande beror mycket på hur de vuxna som sköter om barnet mår och orkar. Om föräldrarna har problem i sitt eget liv, t.ex. arbetslöshet, drogbruk eller psykiska problem, räcker krafterna inte alltid till för att sköta om barnen. Å andra sidan ser yrkesfolket i uppfostringsbranschen även brister i uppskattningen för föräldraskapet. Föräldraskap uppskattas inte tillräckligt i beslutsfattandet i samhället. Föräldrarna förstår inte heller alltid själva hur viktiga de är för sina barn och hur stort ansvar som följer med föräldraskapet. Även far- och morföräldrarnas betydelse i barnfamiljernas liv håller på att öka. Far- och morföräldrar som är pensionerade och i god form är en oersättlig hjälp för många barnfamiljer i problematiska situationer i vardagen.

Mödra- och barnrådgivningsbyråerna sörjer för moderns och barnets hälsa och välbefinnande. Antalet rådgivningsbesök har dock minskat på 1990-talet på grund av att kontrollerna och hembesöken skurits ned. Föräldrarna är i det stora hela nöjda med rådgivningsbyråernas service, men önskar mer individuellt stöd utgående från familjens behov samt diskussion om parförhållandet och barnuppfostran. Föräldrarnas intresse av att få information och delta i diskussioner om barnavård märks också i form av ett aktivt deltagande i diskussionsgrupper på Internet för personer i samma situation. För närvarande håller man på att stärka och utveckla rådgivningsbyråernas verksamhet i en mer familjecentrerad riktning samt som stöd för mamma- och papparollen. I handboken Rådgivningsbyråerna för barnavård som stöd för barnfamiljerna för utvecklingen av rådgivningsverksamheten (2004) rekommenderas att föräldragrupsverksamheten utvidgas och etableras som en del av det normala rådgivningsarbetet samt det hembesök som görs under graviditeten.

Nära på hälften av alla barn under skolåldern vårdas hemma tack vare föräldraledigheter och hemvårdsstöd. Föräldrar som sköter sina barn hemma behöver umgänge med andra i samma livssituation samt sporadiskt och på deltid tjänster inom förskolverksamheten. Särskilt nödvändigt är stödet för föräldrar till långtidssjuka och handikappade barn samt invandrarfamiljer. Det finns ett stort behov av lokala föräldragrupper och kaféer, förskolverksamhet på deltid samt stödnätverk med "låg tröskel" som upprätthålls av yrkesfolk och medborgarorganisationer. Våra rådgivningsbyrå- och dagvårdssystem har inte varit så kraftigt inriktade på att utveckla föräldragrupper eller stödja föräldraskapet och parförhållandet, men förändringar i arbetssätten är skönjbara.

Familjerna bör ha bättre tillgång än för närvarande till det nätverk som mödra- och barnrådgivningsbyråerna samt förskolverksamheten och skolan erbjuder samt understödda möjligheter att delta i grupper med andra föräldrar i samma situation. Särskild uppmärksamhet skall fästas vid ett fungerande parförhållande och vid att stärka papparollen. I grupper av likställda hjälper föräldrarna varandra i uppfostringsfrågor och vardagliga problemsituationer. Den vänskap som uppstår i grupperna kan vara viktig också under kommande år. Grupperna har stor betydelse i synnerhet för föräldralediga och andra som sköter sina barn hemma samt familjer som just har flyttat till orten. Ett sådant system kunde förebygga problem i parförhållandet och barnskyddet samt erbjuda en bättre möjlighet än den för närvarande för att hjälpa barnfamiljer i ett så tidigt skede som möjligt. Förutsättningarna att stödja familjer med olika kulturell bakgrund och familjer med handikappade barn blir bättre då den kompetens som specialarbetare har, t.ex. personalen vid familjerådgivningsbyråerna, tas med i stödnätverket.

Problemsituationer i familjerna

Föräldrarnas psykiska och alkoholproblem samt kriser i föräldrarnas parförhållande är de vanligaste orsakerna till att familjernas krafter tar slut och omsorgen om barnet försummas. I sådana problemsituationer behöver barnen och familjerna ofta samhällets hjälp, som i ett tidigt skede bör finnas tillgänglig i basservicen.

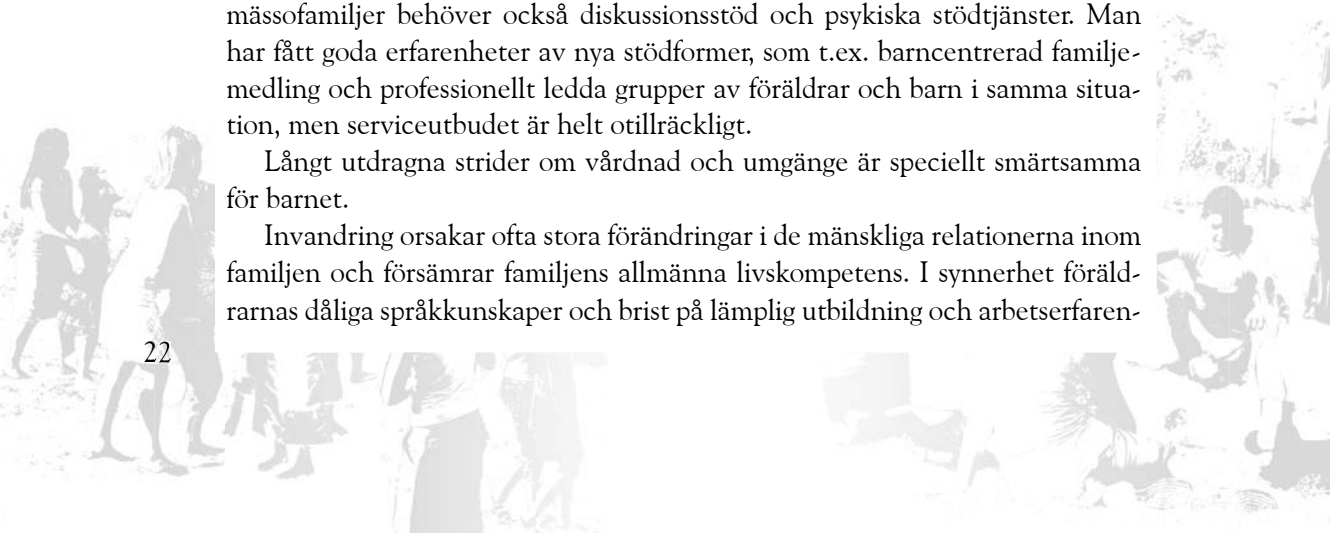
Drogbruk bland gravida kvinnor har blivit allmänare. Enligt uppskattning har varje år ca 600 barn som föds en klar skada till följd av moderns alkoholbruk. Ungefär 100 babyer föds årligen med avvänjningssymptom på grund av att modern använt droger under graviditeten. Vid mödrarådgivningarna behövs för närvarande allt mer kompetens att ingripa i problemen med mödrarnas drogbruk och att hjälpa dem. Det har konstaterats att tillräckligt långa vårdperioder ger det bästa resultatet. Erfarenheterna av grupper med andra mammor i samma situation är också goda inom Förbundet för mödra- och skyddshem. Det är viktigt att mödrarna har garanterad tillgång till vård oberoende av boningsort.

En riklig användning av alkohol ökar våldet i familjerna. Fysisk aga av barn godkänns fortfarande allmänt även om den förbjöds genom lag redan 1984. En undersökning som Centralförbundet för Barnskyddet gjorde hösten 2004 visade att en tredjedel av finländarna godkänner fysisk aga av barn. Dessutom tänker en knapp femtedel av 14–45-åriga barnlösa finländare säkert eller ganska säkert använda fysisk aga som uppfostringsmetod, om de skaffar barn. Också våld i parförhållandet gör barnet otryggare. Vid mödra- och barnrådgivningarna tas i bruk en blankett för sällning av våld mot kvinnor i parförhållanden, vilken förhoppningsvis kommer att göra det lättare att föra problemet på tal och lättare för familjen att få hjälp.

Problem i föräldrarnas parförhållande och föräldrarnas skilsmässa berör många barn. Skilsmässa orsakar förändringar i familjens sammansättning och leder ofta till ny boningsort och nya sociala relationer. Tryggandet av barnets välbefinnande borde alltid komma i främsta rummet när det förhandlas och besluts om vårdnaden om barnet och umgängesarrangemang i enlighet med uppfostringsmålen i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (1 §). I praktiken är kontaktarrangemang och underhållsfrågor de centrala i avtalet och målen för barnets välbefinnande ägnas alltför liten uppmärksamhet. Skilsmässofamiljer behöver också diskussionsstöd och psykiska stödtjänster. Man har fått goda erfarenheter av nya stödformer, som t.ex. barncentrerad familjemedling och professionellt ledda grupper av föräldrar och barn i samma situation, men serviceutbudet är helt otillräckligt.

Långt utdragna strider om vårdnad och umgänge är speciellt smärtsamma för barnet.

Invandring orsakar ofta stora förändringar i de mänskliga relationerna inom familjen och försämrar familjens allmänna livskompetens. I synnerhet föräldrarnas dåliga språkkunskaper och brist på lämplig utbildning och arbetserfaren-

het ställer dem lätt utanför arbetsmarknaden. Då är risken stor att generationernas roller kastas över ända. Barnen och de unga får snabbare influenser från samhället och börjar språkligt och kunskapsmässigt behärska sin omgivning snabbare än sina föräldrar. Detta undergräver föräldrarnas ställning och förmåga att vägleda sina barn i det nya samhället. Barnen kan okontrollerat "glida" undan hemmets inflytande. Risker som utgör ett hot mot familjesammanhållningen måste identifieras redan då integrationsplanerna görs upp, men även i daghem och skolor. Invandrarfamiljer skall garanteras möjlighet till en fortlöpande språkutbildning som går framåt i lämplig takt och till kontakter med det finländska samhället.

Tid och familj eller arbete och pengar?

Utvecklingen av en nära växelverkan mellan barnet och föräldern förutsätter att de har tillräckligt med gemensam tid. Barnfamiljerna måste dock i allt högre grad leva med de skärpta villkoren i arbetslivet. Många föräldrar arbetar heltid och har en lång arbetsvecka. Deras sammanlagda arbetstid per vecka är klart längre än för barnlösa par. Arbetskulturen har förändrats och gränsen mellan arbete och fritid blivit oklarare. Det blir mycket övertidsarbete och folk tar hem arbete. Stressen på arbetet överförs också till hemmet och belastar de mänskliga relationerna i familjen. Unga kvinnor har ofta visstidsanställningar, vilket för med sig osäkerhet i försörjning och familjebildning.

Det finns många dimensioner i samordningen av familj och arbete. En av de mest problematiska är konflikterna i de mål som samhället uttalar med tanke på planerna för familjernas framtid. Att trygga ekonomins konkurrenskraft och framgång i samhället förutsätter å ena sidan att de unga presterar högklassiga studieresultat och snabbt klarar av sina studier samt att de förbinder sig till arbetslivet och är flexibla när det gäller arbetslivsvillkoren. Dessutom binder familjernas ekonomiska omständigheter och de höga boendekostnaderna barnföräldrar vid arbete. Å andra sidan framhåller den samhälleliga debatten att målen är att de tidigt skall bilda familj och skaffa barn samt binda sig vid familjen. Unga vuxna är således utsatta för trycket av motsatta krav. Skall man vara en god medborgare genom att studera och arbeta flitigt eller genom att skaffa barn? Det är väldigt svårt att gå båda vägarna och det lyckas bara för ett fåtal. Hur bemöter samhället de utmaningar det ställt upp?

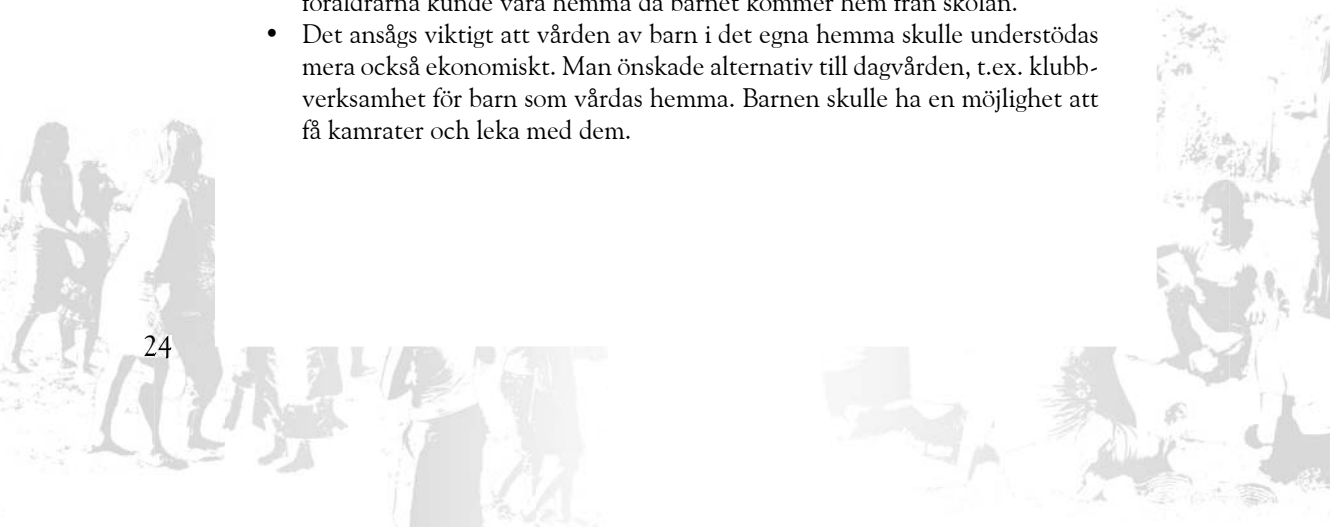
I samhället behövs positivare attityder till samordningen av familj och arbetsliv och konkreta åtgärder i såväl arbetsmarknadsorganisationerna, på arbetsplatserna som i hemmen. Olika behov uppstår under barnfamiljernas livscykel och därför behövs flexibla lösningsalternativ för arbetstiderna. Man måste dock sörja för att inte familjernas försörjning blir oskäligt lidande när nya arbetstidslösningar utvecklas.

Företagens och arbetslivets samhällsansvar måste utökas. På arbetsplatserna måste användningen av lagstadgade familjeledigheter stödjas och papporna uppmuntras att utnyttja sin rätt till familjeledighet. Samordningen av familjen och arbetslivet är en del av verksamheten i anslutning till personalens välbefinnande och skall också ses som en del av utvecklandet av företags- och produktbilden. På lång sikt blir samhällsansvaret säkert också till nytta för företagets produktivitet. Skäliga arbetsvillkor och anställningstrygghet ger säkerhet för familjebildning och fungerar som en buffert mot det hot om arbetskraftsbrist som förändringarna i åldersstrukturen orsakar.

Under 1990-talet har hemmet och familjen enligt Statistikcentralens fritidsundersökning börjat upplevas som allt viktigare och uppskattningen för den tid familjen tillbringar tillsammans har klart ökat i hela befolkningen. Samtidigt har arbetets betydelse minskat. I synnerhet unga vuxna värdesätter den tid de tillbringar tillsammans med familjen. Denna attitydförändring är en viktig förutsättning för att familje- och arbetslivet skall kunna utvecklas så att det tar bättre hänsyn till barnets bästa.

Tankar om familjens tidsanvändning vid Barnens Parlament och Ungdomsforum i Tammerfors:

- Nästan alla representanter vid Barnens Parlament tyckte att familjens gemensamma tidsanvändning är OK som den nu är. Mindre än hälften av representanterna vid Ungdomsforum ansåg att föräldrarna har för lite tid för sina barn. Även om det inte fanns några stora problem i den egna familjens tidsanvändning, funderade barnen över temat och kom med idéer.
- Som orsaker till att föräldrar och barn tillbringar för lite tid tillsammans nämndes föräldrarnas stress i arbetet och varje familjemedlems egna fritidsintressen. Även föräldrarna har nuförtiden många fritidsintressen och är dessutom ofta trötta efter arbetsdagen.
- Det föreslogs att om det fanns mera tid till att vara tillsammans skulle familjerna också kunna ha ett gemensamt fritidsintresse och inte alltid vara på skilda håll. Dessutom betonades vardagliga saker och att göra saker tillsammans, t.ex. att spela sällskapsspel, laga mat, hjälpa syskonen.
- Större flexibilitet önskades i arbetslivet medan barnen är små. Den ena av föräldrarna kunde vara hemma då barnet kommer hem från skolan.
- Det ansågs viktigt att vården av barn i det egna hemmet skulle understödjas mera också ekonomiskt. Man önskade alternativ till dagvården, t.ex. klubbverksamhet för barn som vårdas hemma. Barnen skulle ha en möjlighet att få kamrater och leka med dem.

Statistik och forskningsresultat som beskriver situationen:

- Det är mycket viktigt att vara tillsammans med familjen svarade 45 % av de svarande (15–75 år) 1991, 71 % 2002. Att arbetet upplevdes som viktigt minskade under motsvarande tid från 48 % till 39 %. Välfärdsöversikt 2/2004, Statistikcentralen.
- Nästan 40 % av föräldrarna vet inte var deras skolbarn (åk 8 och 9 i grundskolan och åk 1 och 2 i gymnasiet) tillbringar sitt veckoslut. Förfrågan om skolhälsan 2004.
- Ordentligt berusade minst en gång i månaden var 23 % i högstadiet och 30 % i gymnasiet. Förfrågan om skolhälsan 2004.
- Skilsmässa berör årligen ca 30 000 barn. Promemoria av expertarbetsgruppen för barnrådgivningsverksamheten 2003.
- Det finns sammanlagt 41 familjerådgivningscentraler inom kyrkan, vid dem finns 146 familjerådgivare och 113 konsulter. Kundbesöken 2003 var 93 000, av dem utgjorde andelen barnfamiljer 80 %.
- I över hälften av barnfamiljerna förvärvsarbetar båda föräldrarna. Hälften av mammorna till barn under 3 år arbetar, 70 % av mammorna till barn i skolåldern. En fjärdedel av barnen bor i familjer där båda föräldrarna har långa arbetsdagar. Familjepolitisk strategi 2003.
- Mamman till vart tredje barn och pappan till flera än vartannat barn har atypiska arbetstider (skiftes-, kvälls- och veckoslutsarbete). En fjärdedel av småbarnsmammorna och en tiondedel av papporna arbetade i atypiska anställningar (deltids- eller visstidsanställning). Familjepolitisk strategi 2003.
- Nästan hälften av de arbetande föräldrarna till 5–11-åringar upplevde att arbetet i någon mån skadar familjelivet. En tredjedel upplevde att de inte har tillräckligt med tid att vara med barnen. Familjebarometern 2001.
- En tredjedel av finländarna tillåter fysisk aga av barn. Dessutom tänker en knapp femtedel av 15–45-åriga barnlösa finländare säkert eller ganska säkert använda fysisk aga som uppfostringsmetod, om de skaffar barn. Över 90 % av finländarna vet att fysisk aga, att lugga, knäppa på näsan, daska till och ge stryk är misshandelsbrott. Enligt en enkät som Centralförbundet för Barnskydd lät Finska Gallup utföra 2004.
- 17 % av barn under 18 år har sett eller upplevt våld i hemmet. 30 % av de barn som blivit vittne till familjevåld blir själva föremål för fysiskt våld i hemmet. Promemoria av expertarbetsgruppen för barnrådgivningsverksamhet 2003.
- Föräldrarnas viktigaste uppfostringsuppgift är att inge en känsla av trygghet, detta tycker endast 9 % av föräldrarna, men 30 % av yrkesfostrarna. Familjebarometern 2000.

MÅL 2.

Barnet har trygga och varaktiga mänskliga relationer och en uppväxtmiljö som förstärker känslan av trygghet.

Barnen tillbringar en stor del av sin tid utanför hemmet och många slags yrkesutbildade i uppfostringsbranschen sörjer för omsorgen om dem och deras uppfostran. I dessa situationer blir yrkesfostrarna viktiga mänskliga relationer för barnen. Detta mål inbegriper tryggare mänskliga relationer i förskoleverksamheten och undervisningen samt att en livsmiljö som tar hänsyn till barnets trygghet skall utvecklas.

*Artiklarna 5, 9, 18, 19, 28, 29 och 31 i konventionen.
Punkterna 14, 15, 17, 32.8 och 32.10 i den internationella handlingsplanen.*

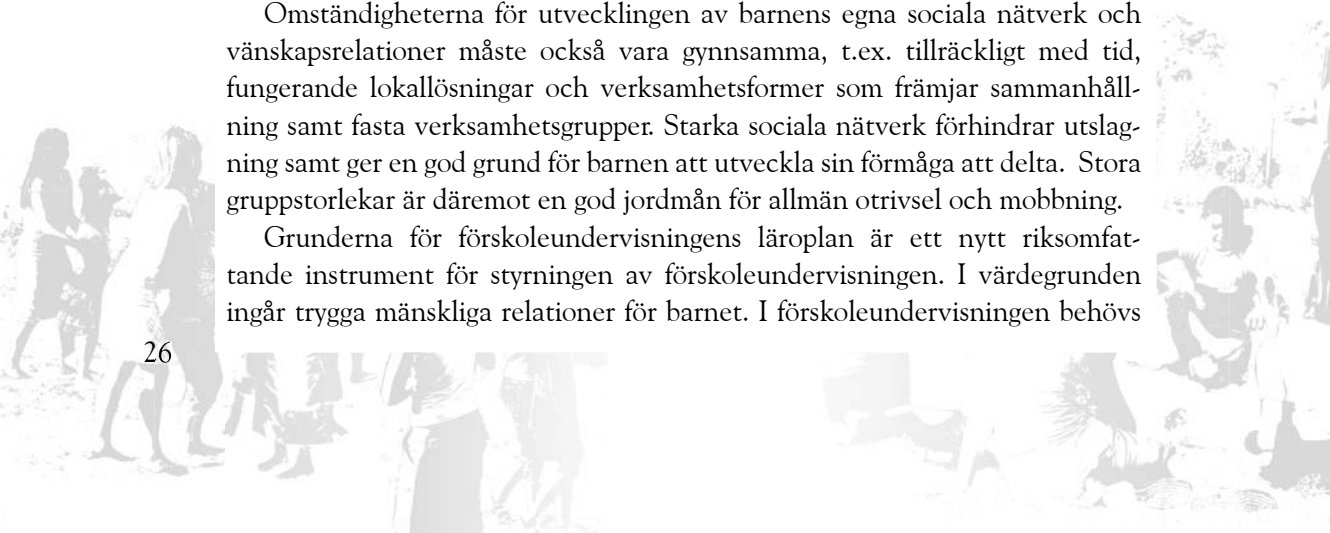
Trygghet från de vuxna

Trygga och varaktiga mänskliga relationer är förutsättningar för en gynnsam utveckling för barnet förutom i hemmet även i förskolverksamhet och skolor samt övriga vård- och uppväxtmiljöer. Barn behöver känna att någon bekant vuxen verkligen bryr sig om dem och har särskilt ansvar för dem. Betydelsen av trygga mänskliga relationer blir i praktiken ofta överkörd av andra mål då vuxna planerar tidtabellerna i vardagen.

För närvarande finns det å ena sidan alltför få vuxna i barnets liv och å andra sidan alltför många. I daghem och skolor ordnas verksamhet i alltför stora grupper och det finns alltför få vuxna i förhållande till antalet barn. Då blir barnet lätt utan tillräcklig uppmärksamhet från en vuxen. Däremot beror det stora antalet vuxna i barnets vardag på att barnet under dagens lopp är med i många olika kortvariga grupsituationer och möter olika vuxna. Dessutom är det skadligt för barnet om de vuxna som vårdar och undervisar barnet byts ut, ofta t.o.m. utan förvarning. Också en kortvarig vuxenrelation kan vara viktig för barnet eller en grupp av barn och därför måste man ta hänsyn till barnens känslor när den upphör.

Omständigheterna för utvecklingen av barnens egna sociala nätverk och vänskapsrelationer måste också vara gynnsamma, t.ex. tillräckligt med tid, fungerande lokallösningar och verksamhetsformer som främjar sammanhållning samt fasta verksamhetsgrupper. Starka sociala nätverk förhindrar utslagning samt ger en god grund för barnen att utveckla sin förmåga att delta. Stora gruppstorlekar är däremot en god jordmån för allmän otrivsel och mobbning.

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan är ett nytt riksomfattande instrument för styrningen av förskoleundervisningen. I värdegrunden ingår trygga mänskliga relationer för barnet. I förskoleundervisningen behövs

ett nära samarbete mellan föräldrarna och yrkesfostrarna, fostringspartnerskap för att familjernas och fostrarnas gemensamma fostringsuppdrag skall utgöra en meningsfull helhet ur barnets synvinkel. Värdegrunden i grunderna för den nya läroplanen för förskoleundervisningen (tas i bruk 1.8.2004–1.8.2006) inbegriper att respektera sammanhållning, ansvar samt individens rättigheter och friheter. Grunderna stöder utvecklingen av elevens identitet och förutsätter ett samarbete mellan skolan och barnets vårdnadshavare. Målet för det gemensamma ansvaret är att främja förutsättningarna för barns och ungas inläring samt tryggheten och välbefinnandet i skolan. Samarbetet mellan hemmet och skolan bör definieras i skolans läroplan i samarbete med social- och hälsovården. Grunderna för läroplanen innehåller också planer för utvecklandet av elevvården.

I kommunerna görs upp egna planer utgående från grunderna för förskoleundervisningens läroplan samt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Det är viktigt att idéerna om trygga mänskliga relationer, fostringspartnerskap och gemensamt ansvar också överförs till planerna på lokal nivå och framför allt till det praktiska arbetet med barnen. Personalens kompetens att identifiera problem i familjerna och möta familjerna samt bedriva samarbete på bred bas bör dock allmänt utökas.

Det har gjorts en ändring i lagen om grundläggande utbildning angående anordnandet av morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolbarn. Ändringen trädde i kraft vid ingången av augusti 2004 och gäller främst elever i ettan och tvåan. Kommunerna har ansvar för att ordna verksamheten, och genomförandet varierar beroende på kommun. Lagstadgad eftermiddagsverksamhet ordnas för närvarande i 359 kommuner. Morgon- och eftermiddagsverksamheten är en viktig ny serviceform för barnfamiljer. Den är en lösning som förverkligar i synnerhet barnets bästa, eftersom den gör att barnen behöver vara mindre ensamma och för med sig trygga erfarenheter i vardagen och även underlättar föräldrarnas arbete. Klubbverksamheten i skolorna är en del av morgon- och eftermiddagsverksamheten och är avsedd för elever i årskurs 3–9. Det finns dock inte klubbar på långt när i alla skolor och det finns ett klart behov av att utvidga verksamheten.

För barn som bor på barnskyddsanstalter är betydelsen av trygga vuxenrelationer särskilt stor. Byte av vårdplatser och personal orsakar många avbrott i barnskydds barnens mänskliga relationer. Problemet har uppmärksammats när de riksomfattande kvalitetskriterierna för vård utom hemmet utarbetats. Kriterierna för vård utom hemmet har skapats utifrån barnets perspektiv och de visar vad som bör uppmärksammas i verksamheten på platsen för vård utom hemmet då kvaliteten på vården bedöms. Med hjälp av kriterierna kan enheterna själva utveckla sin verksamhet och de är också till hjälp i kommunernas placeringsbeslut och ger säkerhet om att barnet genast från början placeras på den bästa platsen.

Handikappade och sjuka barn och unga skall ha rätt till en trygg inlärningsmiljö, skolgångsbiträde och personlig assistent enligt barnets behov. Assistent-systemet är viktigt för den ungas livskompetens och självständighetsprocess, och den egna assistenten är när det fungerar som bäst viktig också som trygg människorelation. Handikappade barn och unga har inte för närvarande tillräckligt med assisterande personal till stöd för sin skolgång. Skolgångsbiträdena byts ofta ut med ett halvt års mellanrum och assistenten på eftermiddagen kan vara en annan än i skolan. Familjerna har också svårigheter med att anordna eftermiddagsvård för handikappade skolbarn.

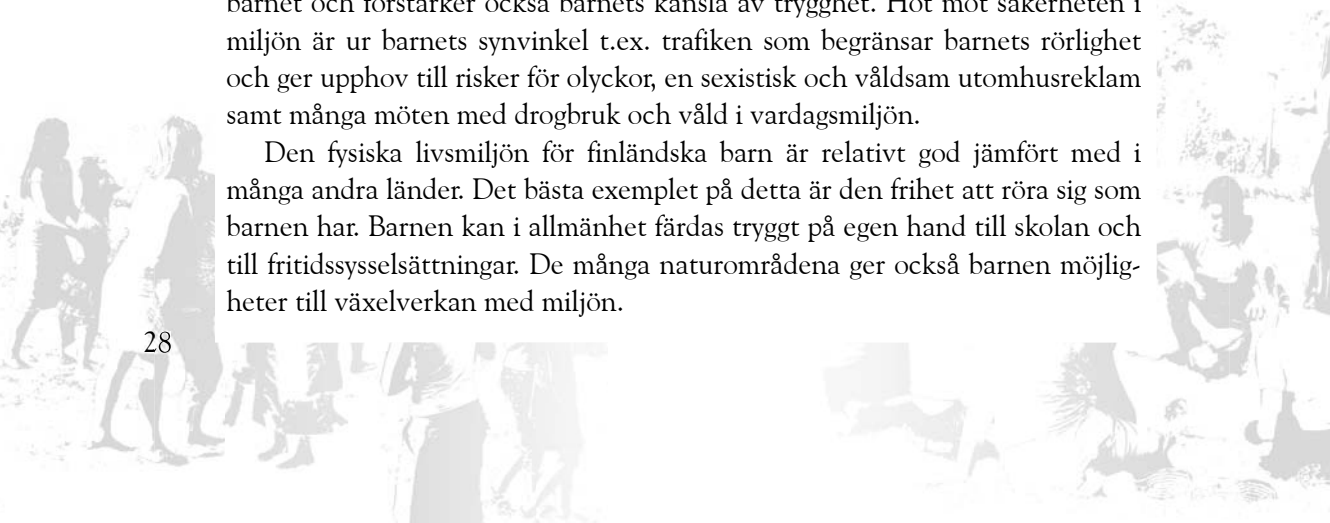
En trygg uppväxtmiljö för rombarn innebär omständigheter där barnets identitet kan utvecklas balanserat och positivt. Ett rombarn kan dock uppleva en konflikt mellan kulturen i hemmet och i skolan. Samarbete mellan hemmet och den övriga miljön är viktigt för barnets trygghet. Risker för att barnen skall slås ut bör aktivt förebyggas. De lokala stödnätverken skall identifiera romföräldrarnas problem och erbjuda stöd för föräldraskapet.

I invandrarfamiljer kan utmaningarna i anslutning till integrationen, t.ex. studier i språk och ett nytt yrke, ta så stor del av de vuxnas tid och ork i anspråk att barnets behov får för lite uppmärksamhet. Föräldrar som inte har tillräckliga språkkunskaper, sociala nätverk eller kunskaper om samhället är i en ofördelaktig ställning när de skall vägleda sina barn i det nya samhället. Daghemmets eller skolans personal kan vara både invandrarföräldrarnas och barnens enda vuxenkontakter till den övriga befolkningen. De borde inse vilken viktig roll de har när de skall vägleda nykomlingarna i det finländska samhällets sedvänjor, tjänster och sociala nätverk.

Den fysiska miljön

En barnvänlig livsmiljö stöder barnets utveckling till en självständig, aktiv aktör som känner ansvar för sin miljö. Hemmet, gården, daghemmet och skolan samt den övriga närmiljön är i nyckelställning för utvecklingen av barnets förhållande till miljön. En naturnära miljö med mänskliga proportioner och många verksamhetsmöjligheter är den bästa för barnet. En bra livsmiljö är säkrare för barnet och förstärker också barnets känsla av trygghet. Hot mot säkerheten i miljön är ur barnets synvinkel t.ex. trafiken som begränsar barnets rörlighet och ger upphov till risker för olyckor, en sexistisk och våldsam utomhusreklam samt många möten med drogbruk och våld i vardagsmiljön.

Den fysiska livsmiljön för finländska barn är relativt god jämfört med i många andra länder. Det bästa exemplet på detta är den frihet att röra sig som barnen har. Barnen kan i allmänhet färdas tryggt på egen hand till skolan och till fritidssysselsättningar. De många naturområdena ger också barnen möjligheter till växelverkan med miljön.

Omgivningen skall göras ännu barnvänligare genom att det byggs fler gång- och cykelvägar som gör det möjligt för barnen att röra sig på egen hand, närridrottsplatser samt områden som är skyddade för trafik inne i bebyggelsen. Cykelvägarnas betydelse är särskilt stor på landsbygden, där kollektivtrafiken är obetydlig och avstånden långa. Skolgårdarna är viktiga dagliga rörelsemiljöer för barnen. Enligt en utredning av Ung i Finland är motionsmöjligheterna på skolgårdarna för närvarande bristfälliga på många håll och måste åtgärdas. Genom planläggning bör man sörja för att barnens dagliga rutiner är trygga och lämpligt placerade i stadsstrukturen. Det är inte önskvärt att barnen t.ex. på sin skolväg måste färdas på områden med tung industri (trafik, föroreningar) eller kommersialism som ökar asocialt beteende (alkoholbutiker, porrbutiker, restauranger m.m.).

Genom att bygga bostäder och med ekonomiska stödformer kan man också öka tryggheten i barnens mänskliga relationer. Barnfamiljernas flyttningsbehov bör minskas så att familjerna har goda möjligheter att bo kvar i samma bostadsområde trots förändringar i familjestrukturen. I bostadsområdena bör därför finnas ett mångsidigt bostadsbestånd och ett tillräckligt serviceutbud. En trygg boende- och rörelsemiljö minskar också flyttningsbenägenheten. Dessutom måste utvecklas sådana ekonomiska stödformer genom vilka man främjar uppkomsten av boendelösningar över generationsgränserna. Bostadspolitiska stöd bör anvisas sådana familjelösningar där målet är att olika generationer skall kunna bo nära varandra. En sådan bostadspolitik stärker upprätthållandet av familjernas sociala nätverk och ger möjligheter till fungerande vårdarrangemang och hjälp av olika slag i problemsituationer i vardagen.

Mediemiljön

Diskussionen om medier och hur de påverkar barn är tudelad. Ett diskussionstema betonar mediernas utvecklande inlärningsmiljö och datatekniska möjligheter. Ett annat diskussionstema betonar mediernas skadliga verkningar och baserar sig på nöjesutbudet inom medierna.

Barnen lever i samma tid och rum som vuxna. Reklamen och underhållningskulturen i vuxencentrerade kommersiella medier för in sådana modeller i barnens liv som kan störa och skada barnens utveckling. Medieunderhållningen är samtidigt tillgänglig för barnen och utom räckhåll för föräldrarnas kontroll. Denna typ av underhållning har ökat i alla slag av medier. I synnerhet budskapen i visuella medier är starka och i värsta fall en brutal och sexistisk visuell störning. Saken bekymrar många föräldrar och andra fostrare, eftersom barnens tv-tittande klart har ökat under de senaste tio åren. Barnens mediekultur fylls alltså av underhållning och även användningen av kommunikationsmedel är i huvudsak underhållningsbetonad. Man kan inte heller bortse från den sam-

mantaget osunda effekt tv-tittande och datorspel har på barnets livsföring. Fritidsintressen som går ut på att man sitter stilla gör att barnen rör på sig och motionerar mindre och är en delorsak till den ökade övervikten bland barn.

Barnen tillägnar sig mediekunskaper som en del av det dagliga livet. Mediekulturen utgör en viktig inlärnings- och verksamhetsmiljö för barnen. Förmågan att tolka innehållet i medier och använda datateknisk utrustning är tecken på en sådan medieskicklighet som behövs i informationssamhället. Barnen tillägnar sig inte dessa färdigheter enbart i skolan utan de utvecklas också på fritiden i det dagliga livet. För mediefärdigheternas utveckling är det bra om barnen kan diskutera medieanvändningen och innehållet i medier med vuxna. Tvärtemot vad man allmänt tror åsidosätter inte användningen av kommunikationsmedel enligt ny forskning andra fritidsintressen.

Barnen måste med olika metoder skyddas mot riskerna med medierna. Reklam- och underhållningskulturen är internationell och därför måste det internationella samarbetet för att begränsa skadlig underhållning för barn utökas. Det är också viktigt att målmedvetet utveckla kultur på barnens egna villkor samt stärka konsument-, medie- och sexualfostran i skolorna. Dessutom bör föräldrarna erbjudas mer information om medier samt om riskerna och möjligheterna med medierna till stöd för sin fostrargärning. Barnskyddsorganisationerna och förskolepersonalen stöder föräldrarna i deras uppfostringsarbete bl.a. i frågor som gäller användningen av Internet och datorer. Viktiga delområden för utvecklingen inom undervisningsförvaltningen är för närvarande att skydda barnen mot vålds- och sexunderhållning samt att utveckla barnens medieläsförmåga. Undervisningsministeriet genomför som bäst verksamhetsprogrammet Mediaväkivalta. Lapset ja media – toimintaohjelma 2005–2007.

Barnen på konsumtionsmarknaden har varit en prioritet i konsumentombudsmannens verksamhet 2003–2004. Nya anvisningar har gjorts upp för marknadsföringen för barn. Aktuella problem med tanke på barnen är enligt konsumentombudsmannen köp med mobiltelefon samt marknadsföring i offentliga lokaler. Konsumentombudsmannen följer och utvärderar verkningarna av de nya marknadsföringsanvisningarna. Konsumentverkets digra informationspaket på Internet om dessa teman är ett viktigt material för både annonser, föräldrar och barn samt också som undervisningsmaterial i skolorna.

Tankar om stämningen i skolan och om samarbetet mellan hemmet och skolan vid Barnens Parlament och Ungdomsforum i Tammerfors

- Stämningen i skolorna ansågs vara bra i synnerhet i skolor för årskurs 1–6. I skolor för årskurs 7–9 ansågs stämningen i allmänhet bli sämre för att återförbättras märkbart i gymnasierna. Mobbning uppgavs förekomma ganska allmänt i årskurs 7–9. Situationen skulle förbättras bl.a. av små skolor, där eleverna känner varandra. Också föräldrarna borde känna varandra bättre.

Man önskade att lärarna aktivare skall ta itu med mobbningen. Det borde föras fler allmänna diskussioner om mobbning i skolorna.

- I skolorna finns många ensamma elever som inte har några kamrater. Man önskade att lärarna och skolkuratorerna skall fästa mer uppmärksamhet vid saken.
- Förhållandet lärare-elev karaktäriserades alltid som litet av ett hat/kärlek-förhållande, vilket inte nödvändigtvis ansågs vara negativt. Å ena sidan tog flera upp att förhållandet till lärarna är avslappnat och öppet, men detta är också beroende av läroämne. Eleverna och lärarna borde vara mera intresserade av gemensamma diskussioner också utöver läroämnet, vilket också skulle förbättra relationerna. Å andra sidan ansåg man klart att om en elev är särskilt intresserad av något ämne så blir han också bättre bemött av läraren i det ämnet.
- Förhållandet till klassläraren ansågs vara närmare än till ämneslärarna.
- Kritik framfördes också mot att lärarna tar saktidiskussioner för personligt.
- Vikariernas ställning ansågs vara svår. De borde vara fastare och mera kompetenta i sin undervisning.
- Många tyckte övergången från lågstadiet till högstadiet var en skrämmande upplevelse.
- Man önskade att lärarna håller bättre disciplin.
- Skolkuratorerna är viktiga och det fanns önskemål om mera tid hos dem.
- Kamratmedling ansågs vara bra. Att eleverna själva tar itu med problemsituationer leder ofta till lösningar.
- För lärarna rekommenderades utbildning i kreativt tänkande, vilket skulle öppna deras ögon för olika slags möjligheter i undervisningsarbetet och ge beredskap att acceptera helt nya idéer och åsikter.
- Tänkesättet "det är tråkigt i skolan" ansågs höra till en viss ålder även om nästan alla egentligen tycker om skolan och vill gå där.
- Den allmännaste kontaktformen i samarbetet mellan skolan och hemmet är att skicka lappar, men det sämsta sättet att hålla kontakt. Eleverna tappar lapparna, förfalskar underskrifter, och föräldrarna tröttnar på det ständiga lappskickandet. Ett telefonsamtal ansågs vara bättre. Att hålla kontakt per e-post eller följa upp elevens framsteg via nätet (t.ex. digitala mappar) föreslogs också. I vissa skolor begärs inte föräldrarnas underskrift på prov, vilket inte ansågs vara bra.
- Man önskade att informationen mellan skolan och hemmet skall gå mellan lärarna och föräldrarna. Eleverna borde inte alltid användas som mellanhänder.
- Klassföreståndarnas diskussioner med föräldrarna och kvartssamtal ansågs vara viktiga. Sådana borde också finnas i gymnasiet.
- Skolgången stöds om föräldrarna känner varandra. Föräldrarna kan delta i skolans gemensamma fester med barn i alla åldrar.
- Barnen berättar vad de själva vill om skolgången för sina föräldrar. Det är viktigt att föräldrarna vet hur det går i skolan och att man också berättar om positiva saker, och inte tar kontakt bara när någonting är på tok.
- I gymnasierna önska att eleverna får större eget ansvar för studierna.

Tankar om medier och reklam vid Barnens Parlament och Ungdomsforum i Tammerfors

- Man antog att tv-reklamer påverkar barn i olika åldrar på olika sätt. Representanterna vid Barnens Parlament trodde inte att reklam har någon direkt inverkan på deras liv. De tar dock till sig uttryck från reklamerna. Reklam sågs också som en möjlighet att främja goda och viktiga saker. Man behöver inte alltid göra reklam för ett företags produkt, utan man kan också göra reklam t.ex. om naturskyddets betydelse.
- Mobiltelefoner ansågs vara bra att ha för att hålla kontakt och saldogränser för samtalen understöddes för att undvika problem. Mobiltelefoner får inte störa lektionerna.
- Åldersgränserna för filmer antogs å ena sidan väcka de minderårigas intresse. Å andra sidan ansåg man att de är viktiga, eftersom unga tittare inte kan skilja mellan fantasi och verklighet. Man trodde att filmerna kan bidra till ökad brottslighet samt snedvridda uppfattningarna om vad som är rätt och fel.
- I dagens värld kan barnen inte skyddas helt. Man trodde att tv:n också ökar förståelsen för verkligheten och världen. I Finland får man information om händelser på olika håll i världen, vilket kan väcka oss till insikt om hur bra vi ändå har det.
- Leksaksreklam kritiserades och deltagarna tyckte att den är för lockande för små barn.
- I skolan tas vikten av mediekritik upp bra åtminstone i de högre klasserna.
- Nivån på tecknade program för barn ansågs inte vara värst bra. Det är för mycket våld och t.ex. situationer där figuren kan göra vad som helst utan att alls skada sig. Detta snedvrider barnens verklighetsuppfattning, i synnerhet eftersom barnen ofta tittar på programmen ensamma.
- I vissa saker borde ännu barnen i årskurs 1–6 skyddas för medierna eller åtminstone borde man samtala om olika saker och förklara vad som händer för barnen.

Statistik och forskningsresultat som beskriver situationen:

- År 1992 fanns det 3,5 barn per skötare i daghemmen, 1998 fanns det 4,3. Karvonen et.al 2000.
- Endast 19 % av kommunerna tror att barngrupperna i familjedagvården är lämpligt stora. Bardy et.al.2002.
- I morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever deltar 50 000 barn, varav 58 % är ettor, 34 % tvåor och 8 % specialelever. Situationen hösten 2004.
- 7 % av eleverna i nian har upplevt mobbning åtminstone en gång i veckan. Enkät om skolhälsan. Stakes 2004.
- Totalförsäljningen av alkoholdrycker (utskänkning och detaljförsäljning) mätt i absolut alkohol ökade 7,1 % under perioden januari–maj 2004 jämfört med samma tidpunkt året innan. Försäljningen av destillerade alkoholdrycker har ökat 18,3 %. Social- och hälsovårdens produkttillynscentral 2004.
- Antalet nyktra ungdomar har ökat till 34 % av grundskoleleverna och 18 % av gymnasieeleverna. Andelen ungdomar som upprepade gånger dricker sig redlöst berusade av 17-åriga gymnasieelever har blivit större än någonsin. Enkät om skolhälsan. Stakes 2004.

MÅL 3.**Barnet har nödvändig bas- och specialservice och en tryggad ekonomisk försörjning.**

Detta mål inbegriper en tryggad ekonomisk försörjning för barn och barnfamiljer samt en regionalt jämlik tillgång på service och jämlika möjligheter för olika barn som hör till minoritetsgrupper att få service. Barn och unga har rätt att få en rättvis andel av samhällets resurser, t.ex. ekonomiskt stöd samt undervisnings-, hälso-, social- och kulturservice.

Artiklarna 20, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 och 31 i konventionen. Punkterna 14, 17, 18, 21, 22, 25 och 32.3 i den internationella handlingsplanen.

Samhällets strävanden

Sammanhållning, tolerans, partnerskap, omtanke och delaktighet är termer som används ofta nuförtiden och som sätter ord på de strävanden som är allmänt accepterade i planer och åtgärder för utvecklandet av samhället. Den frekventa användningen av termerna är också ett uttryck för att det finns för litet av dessa saker på arenorna i vårt vardagsliv. Vad kan ovan nämnda termer innebära för barnet? Sammanhållning kan innebära att barnet har närstående människor omkring sig också utanför hemmet. Tolerans innebär att inte ett enda barn känner sig diskriminerat. Partnerskap innebär samverkan, t.ex. samarbete mellan förskolundervisningen, skolan och hemmet. Omtanke inger barnet tryggheten av att också andra än föräldrarna sörjer för barnet. Delaktighet ger barnet en möjlighet att få sin röst hörd och en upplevelse av att de egna åsikterna är värdefulla.

Det verkar finnas många strävanden efter ett samhälle som är grundat på en sådan acceptans. Det verkar också vara en trygg lösning som främjar barnets utveckling. Hur skall dessa strävanden föras vidare i samhällsstrukturerna och servicesystemen? Hur långt borta är målen från verkligheten? Det finns inga mätare som beskriver situationen, det finns bara erfarenhetsbaserade signaler om att individcentrering, utslagning, själviskhet, nonchalans och brist på delaktighet är alltför allmänna företeelser. De orsakar otrygghet och ensamhet i både föräldrarnas och barnens vardag, i både fostrarnas och de fostrades liv. I den här situationen borde man finna stigar som leder till något bättre.

Samhället sörjer för barnens och barnfamiljernas välfärd genom inkomstöverföringar och många olika tjänster. Målet är att barnen och familjerna skall ha tillräckliga och så jämställda möjligheter till ett gott liv som möjligt. Målet har i Finland uppnåtts ganska bra jämfört med i många andra länder. Till följd av den ekonomiska depressionen och den ökade arbetslösheten har ojämlikhe-

ten i tillgången på försörjning och service dock ökat. Situationen har förvärrats av att förebyggandet av problem och utvecklandet av basservice med undantag för dagvårdsservicen ägnades så liten uppmärksamhet på 1990-talet. Behovet av specialservice har varit ökande och utbudet av sådan har varit en prioritet i utvecklingen. Serviceutbudet präglas därtill av splittringen inom förvaltningsområdena och hierarkierna.

Basservicen

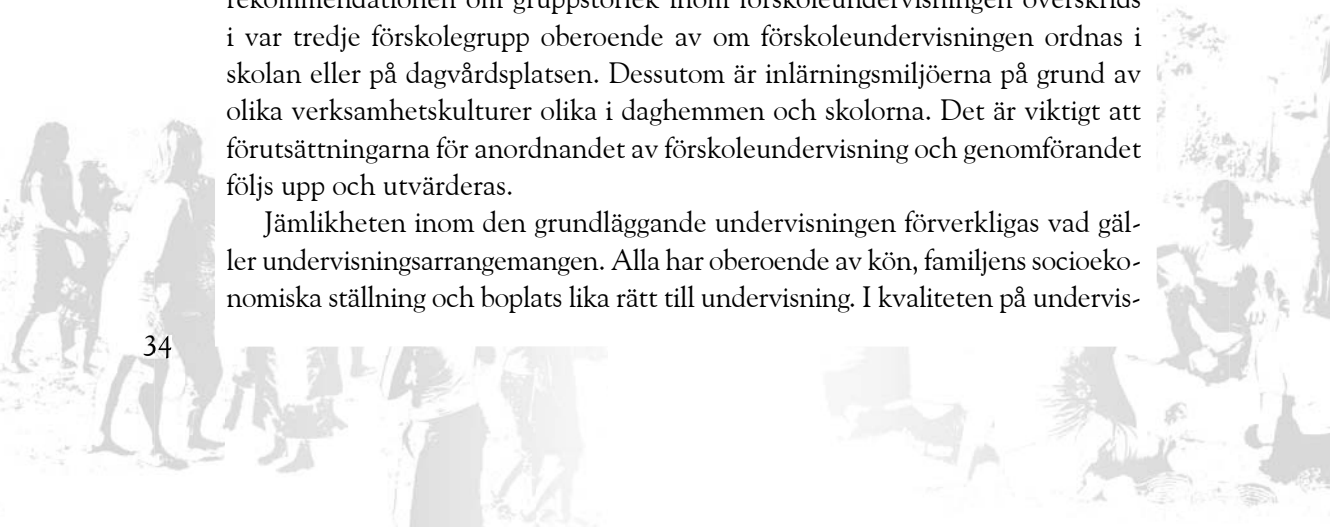
Välfärdsservicen för barnfamiljer och barn är en viktig del av välfärdsstaten som helhet och är också en trygghet vid krissituationer. Basservicen, rådgivningen, förskoleundervisningen, dagvården och andra förskoleundervisningstjänster samt skolan utgör grundvalen för barnens välfärdsservice. Servicen är avsedd för alla barn och det är en yrkeskunnig personal som arbetar med den. I praktiken varierar dock tillgången och kvaliteten på servicen regionalt oskäligt mycket. I bakgrunden påverkar fortfarande de åtgärder som under depressionsåren försämrade basservicen i kommunerna.

Den subjektiva rätten till dagvård gör det möjligt för alla barn att delta i förskoleundervisningen, och kommunerna har omfattande möjligheter att organisera servicen fördelaktigt för familjerna. Målet för grunderna för förskoleundervisningens läroplan är att främja en likvärdig förskoleundervisning i hela landet, styra utvecklingen av dess innehåll och skapa förutsättningar för utvecklandet av verksamhetens kvalitet. Utarbetandet av planerna för förskoleundervisningen pågår som bäst i kommunerna.

För närvarande tar man inte alltid tillräcklig hänsyn till barnets bästa och synvinkel i serviceutbudet inom förskoleundervisningen. En tillfällig förändring i familjens servicebehov och en omorganisering av servicen kan t.ex. skapa avbrott i barnets sociala nätverk av vänner och andra i samma situation. Förskoleservicen bör göras flexiblare och utbudet bör vara stort för att kunna möta barnens och familjernas skiftande behov.

Reformen av förskoleundervisningen har enligt statsrådets redogörelse utfallit väl, eftersom den når nästan hela åldersklassen. Problemet är dock att rekommendationen om gruppstorlek inom förskoleundervisningen överskrids i var tredje förskolegrupp oberoende av om förskoleundervisningen ordnas i skolan eller på dagvårdsplatsen. Dessutom är inlärningsmiljöerna på grund av olika verksamhetskulturer olika i daghemmen och skolorna. Det är viktigt att förutsättningarna för anordnandet av förskoleundervisning och genomförandet följs upp och utvärderas.

Jämlikheten inom den grundläggande undervisningen förverkligas vad gäller undervisningsarrangemangen. Alla har oberoende av kön, familjens socioekonomiska ställning och boplats lika rätt till undervisning. I kvaliteten på undervis-

ningen har inte konstaterats några regionala eller andra systematiska skillnader. Det finns dock regionala skillnader i inlärningsresultaten men de förklaras i huvudsak med välfärdsfaktorernas regionala fördelning, inte med skillnader i nivå på undervisningen. Jämlikare inlärningsresultat förutsätter bl.a. att utvecklandet av resurserna och inlärningsmiljöerna inriktas på de svagaste områdena och skolorna. En allmän indikator på den höga nivån på undervisningen kan anses vara att finländska ungdomars kunskaper enligt OECD:s PISA 2003-undersökning är av toppklass i OECD-länderna i såväl matematik, naturvetenskaper, läskunighet som problemlösningsförmåga.

Det är i enlighet med rombarnens bästa att de får vård- och skolservice som baserar sig på likställdhet och upprätthåller en positiv kulturidentitet. Rombarn skall ha möjligheter att delta i förskoleundervisningen och få upprätthålla sitt språk och sin kultur. Det behövs även effektiva åtgärder genom vilka utslagning bland rombarn förhindras, integreringen av barnen stöds och inledandet av skolgången underlättas. Romelever bör stödjas för att förhindra att de hoppar av grundskolan och elevvården bör hjälpa dem att söka en plats för fortsatta studier. Rombarn skall också ha möjligheter till mångsidiga fritidssysselsättningar.

Lika rätt till undervisning förverkligas inte för alla ungdomar med invandrarbakgrund. I Finland finns tusentals invandrarungdomar i pubertetsåldern som inte har haft möjlighet att gå i skola i sitt eget land eller som har gått mycket lite i skola. Enligt finländska normer motsvarar deras utbildningsnivå inte deras ålder. För att jämlikheten inom utbildningen skall förverkligas och en allvarlig risk för utslagning när grundskolan slutar skall undvikas måste dessa ungdomar erbjudas en tillräcklig mängd sådan undervisning som utgår från deras behov samt elevhandledning. Även yngre barn med invandrarbakgrund som talar ett annat språk än finska eller svenska hemma har särskilda behov i anslutning till undervisningen. De behöver stöd för att utveckla både sitt eget modersmål och finskan och svenskan. Modersmålet är viktigt för barnets kulturidentitet och för att relationen till föräldrarna skall upprätthållas. Om föräldrarna har svårigheter att vägleda och hjälpa sina barn i skolgången, behövs särskilda läxgrupper i skolorna eller bostadsområdena.

Att sörja för barnens välbefinnande som helhet och utveckla elevvården har under den senaste tiden blivit viktigare än tidigare i skolornas verksamhet. Genom en fungerande och täckande elevvård kan barns och ungas utveckling och inläring främjas samt uppkomsten av psykosociala problem och behovet av psykiatriska tjänster förebyggas. För tillfället finns dock inte tillräckligt med multiprofessionella elevvårdstjänster i skolorna och de regionala skillnaderna är stora. T.o.m. den traditionella basservicen inom skolhälsovården, dvs. skolhälsovårdarens mottagning, fungerar inte så bra nuförtiden.

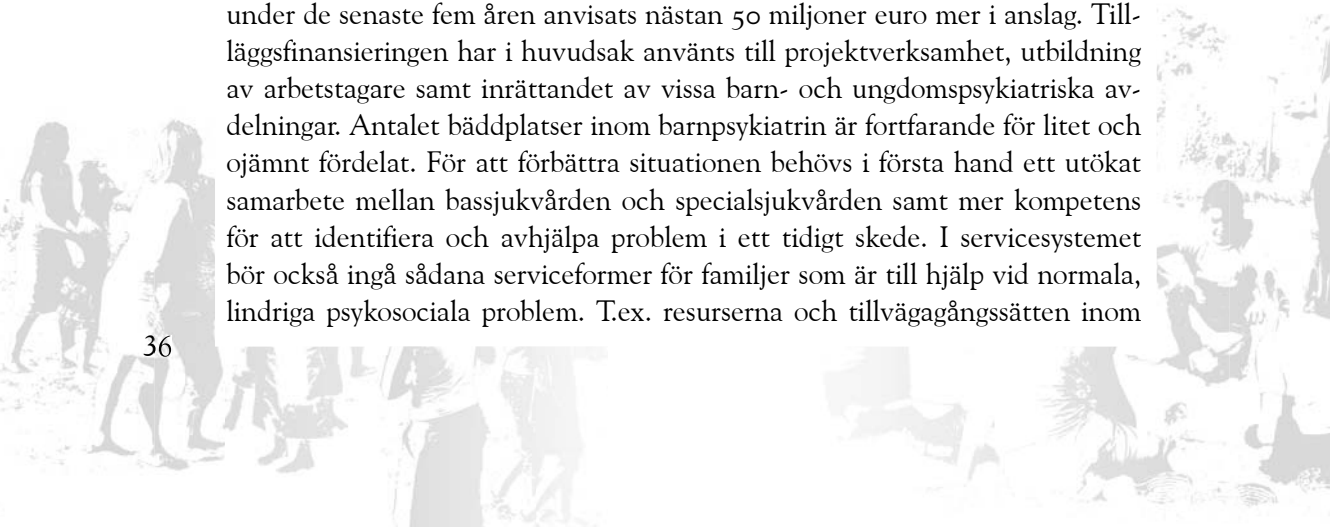
Specialservice

Skillnaderna mellan kommunerna i serviceutbudet är ännu mer betydelsefulla när det gäller specialservice och service för minoritetsgrupper. Den specialkompetens som krävs för skötseln av problem inom barnskyddet och barnens psykosociala problem är inte på långt när tillgänglig i alla små kommuner. Lösningar på situationen har under de senaste åren sökts genom regionala utvecklingsprojekt. Deras långtidsverkningar är inte ännu skönjbara. Vissa tecken finns på att det regionala samarbetet inte nödvändigtvis omedelbart för med sig stora ekonomiska fördelar, men det förbättrar dock servicens kvalitet. För att förbättra den regionala jämlikheten vad gäller service för barn och barnfamiljer är det regionala samarbetet således värt att understödjas.

I kommunernas planer för förskoleundervisningen bör uppmärksamhet fästas vid behovet av hjälp bland barn som behöver specialstöd. Svårigheter i språkutvecklingen och sociala problem är de allmännaste orsakerna till behovet av särskilt stöd. Om ett barn har svårt att klara av kraven i vardagen, kan det leda till en cirkel av sekundära problem och utslagning. Stödåtgärder som sätts in i tid gör det lättare för barnet att klara sig i skolan. Hinder för utvecklingen av särskilda stödåtgärder har varit den knappa tillgången på utbildade arbetstagare och den dåliga ekonomiska situationen i kommunerna samt att det regionala samarbetet är outvecklat.

Enligt barnskyddslagen skall kommunen ordna tillräckligt stöd och tillräcklig handledning samt vidta andra behövliga åtgärder för att övervinna sociala och psykiska svårigheter som hänför sig till skolgången. Det är frivilligt för kommunerna att inrätta tjänster för psykologer och kuratorer. För närvarande finns ett otillräckligt utbud av psykologer och kuratorer i grundskolorna och yrkesskolorna, och situationen är svår i synnerhet på annat håll än i södra Finland. För gymnasieelever saknas denna service nästan helt. Även skolhälsovården har en central ställning i elevvården i skolan och även nivån på den varierar beroende på kommun. Genom en kvalitetsrekommendation för skolhälsovården (2004) strävar man efter att säkerställa verksamhetsbetingelserna för skolhälsovården och göra tillgången på service mer jämlik.

För vården av barns psykiska hälsa och förebyggandet av utslagning har under de senaste fem åren anvisats nästan 50 miljoner euro mer i anslag. Tilläggsfinansieringen har i huvudsak använts till projektverksamhet, utbildning av arbetstagare samt inrättandet av vissa barn- och ungdomspsykiatriska avdelningar. Antalet bäddplatser inom barnpsykiatri är fortfarande för litet och ojämnt fördelat. För att förbättra situationen behövs i första hand ett utökat samarbete mellan bassjukvården och specialsjukvården samt mer kompetens för att identifiera och avhjälpa problem i ett tidigt skede. I servicesystemet bör också ingå sådana serviceformer för familjer som är till hjälp vid normala, lindriga psykosociala problem. T.ex. resurserna och tillvägagångssätten inom

uppfostrings- och familjerådgivningen samt familjearbetet bör utvecklas så att de blir lättillgängliga tjänster med "låg tröskel".

Det ökade antalet barn inom barnskyddet och de allt svårare problemen bland barn är en kraftig signal om en allmän försämring av barnens livssituation. För närvarande omfattas nästan 6 % av de minderåriga av barnskyddet. Ökningen av antalet barn inom den öppna vården förklaras delvis med att det förebyggande arbetet blivit effektivare och att fler metoder för ett tidigt ingripande tagits i bruk. Ökningen av antalet omhändertagna barn torde berätta om att familjernas och barnens problem blivit svårare, barnen blir inte hjälpta av stödåtgärderna inom den öppna vården.

Utbudet av tjänster inom vården utom hemmet har blivit mångsidigare. Det har utvecklats olika typer av vårdenheter som bättre än tidigare klarar av problemsituationer bland barn och unga. Den mångsidiga serviceproduktionen har dock lett till att barn mera än tidigare flyttas från en vårdplats till en annan. Allt oftare råkar ett och samma barn ut för flera placeringar, vilket är till skada för etablerandet av trygga sociala relationer för barnen. Det mångsidiga serviceutbudet utgör alltså i viss mån en okontrollerad uppsjö av tjänster, vilket förutsätter nya utmaningar och ett behov av utveckling för styrningen och övervakningen av vården utom hemmet. De riksomfattande kriterierna för kvalitet på vård utom hemmet är till hjälp i situationen.

Det finns uppskattningsvis 100 000 långtidssjuka och handikappade barn i vårt land. Såväl lagstiftningen som socialskydds- och servicesystemet ger ett bristfälligt stöd för dessa barns och familjers liv och därför är tillgången på hjälp till alltför stor del beroende av familjens egen kompetens och aktivitet. Förfarandet för ansökning om socialskydd ger familjerna fullt upp och är utmatande. Servicestyrelsen blir gradvis mera omfattande men det är beroende av slumpen om långtidssjuka och handikappade barn och deras familjer har beaktats i kommunernas projekt.

I Finland bor 30 000 barn och unga under 20 år med invandrarbakgrund, vilket i en internationell jämförelse är få. De och deras familjer har större behov av omsorg och tjänster än majoritetsbefolkningen. Därför är det viktigt att de ges tillräckligt med information om det finländska servicesystemet och barnlagstiftningen. Barnen integreras i huvudsak med hjälp av dagvården och skolan. Barnen bör erbjudas olika kontaktytor med den finländska kulturen i dagvården och skolan. Att lära sig finska är det viktigaste, utan att för den skull glömma möjligheten att också lära sig det egna modersmålet. Mängden förberedande undervisning och undervisning i finska är dock fortfarande för liten trots skyldigheterna i den nya lagen om grundläggande utbildning. Dessutom bör i synnerhet invandrarflickors skolgång stödjas, så att de inte avbryter sin skolgång eller förhindras söka sig till fortsatta studier därför att de måste sköta sina yngre syskon. Barn som kommit till landet utan vårdnadshavare har också

haft särskilda svårigheter att få barnskyddstjänster i kommunerna och de blir fortfarande utan tjänster som kan jämföras med eftervården inom barnskyddet, eftersom saken inte har beaktats i förslagen till en revidering av integrationslagen.

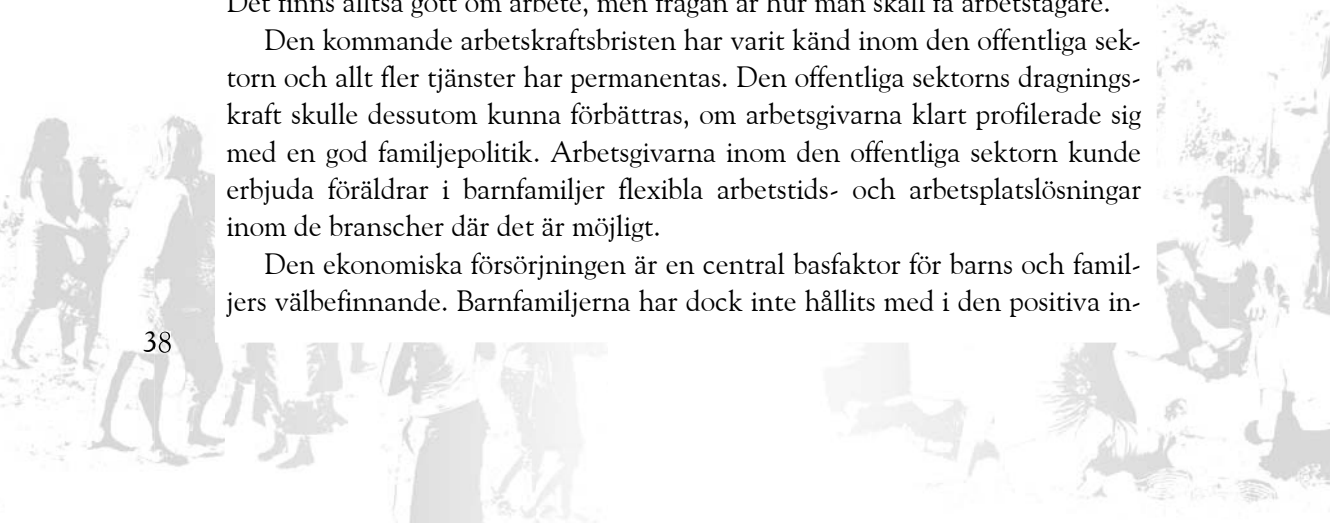
Resurserna inom den offentliga ekonomin är hotade på grund av minskade skatteinkomster och ett försämrat vårdförhållande. Jämlik och tillräcklig basservice samt nödvändig specialservice borde dock kunna garanteras alla barn och familjer. När resurserna är knappa måste tyngdpunkten i verksamheten alltmer läggas vid förebyggande arbete och tidigt ingripande, utan att dock glömma tillrättaläggande verksamhetsformer inom barnskyddet. Likaså skall man fördomsfritt söka nya sätt att producera service genom partnerskap, i samarbete mellan den offentliga sektorn, organisationer och företag. Man måste också utveckla nya former för samarbete över förvaltningsgränserna och kommungränserna, genom vilka man utöver kostnadsinbesparingarna kan höja kvaliteten på servicen. Ett utökat deltagande bland medborgare, barn och barnfamiljer i serviceprocesserna är också viktigt. Sammantaget kan man utgående från resultaten av det nya utvecklingsarbetet konstatera att barnet med nuvarande resurser bäst blir hjälpt genom ett långsiktigt samarbete mellan olika aktörer. Ett omfattande samarbete inom serviceproduktionen gynnar både barnet och de organisationer som producerar service och är även meningsfullt sett ur den samhällspolitiska styrningens synvinkel.

Arbete och försörjning för barnfamiljer

En tillräcklig mängd service för barn och unga, deras kvalitet och regionala fördelning är till stor del beroende på vilken utbildning och lön vård- och fostringspersonalen har, utbudet på fasta anställningar samt bostadspolitiken. Inom kommunernas social-, hälso- och undervisningsväsende råder brist på kompetent personal. Problemet kommer att växa under de närmaste åren på grund av pensioneringar, eftersom de aktuella branscherna inte är särskilt konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden. Under de följande tio åren går 140 000 personer i pension inom den kommunala sektorn, dvs. en tredjedel av hela personalen. Det finns alltså gott om arbete, men frågan är hur man skall få arbetstagare.

Den kommande arbetskraftsbristen har varit känd inom den offentliga sektorn och allt fler tjänster har permanentas. Den offentliga sektorns dragningskraft skulle dessutom kunna förbättras, om arbetsgivarna klart profilerade sig med en god familjepolitik. Arbetsgivarna inom den offentliga sektorn kunde erbjuda föräldrar i barnfamiljer flexibla arbetstids- och arbetsplatslösningar inom de branscher där det är möjligt.

Den ekonomiska försörjningen är en central basfaktor för barns och familjers välbefinnande. Barnfamiljerna har dock inte hållits med i den positiva in-

komstutveckling som följt i den ekonomiska tillväxtens spår. Andelen fattiga barnfamiljer ökade under senaste årtionde. Fattigdomen bottnar ofta i att föräldrarna i barnfamiljer drabbats av arbetslöshet eller har en svag ställning på arbetsmarknaden, korttidsanställningar eller dålig lön. Barnfamiljer som lever under fattigdomsgränsen är ofta också i betydande utsträckning beroende av socialskyddet, har många barn eller lever på en ensamförsörjares ansvar.

Inkomstöverföringar som är riktade till barnfamiljer har inte bundits vid något index, vilket har märkts i form av försämrad köpkraft för barnbidraget och hemvårdsstödet. Den förbättrade sysselsättningen och lindrade beskattningen har i genomsnitt förbättrat barnfamiljernas ekonomiska ställning. I början av 2004 höjdes barnbidraget och det partiella vårdbidraget. År 2005 höjs hemvårdsstödet, stödet för privat vård samt miniminivån på föräldradagpenningen.

Program och projekt som främjar barnets bästa

Det barnpolitiska programarbetet i kommunerna är ett nytt sätt att föra en planmässig och barncentrerad kommunpolitik. En uppföljning av programarbetet under tre års tid visar att 68 % av barnen i vårt land i slutet av 2003 bodde i kommuner med klara kommunala mål för utvecklandet av barns, ungas och familjers välbefinnande. Man kan också se att frågor som gäller barns välbefinnande tas med på agendan för det politiska beslutsfattandet, eftersom det håller på att bli vanligare att knyta dem an till kommunernas ekonomi- och verksamhetsplaner. Kommunernas barnpolitik behöver stöd på riksnivå för att utvecklas och etableras och samarbete för uppföljningen av verkställigheten av programmen och barns och ungas välbefinnande. Den indikatorbank som för närvarande sammanställs vid Stakes gör som resultatet av ett långt utvecklingsarbete lämpliga indikatorer för uppföljning av barns välbefinnande tillgängliga för kommunerna. Dessutom har indikatorer som beskriver ungas levnadsförhållanden utvecklats på riksnivå i samarbete mellan delegationen för ungdomsärenden, Ungdomsforskningsnätverket och Stakes.

Som bäst utarbetas ett barnskyddsprogram i anslutning till det riksomfattande utvecklingsprojektet inom det sociala området. I barnskyddsprogrammet försöker man så heltäckande som möjligt förbättra barnskyddets kvantitativa och kvalitativa förutsättningar. I programmet ingår också att revidera barnskyddslagen. Slutresultaten av projektet är tillgängliga 2007. Likaså pågår ett nationellt hälsoprojekt som i synnerhet fokuserar på att minska hälsoskillnaderna och göra välståndet mera jämlikt. Det är uppenbart att de närmaste årens reformer i barnskyddet och hälso- och sjukvården för barn ansluter sig till utredningar och resultat i ovan nämnda projekt.

På olika håll i landet pågår också ett flertal regionala projekt i vilka man utvecklar arbetsmetoder och servicemodeller för barns och barnfamiljers problem. En stor del av utvecklingsarbetet är inriktat på förebyggande åtgärder

och åtgärder för tidigt ingripande som förhoppningsvis skall bidra till att behovet av specialservice gradvis minskar. Det är viktigt att man under de närmaste åren sörjer för att sammanställa resultaten av projekten så att ny kompetens så bra som möjligt överförs till utbildningen för personer som arbetar med barn och till det praktiska arbetslivet.

På nivåerna för programarbete och riksomfattande styrning har barnens välbefinnande och service för barn under den senaste tiden utvecklats på många områden. Uppmärksamhet har bl.a. fästs vid rådgivningarna, skolhälsovården, förskoleundervisningen, den grundläggande undervisningen, elevvården, barnskyddet, idrott och ungdomsarbete samt kultur. Aspekter i programmen är ofta samarbete med föräldrarna, samarbete mellan förvaltningsområden och partnerskap med aktörer i tredje sektorn samt barns och ungas deltagande. Nu är det tid att verkställa, följa upp och utvärdera programmen. Det är till stor del beroende av det lokala beslutsfattandet i vilken mån programmen främjar sammanhållning, partnerskap, omtanke och deltagande. Också åtgärder på riksnivå behövs för att familj och arbetsliv skall kunna samordnas samt tillgången på personal inom vård- och fostringsbranschen tryggas och barnfamiljernas försörjning förbättras.

Statistik och forskningsresultat som beskriver situationen:

- Det kalkylerade dimensioneringsmålet för antalet hälsovårdare vid rådgivningarna är 340 barn/hälsovårdare i heltidssyssla (om det inte finns någon vikarie) och 400 barn/hälsovårdare, om det finns en vikarie. Rådgivningsbyråerna för barnavård som stöd för barnfamiljerna 2004.
- Öppen daghemsverksamhet ordnades endast av 14 % av kommunerna 2001. Lasten päivähoidon tilannekatsaus STM 2001.
- Av de vanliga eleverna inom den allmänna undervisningen i förskole-, grundläggande och påbyggnadsundervisning får 20,1 % specialundervisning på deltid, dvs. 124 137 elever. Uppgift från Utbildningsstyrelsen.
- Det finns 128 rådgivningsbyråer för uppfostringsfrågor och familjerådgivningsbyråer i Finland och de har 217 serviceställen. Psykologilehti 2004.
- Det finns en elevvårdsgrupp i 80 % av grundskolorna. Länsstyrelsernas utvärdering av basservicen inom undervisningsministeriets verksamhetsområde: föremål för utvärdering var förskoleundervisningen, elevvården inom grundundervisningen och bibliotekens bokanskaffningar, 2004.
- Det finns ca 150 skolpsykologer i huvudsyssla och ca 250 skolkuratorer. Av dem arbetar största delen i de södra delarna av landet. Promemoria av elevvårdsarbetsgruppen, 2002.
- Enligt rekommendationerna bör skoleleverna ha möjlighet till tre stora hälsoundersökningar under grundskolan. Det får finnas högst 600 elever per skolhälsovårdare i huvudsyssla. Kvalitetsrekommendation för skolhälsovården 2004.
- Antalet barn och unga inom den psykiatriska institutionsvården har ökat från 5215 till 8400 på tio år. Statistisk årsbok för social- och hälsovården 2001 och 2000.
- 7 % av klienterna vid uppfostrings- och familjerådgivningar var under 18 år (år 1991 4,6 %). Kauppinen, Forss, Taskinen 2003.
- År 2003 omfattades 56 379 barn och unga av barnskyddets öppenvård, ökningen jämfört med året innan 2000 barn. Stakes, statistikmeddelande 17/2004.
- År 2003 var 14 392 barn och unga placerade utom hemmet, vilket är 200 fler barn än året innan. Stakes, statistikmeddelande 17/2004.
- Av dessa barn och unga var 60 % placerade i institutionsvård eller annan vård och 40 % i familjevård. Stakes, statistikmeddelande 17/2004.
- Det finns risk för att pojkar slås ut, eftersom 12 % av pojkarna i åldersklassen 15–19 år varken deltar i utbildning eller arbetar. Motsvarande andel bland flickorna är 3,7 %. Education at Glance, OECD 2003.
- 150–200 unga hoppar årligen av grundskolan. Kartovaara, Sauli 2000.
- Antalet fattiga barn fördubblades på 1990-talet. De är 120 000, 11 % minderåriga. Bardy 2004.

MÅL 4.

Barnet deltar alltmer i vardagssituationer.

Målet inbegriper att höra barnet, att låta barnet delta och förbättra barnets möjligheter att påverka i sin uppväxtmiljö.

Artiklarna 12 och 13 i konventionen.

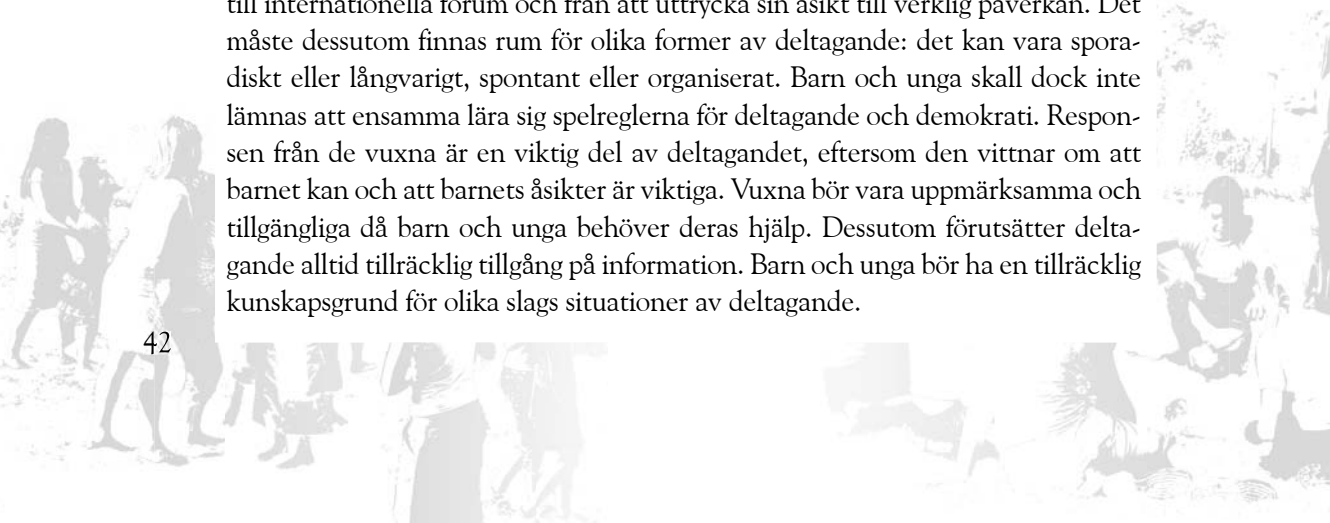
Punkt 32.1 i den internationella handlingsplanen.

De vuxnas attityder avgörande

Varje människas rätt att som likvärdig delta och påverka frågor som gäller dem själva och i samhällets utveckling är ett grundläggande värde i det demokratiska samhället. Grundlagen ålägger vuxna att skapa arrangemang som gör att barn och unga kan påverka frågor som gäller dem själva på ett sätt som motsvarar deras mognad. Kommunallagen ålägger för sin del de kommunala myndigheterna att sörja för att invånarna och serviceanvändarna har möjligheter att delta i och påverka kommunens verksamhet. Enligt grundlagen gäller dessa rättigheter även barn. På basis av konventionen om barnets rättigheter har barn rätt att uttrycka sin åsikt i alla frågor som gäller barnet i enlighet med sin ålder och mognad. Barnskyddslagen och utlänningslagen förutsätter även att barnet hörs vid beslutsfattande. Det finns alltså en stabil juridisk grund för barnens deltagande.

Barnens välbefinnande formas inte endast av de resurser och den omsorg som de vuxna ger utan också av att de vuxna lyssnar på dem och beaktar deras åsikter och ambitioner i olika situationer i vardagen. Barnens möjligheter att delta beror på hur viktigt fostrarna anser det vara och hur de förstår det. När barnens deltagande utvecklas måste man alltså utgå från de vuxna och funktioner och samspel i vardagen. Personer som arbetar bland barn och unga skall erbjudas utbildning i barnets rättigheter och utvecklandet av barns och ungas möjligheter till deltagande.

Barn och unga är ofta duktigare att förstå saker och uttrycka sin åsikt om dem än vuxna tror. De måste därför få delta på olika nivåer och sätt: från hemmen till internationella forum och från att uttrycka sin åsikt till verklig påverkan. Det måste dessutom finnas rum för olika former av deltagande: det kan vara sporadiskt eller långvarigt, spontant eller organiserat. Barn och unga skall dock inte lämnas att ensamma lära sig spelreglerna för deltagande och demokrati. Respon- sen från de vuxna är en viktig del av deltagandet, eftersom den vittnar om att barnet kan och att barnets åsikter är viktiga. Vuxna bör vara uppmärksamma och tillgängliga då barn och unga behöver deras hjälp. Dessutom förutsätter deltagande alltid tillräcklig tillgång på information. Barn och unga bör ha en tillräcklig kunskapsgrund för olika slags situationer av deltagande.

Barnets åsikter beaktas inte i tillräcklig utsträckning på basis av undersökningar och barnens egna erfarenheter. Det finns dock tecken på att vår verksamhetskultur håller på att bli bättre på att lyssna till barnens åsikter, eftersom många försöks- och utvecklingsprojekt är på gång. Att förbättra barnens möjligheter att delta har beaktats i det riksomfattande utvecklandet av både förskoleundervisningen och grundskolan. Mångsidiga och konkreta verksamhetsmöjligheter och erfarenheter av deltagande för barn och unga erbjuder för sin del medborgarorganisationerna. Dessutom har organisationsarbetet en betydelse för inläring av medborgarverksamhet och -påverkan.

Mest har barnens deltagande utvecklats i planeringen av miljöer och modeller och metoder har utarbetats i ämnet. Kanaler för hörande av barn, deltagande och informationsförmedling utvecklas för närvarande i synnerhet på Internet. Det är också viktigt att utveckla förfaranden genom vilka barnets åsikt tillförlitligt kan klarläggas och framföras i rättsliga tvistefrågor. Domarnas och socialarbetarnas utbildning i ämnet måste utvecklas. I tvistefrågor skall man också sörja för barnets rättigheter att inte uttrycka sina åsikter. De vuxnas ansvar skall inte överföras på barnet.

Barnets erfarenheter av deltagande

Skolbarnens problem efter skoldagen är att de är ensamma och inte har någon vuxen att tala med. Barn har ett stort behov av att få berätta vad de varit med om under skoldagen åt en vuxen. De vill också fråga vuxna om olika problem de stöter på i sin utveckling. Mannerheims Barnskyddsförbunds telefon för barn och unga har etablerat sin ställning som ett ställe där man lyssnar på och hjälper skolbarn. Resultaten av en uppföljning av telefontjänsten visar att barn har för få möjligheter att samtala med vuxna.

En färsk intervjuundersökning visar att 10–13-åringar upplever att de har ganska mycket inflytande hemma. Barnen har stort inflytande t.ex. över familjens dagliga konsumtion. Största delen av barnen ansåg att föräldrarna beaktar deras åsikter vid anskaffning av mat och dagligvaror samt när det fattas beslut som gäller fritiden. Barnen får också bestämma mycket självständigt om sina egna saker. Även andra undersökningar har gett liknande resultat.

I skollivet har barnens möjligheter att delta och påverka visat sig vara dåliga. Finländska elever upplever på basis av internationella jämförelser att de har färre möjligheter än andra att säga sina åsikter i skolan och delta i beslutsfattandet. De upplever också att lärarna inte är så intresserade av dem. Det har dock konstaterats att elevernas trivsel i skolan hänger samman med elevernas deltagande och bemötande i skollivet samt goda relationer till lärarna. Trivselen i finländska skolor har varit dålig i en internationell jämförelse.

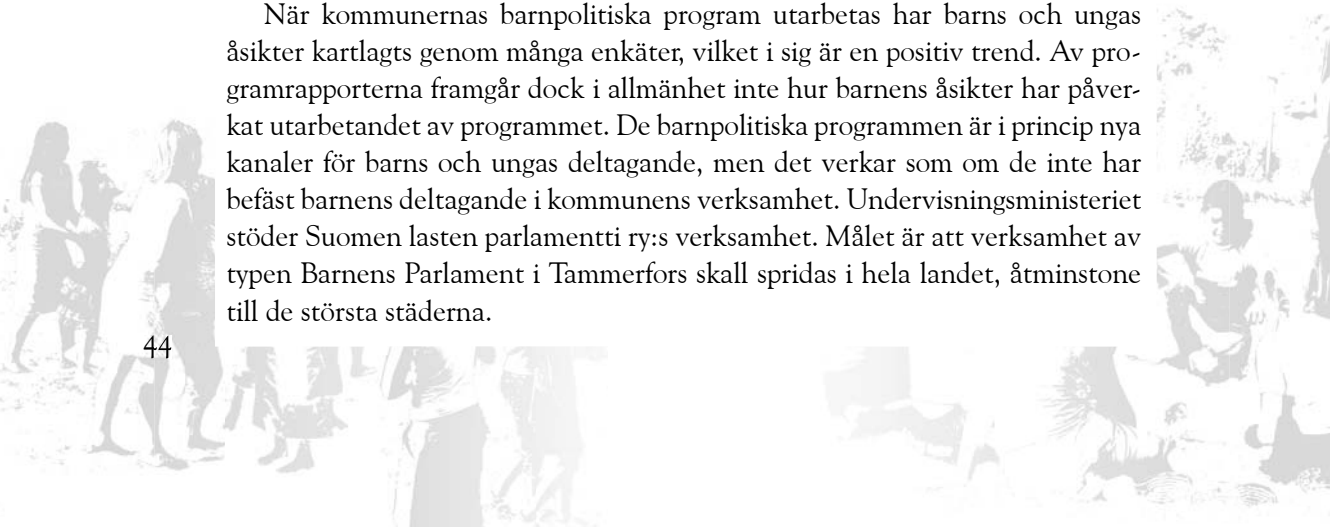
Nya metoder för att lyssna på barn och låta dem delta

I den finländska förskolepedagogiken har utvecklats en sagoteringsmetod (storycrafting), som tagits i bruk på många håll och även fått internationellt erkännande. Idén med sagotering bygger på att alla har tankar, kunskap och berättelser som ingen annan har. Varje människas tankar är värdefulla och värda att lyssna på. I sagoteringen är barnen subjekt, de berättar och de vuxna tecknar ned. Metoden visar konkret att barnen har något viktigt att säga de vuxna redan som mycket små, men deras sätt att berätta saker är ett annat än bland större barn eller vuxna. I sagoteringen skapar erfarenheterna av att lyssna och dela en ny kultur för att lyssna på barnen och låta dem delta.

Målet för kamratmedling är att minska verksamhetsstörningarna i skolorna genom att främja elevernas livskompetens. I kamratmedling reder eleverna ut tvister sinsemellan. En handledande lärare är med som bakgrundsstöd. Vid medlingen ges utrymme för olika synpunkter och objektivt styrs parterna mot en lösning på sitt problem. Kamratmedlingen har utvecklats i samarbete mellan Finlands Röda Kors och Ung röst på stan. Användningen av metoden förutsätter att lärare och elever får utbildning. Kamratmedlingen infördes år 2000 och tillämpas för närvarande i ca 100 skolor. Metoden går ut på att mycket tidigt ingripa i problemen. Elevernas erfarenheter av den har varit positiva.

Stakes har tillsammans med arbetstagarna ute på fältet utvecklat ett familjerådslag (Family Group Conference, läheisneuvonpito) samt utformat det till ett lämpligt förfarande för barnskyddet i Finland. Familjerådslag har fört med sig klarhet och öppenhet i socialarbetet inom barnskyddet och förbättrat barnets och familjens möjligheter att delta och bli hörda i egen sak. Myndigheterna ger sina uppgifter till familjenätverket, varefter barnet och familjen tillsammans med sina närmaste gör upp en plan för hur problemet skall lösas i enlighet med barnets bästa. Bland de närstående söks en egen assistent för barnet som hjälper barnet att förbereda sig för rådslaget och uttrycka sina åsikter. Han ser också till att de närstående vid sitt eget möte koncentrerar sig på hur barnets ärende behandlas i stället för på det inbördes grälet. Assistenten fortsätter att stödja barnet också efter rådslaget. Metoden har använts i ca 50 kommuner och det ordnas ungefär 100 familjerådslag om året.

När kommunernas barnpolitiska program utarbetas har barns och ungas åsikter kartlagts genom många enkäter, vilket i sig är en positiv trend. Av programrapporterna framgår dock i allmänhet inte hur barnens åsikter har påverkat utarbetandet av programmet. De barnpolitiska programmen är i princip nya kanaler för barns och ungas deltagande, men det verkar som om de inte har befäst barnens deltagande i kommunens verksamhet. Undervisningsministeriet stöder Suomen lasten parlamentti ry:s verksamhet. Målet är att verksamhet av typen Barnens Parlament i Tammerfors skall spridas i hela landet, åtminstone till de största städerna.

Projektet för ungas delaktighet strävar efter att förebygga utslagning bland unga samt främja deras möjligheter att delta och påverka. Målet är att garantera varje ung person en plats för fortsatta studier eller ett annat alternativ för att bygga upp ett eget liv. I synnerhet vill man stödja anpassningen och integrationen bland ungdomar med invandrarbakgrund.

Åsikter om deltagande vid Barnens Parlament och Ungdomsforum i Tammerfors:

- Elevkårsverksamhet borde finnas i alla skolor och i alla årsklasser. Flera elever borde vara med i verksamheten och i styrelserna kunde finnas fler än två representanter per klass, åtminstone i de mindre skolorna.
- Barnens Parlament och Ungdomsforum ansågs vara bra sätt att delta och påverka och man önskade flera sådana i Finland.
- Hemma får man ofta en känsla av att föräldrarna nog lyssnar men inte tar hänsyn till ens åsikter.
- Barn och unga kan å ena sidan själva bidra till att man inte så ofta hör kommentarer om "dagens ungdom", men å andra sidan gör sig vuxna skyldiga till generalisering av de unga.
- I skolorna borde göras förfrågningar bland eleverna när olika saker planeras.
- I elevkåreorna kunde finnas olika arbetsgrupper kring olika teman.
- Eleverna borde få påverka behandlingen av läroämnena och schemana genom gemensamma diskussioner med rektorerna och lärarna.
- Man önskade att elevkåreorna skulle vara aktivare.
- Deltagande främjas av att skolorna inte är för stora.
- Attityderna bland lärare, beslutsfattare och andra vuxna är viktiga.
- Skolans regler kan byggas upp tillsammans.
- Elevernas egen aktivitet är också viktig, men utrymme för den bör ges t.ex. på timmar med den egna klassföreståndaren/-läraren. Aktiva elever bör ta ansvar för att också tystare elever skall få sina röster hörda.
- Samarbetsmöten med rektorn, lärarna och elevrepresentanterna ansågs vara bra, t.ex. om hur man kan förhöja trivselsen i skolan, olika projekt och evenemang.
- Elevkårens möten med rektorn är viktiga, likaså elevrepresentationen vid lärarnas möten alltid när det behövs.

Statistik och forskningsuppgifter

- Enligt uppskattning finns det ca 200 olika slags barn- och ungdomsgrupper för påverkan. Uppgiften bygger på länsstyrelsernas utvärdering av ungdomsarbetet 2004.
- Av eleverna i nionde klassen i grundskolan upplever 30 % att de inte får sin röst hörd i skolan (35 % år 1998) och av gymnasieeleverna 18 % (26 % år 2000) år 2004. Enkät om skolhälsan 2004.

MÅL 5.

Barnets rättigheter är välkända.

Konventionen om barnets rättigheter innehåller en skyldighet att göra den känd. Målet förutsätter planmässighet i spridningen av information om konventionen.

Artikel 42 i konventionen.

Punkt 8 i deklarationen, A World Fit for Children

Punkterna 31 d), B 33, C 52 i den internationella handlingsplanen.

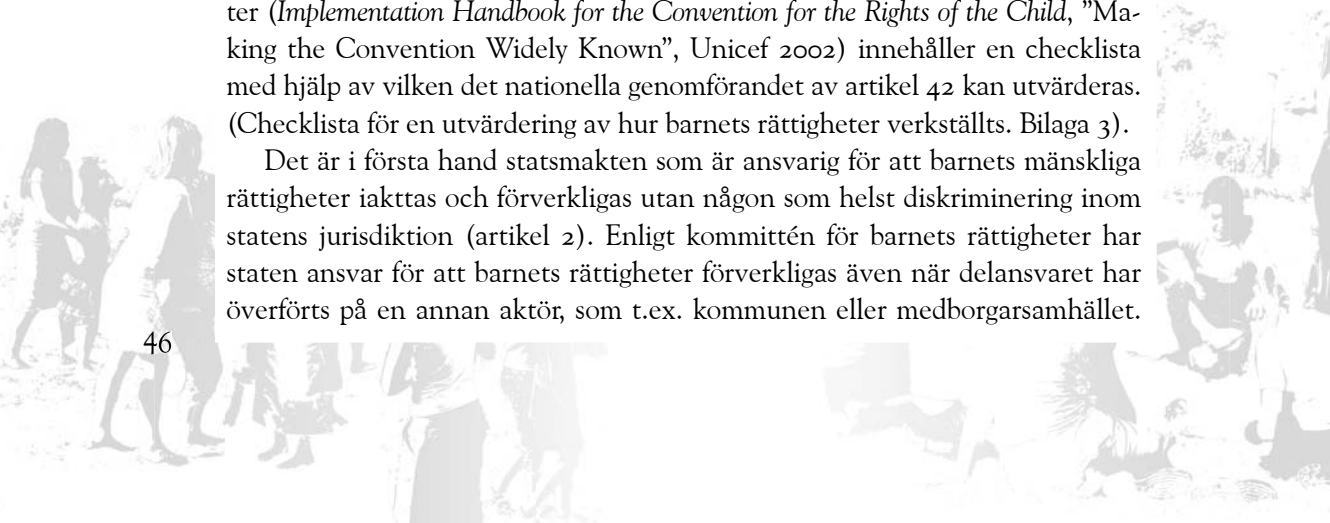
Information om barnets rättigheter har spridits i liten utsträckning och oenhetligt

Konventionsstaterna har förbundit sig att ändamålsenligt och aktivt göra principerna och bestämmelserna i konventionen allmänt kända bland både vuxna och barn. Kommittén för barnets rättigheter har dessutom utarbetat tillämpningsanvisningar för artikel 42 i konventionen. Enligt dem bör principerna i konventionen göras kända bland hela befolkningen. För detta behövs en omfattande nationell kommunikationsstrategi, som garanterar en fortlöpande och systematisk informationsspridning. Informationen skall vara tillgänglig i en form som barn kan förstå samt på de viktigaste minoritetsspråken. Informationen får inte vara enkelriktad, utan engagerande och interaktiv för medborgare och barn. Även barnen skall kunna delta i spridningen av information om sina egna rättigheter. Kommittén betonar i synnerhet att konventionen bör tas med i skolornas läroplaner och i utbildningen av yrkesmänniskor som arbetar med barn.

Kommittén för barnets rättigheter har rekommenderat att Finland bör utveckla kreativare metoder för att göra konventionen känd samt ta med konventionen i skolornas undervisningsprogram. Konventionen bör också översättas till romani och de övriga minoritetsspråken samt vara tillgänglig på de största invandrargruppernas språk. Kommittén har också rekommenderat att utbildning skall ordnas för personer som å yrkets vägnar arbetar med barn och sköter ärenden som gäller barn.

Unicef:s handbok för verkställigheten av konventionen om barnets rättigheter (*Implementation Handbook for the Convention for the Rights of the Child, "Making the Convention Widely Known"*, Unicef 2002) innehåller en checklista med hjälp av vilken det nationella genomförandet av artikel 42 kan utvärderas. (Checklista för en utvärdering av hur barnets rättigheter verkställts. Bilaga 3).

Det är i första hand statsmakten som är ansvarig för att barnets mänskliga rättigheter iakttas och förverkligas utan någon som helst diskriminering inom statens jurisdiktion (artikel 2). Enligt kommittén för barnets rättigheter har staten ansvar för att barnets rättigheter förverkligas även när delansvaret har överförts på en annan aktör, som t.ex. kommunen eller medborgarsamhället.

På så sätt har staten ett stort ansvar för att information om konventionen ges i hela samhället. Statsmakten har tills vidare mött informationskyldigheten i huvudsak genom att ge ekonomiskt stöd till många organisationsprojekt. Denna praxis har lett till att informationen har varit sporadisk och utan enhetlig plan. Genom försorg av statsmakten har också ordnats utbildning i familjerättsliga frågor, bl.a. barnets rättigheter, för domarna vid justitieministeriet.

På initiativ av utrikesministeriets delegation för människorättsfrågor gjorde medborgarorganisationerna hösten 2004 en utredning om informationen om konventionen i Finland. Informationen i anslutning till konventionen är enligt utredningen fortfarande spridd, men informationen har ändå ökat efter konventionens tioårsperiod 1999. Barnorganisationer har producerat material i huvudsak för elever i högstadie- och gymnasieåldern, lärare och i viss mån föräldrar. Nästmest material har producerats för undervisningen på lågstadiet och andra stadiet. Det har inte gjorts några undersökningar om informationsmaterialets effekter.

I utredningen konstateras att Finland inte har följt kommitténs informationsrekommendationer. Konventionen är inte tillgänglig på minoritetsspråken eller för invandrarna och det finns också brister i utbildningen inom olika sektorer. Finländska barn och unga tycker inte heller att de känner till konventionen tillräckligt. Vid den finländska specialsessionen om barn 2002 röstade barnen fram artikel 42 som den viktigaste i konventionen. De föreslog också att informationen via skolor och medierna bör utökas.

I utredningen visas också att konventionen inte är tillräckligt synlig i grunderna för läroplanerna. Barnets rättigheter eller konventionen om barnets rättigheter nämns endast en gång i planerna när det gäller livsåskådningskunskap för elever i klass 1–5. Det är endast ett fåtal som studerar livsåskådningskunskap i Finland och därför är det osäkert och beroende på skolan om konventionen tas med i undervisningen.

I organisationernas utredning föreslås barnombudsmannens byrå få tillräckliga resurser för informationsuppgiften. Som andra åtgärder som stärker informationen föreslås i utredningen bl.a.:

- Utbildningsstyrelsen bör garantera att barnets rättigheter tas in i läroplanerna och påverka lärarkåren och förläggare så att de tar in konventionen i läromedlen.
- Till informationsmaterialet i moderskapsförpackningen bör fogas praktisk information om konventionen.
- Rundradion bör inrikta mer resurser på informationsarbete som gäller konventionen.
- Statens stöd bör inriktas på stora informationsprojekt som är gemensamma för flera organisationer.

Barnorganisationerna önskar särskilt i sin utredning att man kan gå vidare från den spridda, kampanjinriktade informationen till en koordinerad och långsiktig verksamhet. I första hand är statsmakten ansvarig för att barnets mänskliga rättigheter iakttas och genomförs utan någon som helst diskriminering inom statens jurisdiktion.

Kommissionen för barnfrågor har sökt lösningar på situationen i sin framställning om en barnombudsman genom att föreslå att en central uppgift för barnombudsmannen skall vara att främja fullgörandet av den informationsskyldighet som ingår i FN:s konvention om barnets rättigheter. Det vore motiverat att barnombudsmannen skulle vara ansvarig för utarbetandet av en strategi för information om konventionen.

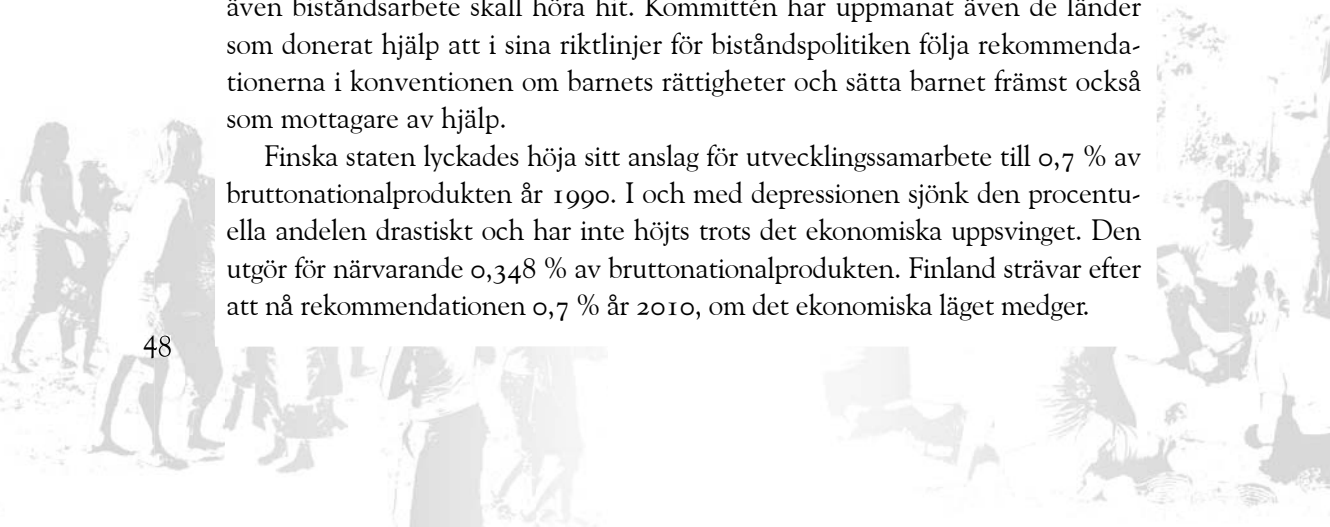
Finland har också ansvar för världens barn

Av världens barn bor 85 % i u-länder. I de minst utvecklade länderna är ungefär hälften av befolkningen under 18 år. Motsvarande siffra i de rika OECD-länderna är 22 %. Av dessa barn i u-länderna lever mer än hälften i allvarlig brist, brist på mat, rent vatten, skydd och utbildning. Ett fattigt barn går inte i skola eller har ingen framgång i skolan. Han slås ut och blir arbetslös eller får inte något riktigt arbete. Fattigdom under barndomen är den grundläggande orsaken till fattigdom som vuxen. De som slagits ut som barn kan inte heller som vuxna vara med och bygga upp samhället. Därför måste fattigdomsspiralen brytas med början från barnen.

Barnets bästa måste ges en central plats i biståndsarbetet och det internationella samarbetet. Artikel 4 i konventionen om barnets rättigheter ålägger konventionsstaterna att vidta alla lämpliga åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen. Dessa åtgärder betonas i synnerhet i artikel 24 (primärvård, dödlighet bland mödrar och barn, mat, rent vatten, hygien, traditioner som är skadliga för barn). Dessa åtgärder bör konventionsstaterna vidta så fullständigt som möjligt enligt till buds stående resurser och vid behov inom ramen för det internationella samarbetet.

Anvisningarna av FN:s kommitté för barnets rättigheter bestämmer att även biståndsarbete skall höra hit. Kommittén har uppmanat även de länder som donerat hjälp att i sina riktlinjer för biståndspolitiken följa rekommendationerna i konventionen om barnets rättigheter och sätta barnet främst också som mottagare av hjälp.

Finska staten lyckades höja sitt anslag för utvecklingsarbete till 0,7 % av bruttonationalprodukten år 1990. I och med depressionen sjönk den procentuella andelen drastiskt och har inte höjts trots det ekonomiska uppsvinget. Den utgör för närvarande 0,348 % av bruttonationalprodukten. Finland strävar efter att nå rekommendationen 0,7 % år 2010, om det ekonomiska läget medger.

Kommissionen för barnfrågor anser att Finland allvarligt bör eftersträva ett anslag för utvecklingsamarbete som uppgår till 0,7 % av bruttonationalprodukten. Det ekonomiska läget inte kan utgöra ett hinder för detta. Finland bör också sträva efter att i sina politiska riktlinjer för biståndsarbetet beakta rekommendationerna i konventionen om barnets rättigheter och sätta barnets bästa i främsta rummet också som mottagare av hjälp. Barnkonsekvenserna av beslut och åtgärder bör utvärderas även i utvecklingsarbetet.

Åsikter om hur känd FN:s konvention om barnets rättigheter är på Barnens Parlament och Ungdomsforum i Tammerfors:

- Vid Barnens Parlament var det 28 % och vid Ungdomsforum 17 % av representanterna som inte hade hört talas om konventionen om barnets rättigheter.
- Deltagarna hade fått information om konventionen bl.a. vid möten på Barnens Parlament, i skolan på timmarna för livsåskådningskunskap och religion/etik samt via centralradion på morgonsamlingar. Någon av mötesdeltagarna nämnde också Unicef-skolor.
- Skolan ansågs vara en bra plats att få information och rättigheterna kunde tas upp ännu mera.
- Konventionen ansågs vara viktig, eftersom man ansåg att barnen är framtiden och bör ha rätt till ett lyckligt och tryggt liv överallt i världen. Samtidigt trodde man att om man informeras om rättigheterna redan som barn, kommer dagens barn att minnas dem också när de själva är vuxna och föräldrar och fattar beslut om saker. Att betona barnens specialställning upplevdes som viktigt.
- Barnen kan ges direkt information om konventionen redan i årsklass 1–6.

Statistik och forskningsuppgifter

Unicef i Finland lät hösten 2004 göra en enkät om barnets rättigheter bland eleverna i sexan i grundskolan (svar kom från 16 skolor/367 elever). Enkäten visade att

- Mindre än en tredjedel av svarandena kände till konventionen om barnets rättigheter till namnet. Av mer än trehundra barn kunde endast 21 berätta något om konventionens innehåll. Som dokument är konventionen och i synnerhet dess innehåll ingenting som 12-åringar känner särskilt bra till.
- Nästan alla som besvarat enkäten hade dock hört talas om barnets rättigheter och hade något slags uppfattning om vad som avses med dessa rättigheter. Största delen av barnen tänkte att rättigheterna innebär endast konkreta och nödvändiga saker, t.ex. tillgodoseende av basbehoven, utbildning, hälso- och sjukvård och skydd.
- 72 % av barnen trodde att rätten till egna åsikter hör till de grundläggande rättigheterna.
- Barnen tillfrågades om vad som behöver förbättras för att barns och ungas liv i Finland skall vara bättre och lyckligare. Många barn svarade att deras åsikter inte beaktas tillräckligt. Barnen upplevde också att de inte har tillräckligt inflytande i frågor som gäller dem själva.

Utredning om informationen om FN:s konvention om barnets rättigheter år 2004:

- Mest informationsmaterial har kvantitativt sett producerats av barnorganisationer (133 referenser), näst mest av olika myndigheter (36 rapporter), Rundradion (25 program) samt övriga organisationer (2 referenser). Under utredningen blev sammanlagt 196 referenser kända.

4.3 Utvärdering av barnkonsekvenser

Utvärdering av beslutsfattandet förverkligar barnets bästa

I artikel 3.1 i konventionen om barnets rättigheter finns en bestämmelse om att vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av den offentliga eller privata socialvården, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet. Begreppet barnets bästa definieras inte närmare i konventionen. FN:s kommitté för barnets rättigheter förutsätter att varje konventionsstat analyserar och bestämmer vad som är barnets/barnens bästa i olika livssituationer och inom olika sektorer i samhället. Detta innebär i princip att barnkonsekvenser skall bedömas före varje slag av beslutsfattande.

Syftet med artikeln är att den skall tillämpas på alla barn och alla åtgärder som rör barn och nämns i konventionen. I artikeln talas om barn i plural, då man talar om åtgärder som rör barn. I övrigt används alltid singularis om barnet i konventionen, eftersom det är fråga om individens rättigheter. Barnets bästa gäller såväl 1) barnet som individ som 2) en viss grupp av barn och 3) barn i allmänhet (landets hela barnbefolkning).

Barnets bästa bör sättas främst i verksamhet och beslutsfattande vid domstolar, myndigheter eller privata instanser. Detta innebär att barnets synvinkel skall beaktas i det skede då besluten planeras, vid lagberedning, fördelning av anslag och andra resurser samt vid utvärderingen av dessa processer. Kriterierna för barnets bästa bör fastställas i lagstiftningen eller i motiveringsdelen i lagen. Myndigheter och domstolar bör pröva vad som är barnets bästa på basis av dessa kriterier. Då måste också beslutsalternativens eventuella positiva eller negativa konsekvenser för barnet bedömas.

Att barnets bästa går först har i synnerhet beaktats i situationer där barnet skiljs från sina föräldrar (artikel 9), eller det är fråga om föräldrarnas och vårdnadshavarnas ansvar för barnets uppfostran och utveckling (artikel 18), eller barnet flyttas till alternativ omvårdnad (artikel 20) eller som gäller adoption av barn (artikel 21), frihetsberövande och att bli delaktig i processer i polis- eller

rättssystemet (artikel 37 och 40). Barnets bästa beaktas också i andra åtgärder, t.ex. trafikplanering (rätt till överlevnad och utveckling, artikel 6), kultur och fritid (artikel 31), medieproduktion (artikel 17), vid planeringen av statens/kommunernas budgeter (artikel 4) eller privatisering av samhällsservice (artikel 3). Familjekretsen och familjepolitiken är alltså inte de enda områdena där man måste se till barnets bästa.

Kommittén för barnets rättigheter rekommenderar alla länder som ratificerat konventionen om barnets rättigheter att göra barnkonsekvensanalyser inför samtliga beslut som rör barn. Kommittén har dock inte gett några anvisningar om hur bedömningen av barnkonsekvenser bör göras. Konventionen om barnets rättigheter ger i sin helhet riktlinjer för vad som är bra för barnet. Då man fattar sådana beslut som uppenbarligen kommer att ha betydelsefulla konsekvenser för barnet eller barnen, bör man systematiskt sträva efter att analysera och bedöma konsekvenserna av åtgärderna innan det slutliga beslutet fattas. För analysering av konsekvenserna behövs i allmänhet en omfattande tvärvetenskaplig sakkunskap och där används varierande metoder. Ansvaret för att bedömningen genomförs ligger på beslutsmyndigheten.

Barnets bästa bör vara utgångspunkten för ett långsiktigt utvecklingsarbete. Därför är det viktigt att dra upp verksamhetslinjer för bedömningen och strukturer till stöd för den. Konsekvensbedömning är alltid utmanande. Bedömningen får inte vila enbart på en enda tjänstemans ansvar. Problematiska frågor är bl.a. om hänsyn skall tas till ett enskilt barns, en barngrupps eller mera allmänt barnens bästa, hur synpunkter på olika barns bästa avgörs, hur man kan se om beslutet har konsekvenser för barn, på vilket sätt konsekvensbedömningen skall utföras och vilka följder som tas till granskning.

Modell för analys av barnets synvinkel och konsekvenserna för barn

Modellen nedan vill öppna de centrala synvinklar som bör beaktas när konsekvenser av olika slags beslut på barn och barns levnadsförhållanden bedöms. Den har sammanställts utgående från en analysstruktur som föreslagits av Sveriges tidigare barnombudsman, Louise Sylwander och ett förslag till process och strukturering av konsekvenserna av Stakes' resultatområdesdirektör Sirpa Taskinen. Det är tänkt att modellen i fråga om innehåll skall lämpa sig för olika typer av frågor på olika nivåer i samhället samt för granskning av en viss barngrupps eller mera allmänt barnets bästa. Modellens lämplighet som sådan har inte testats i praktiken, men den bygger på en bedömning av konsekvenser för människor som utvecklats och används av Stakes.

Analysmodellen består av delar för förutsättningar, process och konsekvenser. När beslutens konsekvenser för barn analyseras skall följande frågor granskas:

A. Förutsättningar för analysen

Analysen förutsätter grundlig information om lagstiftningen i anslutning till ett beslut eller en plan, barnets rättigheter samt barnets utveckling och levnadsförhållanden.

- På vilka lagstadgade handlingar och/eller anvisningar baserar sig saken?
- Har artiklarna i konventionen om barnets rättigheter beaktats i dem, i synnerhet:
 - förbudet mot diskriminering, artikel 2
 - barnets bästa i främsta rummet, artikel 3
 - rätten till livet, överlevnad och utveckling, artikel 6
 - beaktande av barnens åsikter, artikel 12
- Bygger besluten på vetenskaplig och/eller expertkunskap?

B. Bedömningsprocessen

Till processen hör

- kartläggning och beskrivning av situationen
- analys av uppgifterna
- testning av rekommendationerna och
- uppföljning och utvärdering av besluten.

Viktiga omständigheter som skall beaktas i arbetsprocessen är att identifiera och engagera de delaktiga i utarbetandet av beslutsförslaget, i synnerhet att lyssna till barnens åsikter. Tillräckligt med tid måste reserveras för beredning och uppföljning. Man skall komma överens om vilka mätare som används för uppföljningen.

- På vilket sätt har barnens synpunkter beaktats vid beredningen av ärendet och på vilket sätt har de skaffats?
- Var och när fattas beslut?
- Vilka är de ansvariga aktörerna i olika skeden av processen?
- Vilka verkningar skall följas upp och vilka mätare användas?
- Inom vilken tidtabell skall beslutets eller planens konsekvenser kontrolleras?

Det är viktigt att de verkliga konsekvenserna av besluten utvärderas i efterskott och jämförs med den analys som gjorts på förhand. Då kontrollerar man om konsekvenserna överensstämmer med dem som uppskattades på förhand och vilka eventuella fortsatta åtgärder som behövs. Vid uppföljningen måste man också lyssna på de barn som beslutet har rört.

C. Konsekvensbedömning

C1. Omedelbara konsekvenser för barnen

De omedelbara konsekvenserna för barnen utgör en viktig delfaktor i analysen. I den bedöms beslutets konsekvenser för barnens hälsa, boende och rörlighet, deltagande samt jämställdhet. De innehållsmässiga detaljerna i konsekvensbedömningen varierar enligt innehållet i den plan eller det beslut som granskas. Nedan räknas upp delfaktorer i konsekvenserna som allmänt taget är viktiga. Vid bedömningen granskas förändringens omfattning, riktning och art.

Hälsokonsekvenser

- olycksfallsrisker
- luftföroreningar (damm, lukt, gaser)
- buller
- hushållsvattnets kvalitet
- sammansättningen på barnens kost och deras ätbeteende
- exponering för strålning

Konsekvenser för boende och rörlighet

- obehindrad rörlighet i boendeområdet, på väg till skolan och fritidssysselsättningar
- trivsamma och sunda bostäder och bostadsområden
- trafiklösningars konsekvenser för bostadsområdets funktionella struktur
- barnens lek- och uppehållsrum
- sammanhållning i bostadsområdet
- näridrottsplatser

Konsekvenser för delaktighet och deltagande

- barnens möjligheter att delta i beslutsfattandet
- riskerna för utslagning bland barnen

Konsekvenser för jämställdhet

- barnens regionala jämställdhet
- barnens sociala jämställdhet
- jämställdheten mellan flickor och pojkar

C2. Indirekta konsekvenser för barnen

Samhälleliga beslut har alltid många olika direkta konsekvenser som det ofta är mycket svårt att bedöma, eftersom "allt påverkar allt" i samhället. Viktiga och klara indirekta konsekvenser för barnen är faktorer i anslutning till familjen och service för barnen.

Konsekvenser för familjens ekonomi och service

- familjernas sysselsättningssituation
- familjernas levnadskostnader
- offentlig och privat service, t.ex. hälsovårdstjänster, bostads- och fritidstjänster, utbildning, trafik och rörelse, handel
- utbud, kvalitet och tillgänglighet i fråga om service: i synnerhet rådgivnings-, dagvårds- och skolservice

Konsekvenser för samhället och området

- värden, normer och beteende
- livskvalitet och/eller livsföring
- säkerhet
- sociala relationer eller befolkningsgruppers ställning
- relationer mellan olika intressegrupper
- invånarnas gemenskap och områdesidentitet
- stimulans och rekreativsmöjligheter
- estetiken i området

Främjande av barnkonsekvensbedömning

I Finland har inte samhälleliga beslut bedömts ur barnens synvinkel. Utlåtanden från olika instanser vid lagberedning och kommittéarbete utgör ett slags barnkonsekvensbedömning, men i allmänhet ges utlåtandena under en så kort tid att det inte finns några möjligheter för en grundlig bedömning. Barnens åsikter har inte just alls hörts i utlåtandearbete.

För att vi skall kunna möta den utmaning som FN:s kommitté för barnets rättigheter ställt för barnkonsekvensbedömning bör den ovan föreslagna modellen på försök tillämpas på ett konkret samhälleligt beslut och utgående från det utvecklas för en mera utbredd användning. Till exempel kunde tillämpningsförsöket göras om alkoholaccisreformens konsekvenser för barnen.

Sänkningen av alkoholaccisen sänkte priserna på alkoholdrycker våren 2004 och den statistikförda konsumtionen av alkohol, i synnerhet starka alkoholdrycker, har klart ökat efter det. I den alkoholbarometer som gjordes hösten 2004 bedömdes de största problemen vara kostnadsökningarna i barnskyddet

till följd av alkoholanvändning. På A-kliniker och ungdomsmottagningar har man observerat att storkonsumenterna av alkohol har övergått till starkare alkoholdrycker. Trenden bland ungdomar är den samma, om än inte lika kraftig.

Ett alkoholpolitiskt program har påbörjats för att minska alkoholskadorna. Programmet baserar sig på statsrådets principbeslut 9.10.2003 om riktlinjer för alkoholpolitiken, i vilka förebyggandet av alkoholskador på barnens och familjernas välbefinnande ställdes upp som ett centralt mål. Ur denna synvinkel kan sänkningen av beskattningen av alkoholdrycker ses som ett skadligt samhällsligt beslut med tanke på barnen. De många aktörerna bakom det alkoholpolitiska programmet kommer aktivt att följa situationens utveckling och skrida till nödvändiga åtgärder, om barnens och barnfamiljernas problem på grund av alkoholanvändning ökar på grund av skattereformen.

Enligt kommissionen skulle Stakes vara bäst lämpad att svara för utvecklandet av modellen för barnkonsekvensbedömning och utvidgandet av tillämpningen till andra livsområden som är centrala för barn.

5. Åtgärdsrekommendationer och utvecklingsidéer

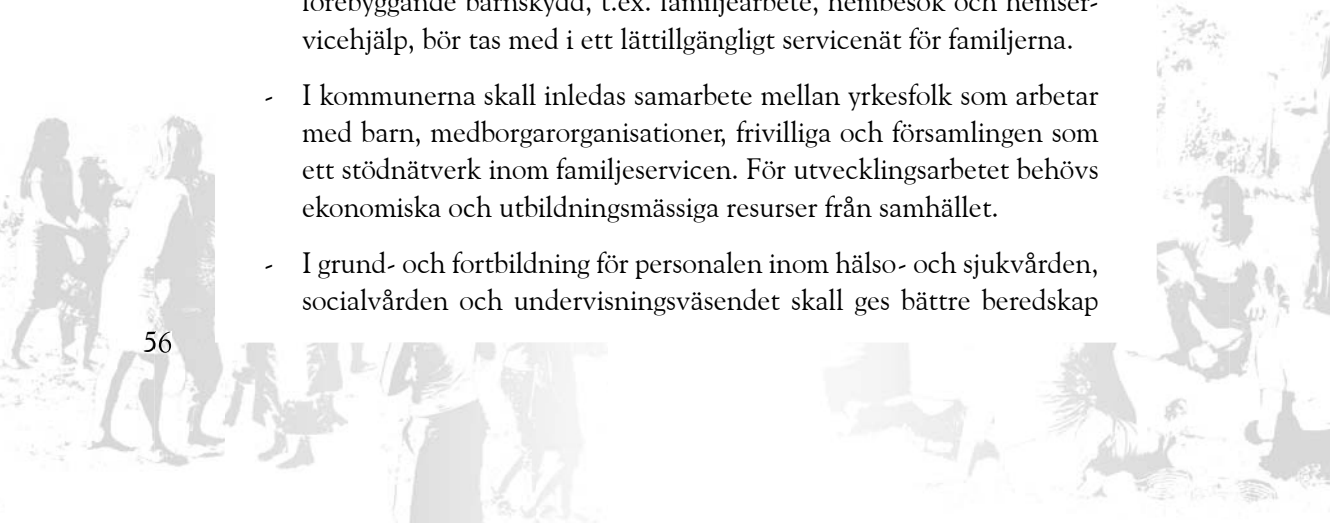
I syfte att uppnå målen i handlingsplanen lyfter kommissionen fram rekommendationer och utvecklingsidéer som den anser vara aktuella med tanke på att barnets bästa och välbefinnande skall tillgodoses. Rekommendationernas ordningsföljd följer handlingsplanens disposition och de närmare motiveringarna till rekommendationerna finns i textdelen i planen. Kommissionen har inte ställt rekommendationerna i prioriteringsordning.

Kommissionen för barnfrågor i Finland föreslår för social- och hälsovårdsministeriet att det i sina egna åtgärder och i regeringens arbete samt i samarbete med övriga instanser främjar förverkligandet av följande rekommendationer:

1. Fostringspartnerskap med i basservicen för barnet

I basservicen för barnet och barnfamiljer bör råda en verksamhetskultur baserad på fostringspartnerskap. Fostringspartnerskapet utgår från barnets behov och tillgodoseendet av barnets bästa och rättigheter är principer som styr verksamheten. Att sörja för barnets uppfostran och välbefinnande är båda föräldrarnas viktigaste uppgift. Föräldrarna bör också ha flexibel tillgång på hjälp och service i samhället vartefter situationen och behoven i familjen förändras. Dagens barnfamiljer saknar i synnerhet lokala stödnätverk.

- Basservicen för barnfamiljer bör tillhandahålla stöd för föräldrarna att förbättra parförhållandet och utveckla ett ansvarsfullt föräldraskap.
- Mammor och pappor som väntar sitt första barn skall ha möjlighet att vid mödrarådgivningen delta i familjeförberedelse, som inbegriper verksamhet i föräldragrupper. Stöd från andra i samma situation kan i kommunerna dessutom ordnas genom rådgivningsbyråns, dagvårdens, skolans eller organisationernas försorg.
- Ett tidigt stöd till familjer i problemsituationer och stödåtgärder inom förebyggande barnskydd, t.ex. familjearbete, hembesök och hemservicehjälp, bör tas med i ett lättillgängligt servicenät för familjerna.
- I kommunerna skall inledas samarbete mellan yrkesfolk som arbetar med barn, medborgarorganisationer, frivilliga och församlingen som ett stödnätverk inom familjeservicen. För utvecklingsarbetet behövs ekonomiska och utbildningsmässiga resurser från samhället.
- I grund- och fortbildning för personalen inom hälso- och sjukvården, socialvården och undervisningsväsendet skall ges bättre beredskap

att möta familjer, barn- och familjecentrerade tillvägagångssätt samt ett brett samarbete med medborgarorganisationer och andra aktörer som producerar barn- och familjeservice.

2. Arbetslivet skall ta ansvar för familjernas välbefinnande

Samhället skall i sin verksamhet klart signalera att det stöder familjebildning och bär ansvar för barnens uppväxt och familjernas välbefinnande. Arbetsgivarnas samhällsansvar skall utvecklas på många sätt för att förbättra uppskattningen av familjelivet och förutsättningarna för familjernas välbefinnande. Ett erkänna barnets och familjelivets behov hör till god personalpolitik och är för företag en konkurrensfaktor som förbättrar den offentliga företagsbilden.

- Regeringen skall genom lagstiftningen främja barnens och familjernas välbefinnande samt sörja för att barn- och familjeaspekten beaktas i de inkomspolitiska trepartsförhandlingarna.
- Regeringen och arbetsmarknadsparter skall målmedvetet öka och uppmuntra användningen av faderskaps- och andra familjeledigheter.
- Regeringen skall utreda möjligheterna att förlänga föräldraledigheten så att föräldrarna kan sköta sitt barn tills det fyller ett år.
- Arbetsmarknadsparterna kan för sin del öka uppskattningen för familjelivet och främja samordningen mellan familj och arbetsliv genom att belöna arbetsgivare och företag som i sin personalpolitik beaktar arbetstagarnas familjeliv.
- I programmen för samhällsansvar i företagsvärlden skall familjelivet värderas lika högt som miljöfaktorer och annat etiskt ansvar.
- Olika flexmöjligheter i arbetstiderna och alternativen med kort arbetstid måste fås i allmänt bruk på arbetsplatserna för att det skall bli mer tid över för familjens gemensamma vardag. Dessutom bör föräldrarna ha möjlighet att delta i förhandlingar som ordnas av hälso- och sjukvården, socialvården och skolväsendet under arbetsdagens lopp.
- För att utveckla flexibiliteten i arbetslivet behövs en långsiktig plan som arbetsmarknadsparterna binder sig vid. Social- och hälsovårdsministeriet och arbetsministeriet skall sammanställa resultat och erfarenheter av anknyttande utvecklingsprojekt till grund för en bred samhällelig debatt.

- Arbetslöshet och korta visstidsanställningar måste effektivt minska. Genom dessa åtgärder kan familjebildning utökas och försörjningen tryggas. De statliga och kommunala arbetsgivarna skall föregå med gott exempel för arbetsgivare i andra sektorer.

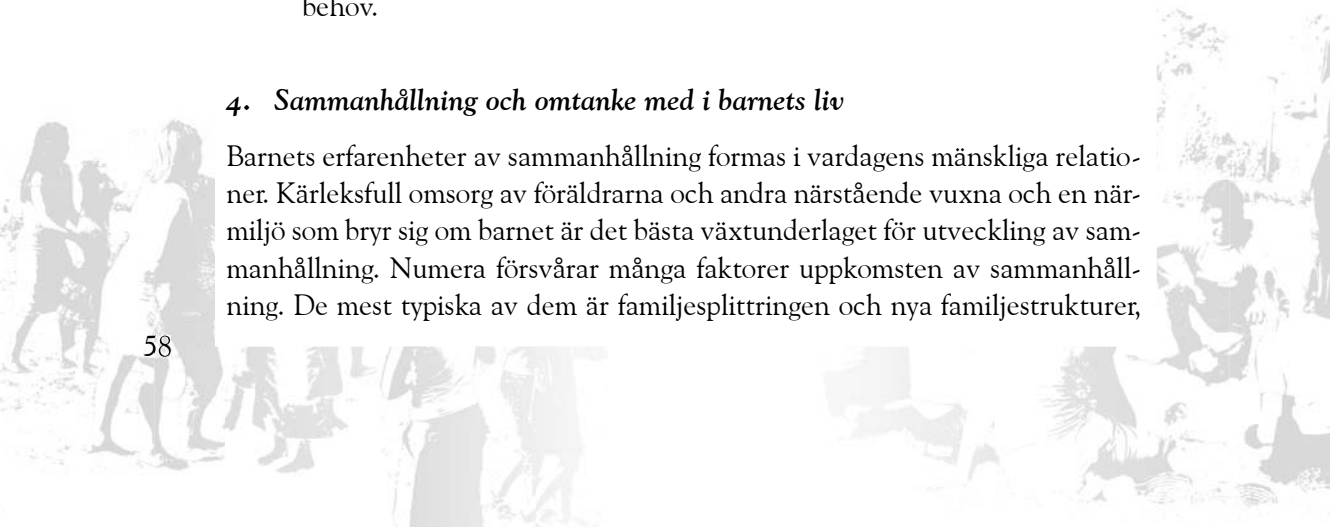
3. *Barnets bästa går även i praktiken alltid först vid beslut om vård och omhändertagande av barnet*

Barnet skall ha rätt till trygga mänskliga relationer också om föräldrarna skiljer sig. Barnets bästa tillgodoses inte om föräldrarna grälar om vårdnaden om barnet och om umgängesarrangemang. I synnerhet långt utdragna menings-skiljaktigheter är skadliga för barnet. Det är inte heller i överensstämmelse med barnets bästa om barnet som en åtgärd inom barnskyddet hela tiden placeras på olika platser. Inom barnskyddet måste man sörja för barnets rätt till trygga känslomässiga relationer.

- Kommunerna skall se till att familjerna har tillgång till yrkeskunnig medling i familjetvister och skilsmässofamiljer det psykosociala stöd de behöver.
- När beslut fattas om vårdnad om och umgänge med barnet skall hänsyn tas till barnets bästa och barnets välbefinnande tryggas. Socialväsendet skall stödja samverkan mellan föräldrarna för att barnets ställning skall tryggas i skilsmässosituationer.
- Vårdnadstvisterna måste göras kortare genom att utredningen från socialmyndigheterna fås snabbare och handläggningen av ärendet i domstol förbättras samt tidsfrister för de olika skedena i förfarandet övervägs.
- Vid revideringen av barnskyddslagen skall sökas lösningar som bättre än för närvarande tryggar varaktiga anknytnings- och mänskliga relationer för barnet inom barnskyddet. Placeringen av barnet skall alltid förberedas med omsorg och placeringsplatsen skall möta barnets behov.

4. *Sammanhållning och omtanke med i barnets liv*

Barnets erfarenheter av sammanhållning formas i vardagens mänskliga relationer. Kärleksfull omsorg av föräldrarna och andra närstående vuxna och en närmiljö som bryr sig om barnet är det bästa växtunderlaget för utveckling av sammanhållning. Numera försvårar många faktorer uppkomsten av sammanhållning. De mest typiska av dem är familjesplittringen och nya familjestrukturer,

förändringar i boningsort samt omsättningen på mänskliga relationer i daghem och skolor. Barnet behöver vuxna omkring sig som bryr sig om barnet och inger en känsla av trygghet. I samhället skall skapas strukturer och möjligheter för ett mångsidigt umgänge mellan barn och vuxna och varaktiga mänskliga relationer. Åtgärder som främjar bindning och anknytning till samhället är särskilt nödvändiga för rom- och invandraringdomar samt andra minoritetsgrupper.

- I daghem och skolor bör man fästa uppmärksamhet vid att det bildas bestående referensgrupper för barnet och att vårdare och lärare byts ut så sällan som möjligt. Vid förändringar skall ges utrymme för barnens känslor och hanteringen av dem. Traditioner som skapats tillsammans kan hjälpa barnen att acceptera förändringar och anpassa sig till dem.
- I barnskyddsenheter skall man på grund av barnens förhöjda behov av trygghet fästa särskild uppmärksamhet vid att barnet får trygga och varaktiga anknytningsrelationer.
- I undervisningen i de högre klasserna i grundskolan skall tas med arbetsperioder som utvecklar ansvar och deltagande. Samverkan mellan skola och närmiljö samt frivilligarbete måste utvecklas så att de unga kan erbjudas uppgifter där deras arbete och kunskaper är till nytta för både dem själva och gruppen. Medborgarorganisationerna erbjuder sådana möjligheter till social växelverkan och att bygga upp sammanhållning som bör utnyttjas aktivt.
- Bostadspolitiken bör främja uppkomsten av boendelösningar över generationsgränserna och erbjuda sådana alternativ där målet är att olika generationer skall bo nära varandra. På så vis skapas möjligheter att upprätthålla sociala nätverk för barnfamiljer och fungerande vårdarrangemang samt tillgång på hjälp i problemsituationer i vardagen.

5. *Mediebranschen bör ta ansvar för barnets säkerhet*

Medierna är i sina olika former kraftigt närvarande i barnets vardag. Föräldrar och andra fostrare är i synnerhet bekymrade över det våldsamma och sexistiska budskapet i underhållningskulturen, vilket kan inverka störande på barnets utveckling. Barnen är intresserade av Internet och annan medieteknologi. De behärskar enkelt teknologin, men förstår inte alltid budskapens innehåll och betydelse eller de anknytningsvärderingarna. Ansvar för att skydda barnets psyke samt uppfostra barnet till en skicklig och kritisk medieanvändare gäller förutom föräldrarna i hög grad mediebranschen och många sektorer i samhället. Informationsmiljön måste utvecklas under ansvar med hänsyn till barnets behov och med respekt för barnets människovärde.

- Barnet skall skyddas mot reklam och våld som är skadligt för barnet i synnerhet på Internet och i mobila tjänster. I mediebranschen kräver barnets bästa ibland även begränsningar.
- Mediefostran bör utvecklas och tillhandahållas inom förskolepedagogiken, grundskolan, gymnasierna och yrkesläroanstalterna samt ungdoms- och fritidsverksamhet. Yrkesutbildade personer som arbetar med barn skall i grundutbildningen ges beredskap för mediefostran. Föräldrarna bör erbjudas information om medieskydd och -fostran för barn.
- Medierna skall i sin verksamhet och de tjänster som produceras beakta sitt samhällseliga och etiska ansvar.
- Regeringen skall agera aktivt i det internationella samarbetet för att skapa normer för medier och skydda barnen.

6. Mot en långsiktig och strukturerad barn- och familjepolitik

I Finland behövs en omfattande och gemensamt antagen nationell barn- och familjepolitisk strategi för att barns och barnfamiljers välbefinnande skall kunna utvecklas och följas upp. I strategin bör både ses till att både barnets bästa och behov tillgodoses och att service och ekonomiska resurser för familjerna tryggas. Strategin ger också riktning åt nationella utvecklingsprojekt i olika branscher.

- Den nationella strategin skall innehålla en barnpolitisk del som grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter, en familjepolitisk del som grundar sig på tryggheten av familjernas försörjning samt en del som gäller barnets och familjens välbefinnande och service. Regeringens familjepolitiska strategi måste utarbetas som ett övergripande barn- och familjepolitiskt program. Till social- och hälsovårdsministeriets familjepolitiska målprogram bör fogas ovan nämnda delar.
- Barnombudsmannen har en central ställning i barn- och familjepolitiken på riksnivå och när det gäller att foga den till regeringsprogrammet. Ombudsmannens uppgift är att sörja för att det förs en långsiktig barn- och familjepolitik i samhället.
- I nationella utvecklingsprojekt skall man sörja för att resultaten blir utnyttjade då servicesystemet för barnfamiljer revideras. Resultaten av projekten bör vara tillgängliga även i utbildning i vård- och uppfostringsbranschen och i det praktiska arbetet.

- Genom utvecklingsarbete bör man förbättra basservicens kvalitet och stärka samarbetet mellan olika aktörer på kommun- och regionnivå. Dessutom skall utvecklingsåtgärder och ekonomiska resurser inriktas på barn och familjer som lever i de allra mest utsatta förhållandena.

7. Barns och ungas välbefinnande skall följas upp

En god planering, en effektiv verkställighet samt en regelbunden uppföljning av barn- och familjepolitiken förutsätter att det finns aktuell information tillgänglig om barnens och familjernas välbefinnande och service.

- Vid Statistikcentralen skall skapas ett riksomfattande system för insamling av information om barns, ungas och barnfamiljers välbefinnande och tillgång på service. Systemet möjliggör en internationell jämförelse även i tidsserier. Till insamlingen av information skall fogas en barn- och ungdomsbarometer där barns och ungas åsikter samlas.
- Finlands Kommunförbund, social- och hälsovårdsministeriet samt Stakes bör stödja barnpolitiskt/välfärdspolitiskt programarbete i kommunerna och regionerna samt verkställigheten och utvärderingen av programmen.
- För uppföljningen av välbefinnandet skall skapas en uppsättning mätare som lämpar sig för kommunernas bruk. Stakes' indikatorbank skall vidareutvecklas.

8. Utvärdering av barnkonsekvenser med i beslutsfattandet i samhället

De flesta samhällliga beslut rör barnets liv. Kommissionen föreslår en modell för utvärdering av barnkonsekvenser (s. 51 i handlingsplanen), som måste vidareutvecklas. Utvärderingen av barnkonsekvenser tillgodoser barnets bästa och bör göras inför samtliga beslut som påverkar barnen. Att lyssna på barnets åsikt och beakta den i enlighet med barnets ålder och mognad är en väsentlig del av utvärderingen av barnkonsekvenser.

- Inför alla beslut som påverkar barnens liv skall deras konsekvenser för barnen utredas innan beslutet fattas. Beslutsmyndigheten svarar för bedömningen.
- Den modell som föreslås för utvärderingen av barnkonsekvenser skall testas och vidareutvecklas. Modellen kunde t.ex. testas när man bedömer vilka verkningar alkoholskattereformen har haft för barn och ungdomar. Kommissionen föreslår att Stakes vidareutvecklar utvärderingsmodellen och utvidgar tillämpningen.

9. *Fler möjligheter att delta för barn och unga*

Enligt undersökningar och barns erfarenheter är barns och ungas möjligheter att delta dåliga i hela det finländska samhället. Ofta påverkar de vuxnas attityder i betydande grad barns och ungas möjligheter att delta. Möjligheterna att delta måste förbättras på olika nivåer i samhället.

- I planerna för förskoleundervisningen och skolornas läroplaner samt verksamhetskulturen inom vård, uppfostran och undervisning bör finnas verkliga möjligheter för barn att delta. Hur deltagandet förverkligas inom dagvård, förskoleundervisning och skolor skall följas och bedömas regelbundet i samarbete med myndigheter och organisationer.
- Det måste utvecklas förfaranden genom vilka barnens kunskaper och åsikter kan användas vid beredningen av samhällsliga beslut som helt konkret berör barn. Barnens sakkunskap skall utnyttjas i synnerhet vid planering och förbättring av boende- och skolmiljöerna.
- Det måste utvecklas förfaranden genom vilka barnets åsikter tillförlitligt kan klarläggas och föras fram i rättsliga tvistefrågor som rör barnet. Vid domstolar måste finnas tillräcklig sakkunskap för att barnets bästa skall kunna bedömas. Domare och socialarbetare skall erbjudas utbildning i ämnet inom både grundutbildning och fortbildning.

10. *Barnets rättigheter kända genom en kommunikationsstrategi*

Konventionen om barnets rättigheter ålägger staten att på ett ändamålsenligt och aktivt sätt göra principerna och bestämmelserna i konventionen kända för både vuxna och barn. Statsmakten måste effektivera sina åtgärder för att göra konventionen mera känd. En viktig del av barnombudsmannens uppgifter är enligt lagen om barnombudsmannen² att förmedla information i anslutning till konventionen om barnets rättigheter och på annat sätt främja fullgörandet av konventionen.

- Barnombudsmannen skall för att utveckla informationen om konventionen lägga fram ett förslag till en nationell kommunikationsstrategi för statsrådet.
- Barnen skall informeras om sina rättigheter på lämpligt sätt.

² Lag om barnombudsmannen 1221/2004

II. Barnperspektivet med i biståndsarbetet

Av alla världens barn bor 85 % i u-länder. I de minst utvecklade länderna är minst hälften av befolkningen under 18 år. Motsvarande siffra i förmögna OECD-länder är 22 %. Därför är det motiverat att prioritera barnets bästa och rättigheter i biståndsarbetet och det internationella samarbetet.

Artikel 4 i konventionen om barnets rättigheter förpliktar medlemsstaterna att vidta alla lämpliga åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen. Konventionsstaterna skall vidta sådana åtgärder med utnyttjande till det yttersta av sina tillgängliga resurser och, där så behövs, inom ramen för internationellt samarbete.

- Finland skall bära sitt ansvar och höja biståndsanslaget till 0,7 % av bruttonationalprodukten. Biståndsarbete skall betonas i projekt som främjar barnets välbefinnande.
- Finland skall i de politiska riktlinjerna för biståndsarbetet beakta skyldigheterna i konventionen om barnets rättigheter. Barnets bästa skall ställas i främsta rummet också som mottagare av hjälp.
- Barnkonsekvenser skall följas och bedömas också inom biståndsarbetet.

Källförteckning

- Alkoholibarometri 2004. Ajankohtaiskatsaus kuntien ja järjestöjen päihdetilanteeseen. Centret för hälsofrämjandes publikationsserie 6/2004.
- Anttila, A. (toim.) 2004. Lapsuuden muuttuva maisema. Puheenvuoroja kultuskulttuurin seksualisoinnin vaikutuksista. Stakes. Rapport 284.
- Anttila M, Rousu S (toim.) 2004. Haravalla kootut. Centralförbundet för Barnskydd, Finlands Kommunförbund.
- Bardy M, Salmi M ja Heino T, 2001. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipolittiseen keskusteluun. Stakes. Rapport 263.
- Barnkulturpolitiskt program. Undervisningsministeriets publikationer 2003:29.
- Building World Fit for Children. The United Nations General Assembly Special Session on Children 8–10 May 2002.
- Centralförbundet för barnskydds utlåtande 31.1.2005 till undervisningsministeriet angående utkastet till handlingsprogrammet Mediaväkivalta, lapset ja media – toimintaohjelma 2005–2007.
- Children´s rights. 2000. Turning principles into practice. Save the Children Sweden, UNICEF, South Asia, Sweden.
- Education at a Glance, 2003. OECD.
- Finlands tredje rapport om verkställigheten av konventionen om barnets rättigheter 2003. Utrikesministeriet. Rättsavdelningen.
- FN:s generalförsamlings specialsession om uppföljningen av toppmötet om barn 2001. Finlands landsrapport.
- Gras J. 2001. Monitoring the Convention on the Rights of the Child. The Faculty of Law of the University of Helsinki & The Erik Castren Institute of International Law and Human Rights. Helsingfors.
- Implementation Handbook for the Convention for the Rights of the Child, "Making the Convention Widely Known", UNICEF 2002.
- Jakku-Sihvonen R, Kuusela J. 2002. Mahdollisuuksien koulutuspolitiikan tasa-arvo. Utvärdering 7/2002. Utbildningsstyrelsen.
- Karlsson L. 2000. Lapsille puheenvuoro – Ammattikäytännön perinteet murroksessa väitöstutkimus 2000. Edita.
- Kartovaara L, Sauli H: Suomalainen lapsi. Statistikcentralen. Väestö 2000:7.
- Karvonen S, Hermansson E, Sauli H, Harris H. 2000. Lasten ja nuorten hyvinvointi 1990-luvulla. Stakes. Statistikrapport 1.
- Kiili J, 1989. Lapset ja nuoret hyvinvointinsa asiantuntijoina. Raportti hyvinvointi-indikaattorien kehittämisestä. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen yhteiskuntapolitiikan työpapereita, nr 105, Jyväskylä.
- Kommissionen för barnfrågor i Finland. 2004. Framställning om en barnombudsman och koordinering av barn- och familjefrågor. SHM. Arbetsgruppspromemorior 2004:7.
- Kvalitetsrekommendation för skolhälsovården. Social- och hälsovårdsministeriets handböcker 2004:8.
- Lapsen hyvä elämä. 2004. Toimintalinjoja, Centralförbundet för barnskydd.

- Lasten päivähoiton tilannekatsaus – januari 2001. SHM.
- Lapset ja tietoyhteiskunta 2004. Turvallista matkaa, seminarierapport.
- Liikkanen M. 2004. Vapaa-aika – työn vastakohta, harrastuksia vai vapautta? Hyvinvointikatsaus 2/2004. Statistikcentralen.
- Mannerheims Barnskyddsförbunds utlåtande 31.1.2005 (utkast 28.1) till undervisningsministeriet angående utkastet till handlingsprogrammet Mediaväkalvalta, lapset ja media – toimintaohjelma 2005–2007.
- Mikä mieltä painaa? Telefon och nät för barn och unga, Rapport 2003. Mannerheims Barnskyddsförbund.
- Murto L. 2004. Promemoria till finansutskottets social- och arbetssektion, 11.10.2004.
- Nationell handlingsplan mot fattigdom och utslagning 2003–2005. Social- och hälsovårdsministeriets arbetsgruppspromemorior 2003:23.
- Nieminen L. 2004. Lasten perus- ja ihmisoikeussuojan ajankohtaisia ongelmia. Lakimies 4/2004.
- Nuoret osajat. PISA 2003-tutkimuksen ensituloksia-julkaisu. <http://ktl.jyu.fi/pisa/>
- Paajanen P. 2001. Lapsen vapaa-aika huoltajan silmin. Perhebarometri. Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos E 12/2001.
- Perhepoliittinen strategia. 2003. Linjauksia ja taustoja perhepolitiikan kehittämiseen. Social- och hälsovårdsministeriet. Helsingfors.
- Perttilä K, Orre S, Koskinen S, Rimpelä M: Kuntien hyvinvointikertomus. Hankkeen loppuraportti. Stakes. Aiheita 7/2004.
- Puonti A, Saarinio T, Hujala A (toim.). 2004. Lastensuojelu tänään. Helsingfors.
- Regeringens proposition med förslag till lag om barnombudsmannen. 14.9.2004.
- Rikollisuustilanne 2004. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. Rättspolitiska forskningsinstitutet 2004.
- Rousu S, Paavola A, Kaunisto M. 2003. Lapsipolitiikka kunnissa 31.12.2003 – tuloksia kuntakyselystä. www.kunnat.net
- Rådgivningsbyråerna för barnavård som stöd för barnfamiljerna. Guide för personalen. Social- och hälsovårdsministeriets handböcker 2004:14.
- Saarinen M: Oppimisesta iloa vai epäonnistumisen tuskaa. Suomen Lääkärilehti 38/2004.
- Savolainen A, Taskinen H, Viitanen E. 2001. Kouluuyhteisöjen ehdotukset työn ja työolojen kehittämiseksi kouluissa. Kasvatus 2.
- Stakes, statistikmeddelande 17/2004.
- Statsrådets principbeslut 2.10.2003 om trygghet av framtiden inom det sociala området.
- Suoranta J, Lehtimäki H. 2004. Suomalainen tietoyhteiskuntatutkimus kansainväliseen levitykseen: Suomalaislapset omaksuneet tietoteknologian arkeensa. Webbar-tikel av Tietoyhteiskuntainstituutti vid Tampereen yliopisto på basis av undersökningen: Children in the Information Society. The Case of Finland. New York. Peter Lang Publishers.
- Sylwander L. Child Impact Assessments. 2001. Swedish Experience of Child Impact Analyses as a tool for implementing the UN Convention on the Rights of the Child. Ministry of Health and Social Affairs, Sweden, Ministry for Foreign Affairs. Sweden.

- Sysselsättningen inom kommunsektorn 2004–2010. Kommunala arbetsmarknadsverket, pressmeddelande 9.9.2004.
- Taskinen S. 2001. Barnets bästa vid skilsmässa. Handbok för socialväsendet. Stakes handbok 46.
- Tigerstedt-Tähtelä E. FN:s konvention om barnets rättigheter. Promemoria 15.12.2004.
- Utredning om informationen om FN:s konvention om barnets rättigheter i Finland 2004. Samprojekt för barnskyddsorganisationerna, ansvarig instans Rädda Barnen. Utvecklingsprojekt för det sociala området åren 2003–2007.
- Valtakunnalliset sijaishuollon laatukriteerit. 2004. Laituri-projekti. Centralförbundet för barnskydd.
- Varjoranta P, Pirskanen M, Pelkonen M, Hakulinen T, Haapakorva A. Rådgivningsverksamhet för mödra- och barnavård i Östra Finlands län år 2003. Utredningar 2004:4.
- Vesikansa S. 2002. Demokratia kouluissa ja nuorisotyössä. Teoksessa Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Gretschel A. (toim)
- A World Fit for Children. 2002. Deklaration och handlingsplan vid FN:s generalför-samlings specialsession om barn.
- Yhdessä kasvuun – perhe on voimaa! 1994. Rapport av Finlands kommission under FN:s internationella familjeår 1994.

www.ensijaturvakotienliitto.fi

www.minedu.fi/nuora

www.stakes.fi/lapsetkertovat

www.unicef.fi

FN:s konvention om barnets rättigheter
Konventionens innehåll i korthet

- Artikel 1: Varje människa under 18 år är barn.
- Artikel 2: Barnet har rätt att inte bli diskriminerat.
- Artikel 3: Barnets bästa kommer i främsta rummet i alla åtgärder som rör barnet.
- Artikel 4: Statens skyldigheter vid tillämpningen av konventionen.
- Artikel 5: Föräldrarnas rättigheter, uppgifter och ansvar samt statens stöd.
- Artikel 6: Barnets rätt till livet, överlevnad och utveckling.
- Artikel 7: Barnets rätt att bli registrerat efter födelsen samt rätt till ett namn och ett medborgarskap.
- Artikel 8: Barnets rätt att behålla sin identitet.
- Artikel 9: Barnets rätt att inte bli skilt från sina föräldrar.
- Artikel 10: Barnets rätt till en positiv, human och brådskande myndighetsbehandling av en begäran om familjeåterförening.
- Artikel 11: Statens skyldigheter att bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet.
- Artikel 12: Barnets rätt till egna åsikter som beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.
- Artikel 13: Barnets rätt till yttrandefrihet.
- Artikel 14: Barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.
- Artikel 15: Barnets rätt till föreningsfrihet och till fredliga sammankomster.
- Artikel 16: Barnets rätt till integritetsskydd.
- Artikel 17: Barnets rätt att få behörig information via massmedierna.
- Artikel 18: Barnets föräldrars/vårdnadshavares uppgifter och ansvar, rätt till dagvård och annan service för barnfamiljer.
- Artikel 19: Barnets rätt till fysisk och psykisk integritet.
- Artikel 20: Barnets rätt till vård utom hemmet.
- Artikel 21: Adoption i enlighet med barnets bästa.
- Artikel 22: Ett flyktingbarns rättigheter.
- Artikel 23: Ett handikappat barns rättigheter.
- Artikel 24: Barnets rätt till hälso- och sjukvård.
- Artikel 25: Statens skyldighet att se över omständigheterna för ett barn i vård utom hemmet.
- Artikel 26: Barnets rätt till social trygghet.
- Artikel 27: Barnets rätt till en tillräcklig levnadsstandard.
- Artikel 28: Barnets rätt till utbildning, som skall vara obligatorisk och kostnadsfri.

- Artikel 29: Statens skyldighet att beakta de mål som ställts för utbildning i artikeln.
- Artikel 30: Rättigheter för barn till urbefolkningar och minoriteter.
- Artikel 31: Barnets rätt till vila, rekreation och lek.
- Artikel 32: Barnets rätt till skydd mot ekonomiskt utnyttjande.
- Artikel 33: Barnets rätt till skydd mot användning av narkotika och psykotropa ämnen.
- Artikel 34: Barnets rätt till skydd mot sexuellt utnyttjande (se tilläggsprotokoll om barnhandel, barnprostitution och barnpornografi).
- Artikel 35: Staterna skall förhindra handel med barn.
- Artikel 36: Barnets rätt till skydd mot handel med barn och bortförande.
- Artikel 37: Barnets rätt till skydd mot tortyr och grym bestraffning. Förbud mot dödsstraff eller livstids fängelse.
- Artikel 38: Barnets rätt till skydd mot att bli rekryterat till väpnade konflikter (se tilläggsprotokoll).
- Artikel 39: Rätt för ett barn som varit föremål för utnyttjande till fysisk och psykisk rehabilitering och återanpassning.
- Artikel 40: Rätt för varje barn som begått ett brott till skydd och samhälllig återanpassning.
- Artikel 41: Statens skyldighet att följa sina egna lagar, om de är bättre ur barnets synvinkel.
- Artikel 42: Statens skyldighet att göra konventionen känd.
- Artikel 43: FN:s kommitté för barnets rättigheter övervakar att skyldigheterna i konventionen fullgörs.
- Artikel 44–45: Statens skyldighet att rapportera om hur konventionen fullgjorts till FN:s kommitté för barnets rättigheter.
- Artikel 46–54: Beslut om konventionens giltighet.

Barnens Parlament och Ungdomsforum i Tammerfors

Målet för *Barnens Parlament* är att ge barn och unga i Tammerfors en chans att delta i och påverka utvecklingen i daghemmet, skolan, bostadsområdet och hemstaden.

Föreningen Lasten Tampere ry fick från undervisningsministeriet, Penningautomatföreningen och Tammerfors stad finansiering med vilken den startade projektet LOVE (Lasten ja nuorten Osallistumisen ja Vaikuttamisen Edistäminen) våren 2001. Målet för projektet var att utveckla modeller och förfaranden för barns och ungas deltagande och påverkan i daghem, skolor och ungdomskolor samt att utveckla verksamheten vid Barnens Parlament och Ungdomsforum i Tammerfors i enlighet med stadens barnpolitiska program.

Verksamheten vid Barnens Parlament i Tammerfors blev en del av Tammerfors stads kulturväsende i början av 2004. Verksamheten leds av en ungdomsarbetare för ungdomstjänster. Barnens Parlament i Tammerfors kommer att följas upp i form av Barnens Parlament i Finland. Undervisningsministeriet stöder föreningen Suomen Lasten Parlamentti yhdistys ry för att en kultur i stil med verksamhetsmodellen i Tammerfors skall uppstå också i andra kommuner i Finland.

Under projektet LOVE skapades en representativ verksamhetsmodell i Tammerfors i stället för barnfullmäktige som funnits tidigare. Organet som representerar alla Tammerforsbarn kallades Tampereen Lasten Parlamentti. Det är en representantkår som utsetts genom val bland eleverna i klass 6 och 7 i grundskolorna i Tammerfors. Ersättare har röstats fram bland eleverna i klass 5 och 7. De ordinarie representanterna består av en från varje grundskola, sammanlagt 58. Dessutom finns det i den nya representantkåren alltid på kvotplatser för medlemmar från den gamla representantkåren som överför sina kunskaper till de nya medlemmarna och försäkrar sig om verksamhetens kontinuitet. Representanternas mandatperiod är tvåårig. Val av Barnens Parlament ordnas vid skolorna i samarbete med styrelsen för Barnens Parlament och ungdomstjänsterna. Hösten 2003 samlade valet sammanlagt 748 kandidater från de olika skolorna.

I framtiden är målet att göra verksamheten vid Barnens Parlament spännigare genom att ändra åldersstrukturen så att den gäller elever från klass 1–6. Detta har konstaterats vara ett mera fungerande alternativ, eftersom eleverna byter skola/skolbyggnad när de börjar i sjuan. I och med denna förändring kommer eleverna i sjuan att bli medlemmar av Ungdomsforum. Förändringen skall enligt planerna göras före utgången av 2005.

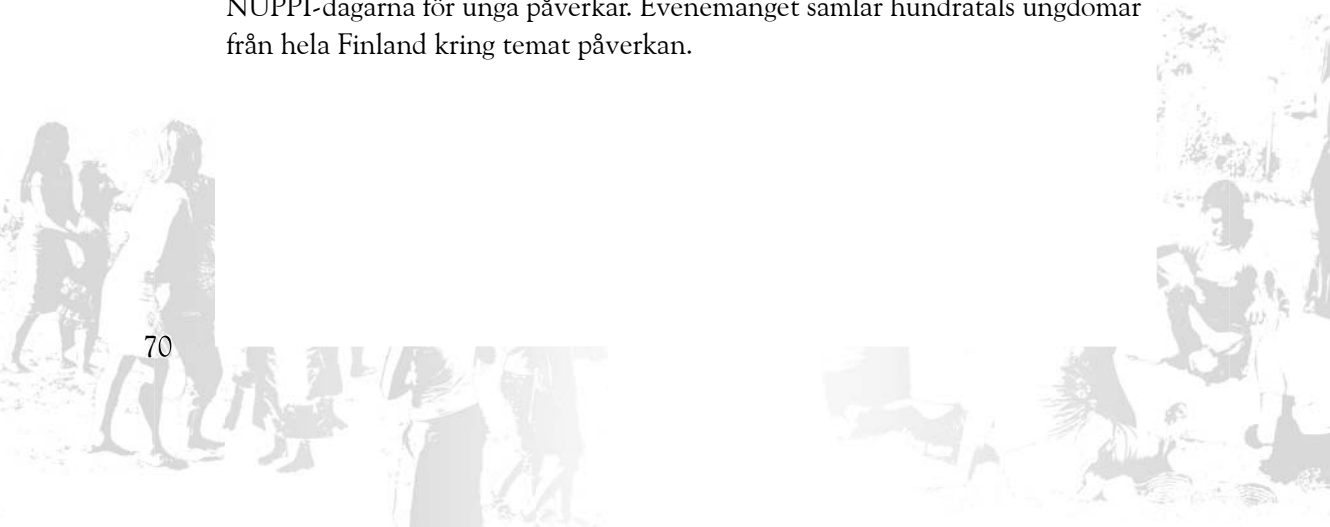
Parlamentet samlas till stormöte i stadens fullmäktigesal två gånger om året. Parlamentet har en styrelse som väljer de kommittéer de anser vara viktiga vid sina möten. År 2004 fanns det fyra kommittéer: skol-, informations-, fritids- och stadsplaneringskommittén. Både styrelsen och kommittéerna samlas ungefär en gång i månaden. Utöver den ordinarie verksamheten kan temaarbetsgrupper skapas.

Ungdomsforums viktigaste uppgift är att påverka saker som rör de ungas liv och trivsel. Det följer beslutsfattande som gäller unga och tar egna initiativ i saker som det anser vara viktigt. Ungdomsforums mål är att vara en kanal för påverkan bland elever i åttan och äldre ungdomar i Tammerfors. Före slutet av 2005 kommer strukturen att ändras så att ungdomar kan komma med i Ungdomsforums verksamhet från sjunde klass.

Ungdomsforum ordnar två gånger om året ett stormöte, till vilket väljas två representanter från alla skolor för årsklass 7–10, gymnasier och yrkesläroanstalter i Tammerfors enligt önskat valsätt. Ungdomsforum verkar i en styrelse och kommittéer. Det finns en informations-, skol-, stadsplanerings- samt kultur- och fritidskommitté. Utöver dessa finns det en evenemangsgrupp i forumet som i huvudsak sköter musikevenemang. I början av 2005 var mer än 30 unga med i Ungdomsforum styrelse och kommittéer. I kommittéerna och evenemangsgruppen kan alla elever i åttan och äldre delta (från början av 2006 elever i sjuan och äldre). Deltagande förutsätter inte att man är stormötesrepresentant.

Ungdomsforum har nu lagt fram initiativ för staden bl.a. om fler bandlokaler, ett ungdomscafé i Tammerfors samt för att få närvaro- och yttranderätt i nämnderna. Ungdomsforum ordnar också olika evenemang. Stora evenemang är bandtävlingen Tampere Ilmiö och danstävlingen Piece of dance för ungdomar. Ungdomsforum stöds av ungdomstjänsterna inom kulturväsendet.

Samarbete mellan ungdomar i olika ekonomiska regioner representeras av Pirkanmaan Ideafoorumi, som samlar representanter från ungdomsfullmäktige eller motsvarande organ i Birkaland ett par gånger om året för att fundera över påverkningsmöjligheter i området och sprida information mellan ungdomar i olika kommuner. Ungdomsforums representanter verkar också aktivt i föreningen Nuoret Vaikuttajat ry, som bl.a. ordnar de årliga, riksomfattande NUPPI-dagarna för unga påverkar. Evenemanget samlar hundratals ungdomar från hela Finland kring temat påverkan.

Bilaga 3.

Checklista för en utvärdering av hur barnets rättigheter verkställts

Unicefs handbok för verkställigheten av konventionen om barnets rättigheter (*Implementation Handbook for the Convention for the Rights of the Child, "Making the Convention Widely Known"*, Unicef 2002) innehåller en checklista med hjälp av vilken det nationella förverkligandet av artikel 42 kan utvärderas. I checklistan frågas bl.a.:

- Har det fastställts vilka myndigheter som svarar för genomförandet av artikeln och har deras verksamhet koordinerats?
- Vilka relevanta medborgarorganisationer är de viktigaste med tanke på tillämpningen av artikeln?
- Harmonierar hela lagstiftningen, politiken och förfarandet med artikeln och gäller alla barn och alla delområden av lagstiftningen?
- Har mål och utvärderingsmekanismer utarbetats för genomförandet av artikeln?
- Har tillräckliga budgetmedel reserverats för genomförandet av artikeln?
- Har konventionsstaten vidtagit aktiva åtgärder för att göra konventionen vida känd bland vuxna/barn?
- Har konventionen och informationen om dess betydelse tagits med i alla skolors läroplaner/andra läroanstalters läroplaner?
- Har konventionsstaten ordnat yrkesutbildning och fortbildning om konventionen för domare, jurister, laglighetsövervakare, personalen vid straffanstalter, invandrarmyndigheter, militärpersonal och FN:s fredsbearare, lärare, socialarbetare, psykologer och psykiatriker som arbetar med familjer och barn, personalen vid anstalter för omhändertagande av barn, hälso- och sjukvårdspersonal, myndigheter och beslutsfattare, personer som utvärderar genomförandet av konventionen och personer som ansvarar för datainsamling samt andra vuxna som arbetar med barn?
- Har massmedier, behöriga organisationer och medborgarsamhället, grupper av barn varit med och informerat om konventionen?
- Har det ordnats utbildning om konventionen för personalen vid massmedier och instanser som bedriver publikationsverksamhet?
- Har medlemsstaten gjort eller låtit göra intervjuundersökningar genom vilka man utrett hur känd konventionen är bland den stora allmänheten, personer som arbetar med barn och barnen själva?

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS PUBLIKATIONER
ISSN 1236-2050

- 2005: 1 Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2004-2007.
ISBN 952-00-1600-7
ISBN 952-00-1603-1 (PDF)
- 2 Regeringens jämställdhetsprogram 2004-2007.
ISBN 952-00-1604-X
ISBN 952-00-1605-8 (PDF)
- 3 Ossi Eskelinen. ”Hermost vapautu ja tuli puhdas olo”.
Alle 15-vuotiaiden rikosten sovittelun käytännöt ja vaikutukset.
ISBN 952-00-1616-3
ISBN 952-00-1617-1 (PDF)
- 4 Villistä valvottuun, valvotusta ohjattuun. Perhepäivähoidon ohjauksen historia ja nykytilan haasteet. Toim. Sanna Parrila.
ISBN 952-00-1676-7
ISBN 952-00-1677-5 (PDF)
- 5 Lapsille sopiva Suomi. YK:n yleiskokouksen lasten erityisistunnon edellyttämä Suomen kansallinen toimintasuunnitelma.
ISBN 952-00-1490-X
ISBN 952-00-1491-8 (PDF)
- 6 Ett Finland för barnen. Finlands nationella handlingsplan som förutsätts av FN:s generalförsamlings specialsession om barn.
ISBN 952-00-1492-6
ISBN 952-00-1679-1 (PDF)

